

EPV Tuulivoima Oy
Kirkkopuistikko 0
65100 Vaasa

Maaningan tuulipuisto-Jumisko 110 kilovoltin voimajohtohankkeen ympäristövaikutusten arviointiselostus, Kuusamo, Posio, Kemijärvi

Hanketiedot ja ympäristövaikutusten arviointimenettely

Hankkeen nimi: Maaningan tuulivoimapuisto - Jumisko 110 kV voimajohtohanke

Hankkeesta vastaava

Epv Tuulivoima Oy
Kirkkopuistikko 0
65100 Vaasa
Sami Kuitunen etunimi.sukunimi(a)epv.fi

Yva-konsultti

Sitowise Oy
Ainonkatu 1
96200 Rovaniemi
Lauri Erävuori puh. 040 546 3408, etunimi.sukunimi(a)sitowise.com

Yhteysviranomainen

Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Hallituskatu 3 B
96101 Rovaniemi
Riikka Nevalainen puh. 0295 037 525, etunimi.sukunimi(a)ely-keskus.fi

Sisällysluettelo

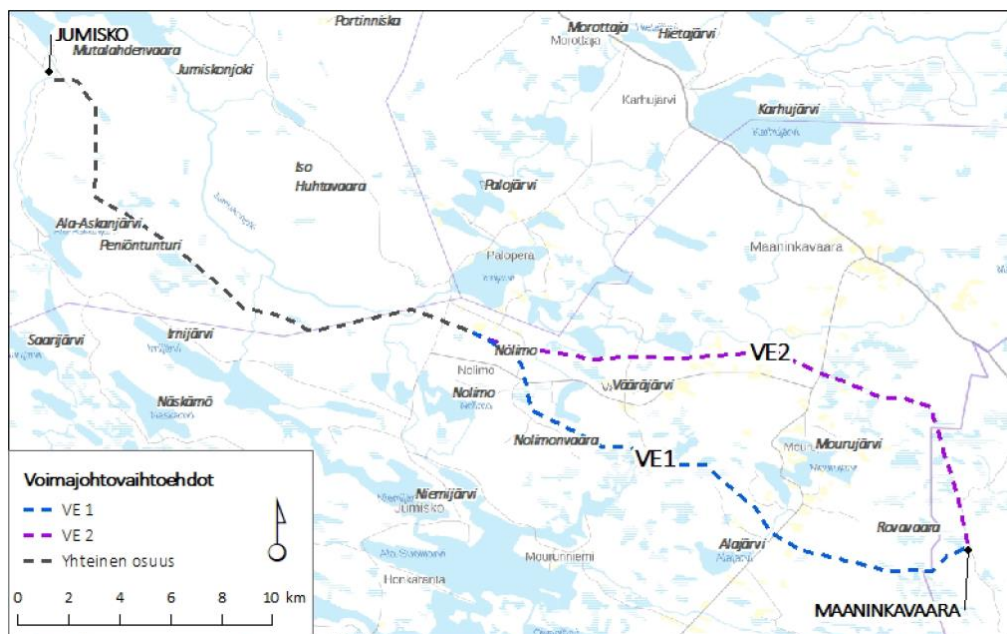
Hanketiedot ja ympäristövaikutusten arviointimenettely	1
Hankkeen ja esitettyjen vaihtoehtojen kuvaus	4
Ympäristövaikutusten arviointimenettely	5
Osallistumisen järjestäminen	7
Yhteenveto arviointiselostuksesta annetuista lausunnoista ja mielipiteistä	9
Raportoinnin laatu ja käytettävissä oleva aineisto	9
Pohjois-Pohjanmaata koskeva arviointi	10
Luontoarvot	12
Uhanalaiset lajit	14
Maa- ja kallioperä sekä pinta- ja pohjavedet	14
Poronhoito	14
Maisema	19
Rakennettu kulttuuriympäristö	20
Matkailu	21
Asumisviihtyvyys	22
Arkeologinen kulttuuriperintö	23
Säteilyturvallisuus	23
Liikenne	23
Vaikutukset radiojärjestelmiin	24
Suhde kaavoitukseen ja valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin	24
Hankekokonaisuuden vaikutukset	26
Mielipiteet	27
Yva-selostuksen täydennyksestä annetut lausunnot ja mielipiteet	30
Luontoarvot	30
Poronhoito	30
Maisema	34
Muut huomiot	35
Mielipiteet	38
Yva-selostuksen lisätäydennyksestä annetut lausunnot ja mielipiteet	39
Linnustoselvitys	39
Suuri uhanalainen petolintu	39
Hankkeen kytkeytyminen kaavoitukseen	39
Maisemavaikutukset	41
Poronhoito	42
Arviointiselostuksen riittävyys ja laatu	47

Hanke, sen tarkoitus ja elinkaari	47
Vaihtoehdot	47
Arviointimenettelyn sovittaminen yhteen muiden menettelyiden kanssa	48
Ympäristön nykytila ja kehitys.....	48
Vaikutusten arviointimenetelmät ja rajaus.....	49
Maankäyttö.....	50
Liikenne.....	51
Maisema ja kulttuuriympäristö	51
Maa- ja kallioperä	53
Vesistövaikutukset.....	53
Kasvillisuus ja luontotyypit.....	54
Linnusto ja eläimistö	55
Ilma ja ilmasto	57
Poronhoito.....	58
Ihmiset ja elinolot.....	60
Käytöstä poiston jälkeiset vaikutukset	61
Yhteisvaikutukset	61
Ympäristöonnettomuudet ja riskit	62
Aikataulu, toteuttamisen edellyttämät päätökset ja liittyminen muihin hankkeisiin	62
Hankkeen ja sen vaihtoehtojen suhde maankäyttösuunnitelmiin sekä valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet.....	63
Haittojen välttäminen ja lieventäminen	64
Seurantajärjestelyt.....	64
Aineistojen ja menetelmien käyttö sekä epävarmuustekijöiden esittäminen.....	65
Osallistumisen järjestäminen	65
Hankeesta vastaavan käytettävissä oleva ja yhteysviranomaisen pätevyys.....	66
Yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä.....	66
Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden edistäminen ja ilmastotavoitteiden saavuttaminen	67
Hanke ja sen vaihtoehdot	67
Arviointimenettelyn sovittaminen yhteen muiden menettelyiden kanssa	67
Vaikutukset poronhoitoon	68
Vaikutukset luontoon	69
Vaikutukset maisemaan ja kulttuuriympäristöön	70

Hankkeen ja esitettyjen vaihtoehtojen kuvaus

Arviointimenettelyssä tarkastellaan Maaningan tuulivoimapuisto-Jumisko 110 kilovoltin (kV) voimajohton rakentamista suunnitellulta Kuusamon Maaninkavaaran tuulivoimaloiden alueelta Kemijärvelle Jumiskon vesivoimalaitokselle. Voimajohtoreitti sijoittuu Kuusamon, Posion ja Kemijärven alueille. Voimajohton pituus on noin 46 kilometriä ja se sijoittuu kokonaisuudessaan uuteen maastokäytävään.

Yva-selostuksessa ei ole kuvattu vaihtoehtoja sanallisesti. Yhteysviranomainen toteaa vaihtoehtoista seuraavaa: Tarkasteltavana ovat reittivaihtoehdot ve1 ja ve2, jotka on esitetty yva-selostuksessa. Posion kunnan alueella reittivaihtoehto ve1 kulkee Posion itärajalta Mourujärven pohjoispuolelta jatkaen länteen ohittaen Latvajärven ja Rytijärven niiden eteläpuolelta, kunnes se yhdistyy ve2:n kanssa Nolimonselän alueella. Tästä reitti kulkee kohti Kemijärven rajaa, jota se myötäilee lounaaseen Vierustunturin alueelle, josta reitti kääntyy luoteeseen kulkien Peniönaavan alueen kautta Peniöntunturin-Mustavaaran pohjoispuolelle ja siitä pohjoiseen kohti Muljusta ja voimalaa. Ve2 kulkee etelämpänä Posion itärajalta länteen Rovavaaran eteläpuolelta ohittaen Alajärven sen pohjoispuolelta jatkaen siitä luoteeseen, kunnes se, ohitettuaan Vääräjärven sen eteläpuolelta, kääntyy jyrkästi pohjoiseen kohti Nolimonselän aluetta, jossa se yhdistyy ve1:n kanssa. Ve1:n pituus on arviolta noin 17 km ja ve2:n noin 20 km eriäviltä osiltaan. Loppumatkan reitit yhdistyvät kulkien sekä Posion että Kemijärven kuntien puolella edellä esitetyn mukaisesti.

Kuva 1. Yva-selostuksessa tarkastellut voimajohtoreitit (lähde: yva-selostus).

Ympäristövaikutusten arviointimenettely

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (yva-laki 252/2017) tavoitteena on edistää ympäristövaikutusten arviointia ja arvioinnin yhtenäistä huomioon ottamista suunnittelussa ja päätöksenteossa sekä lisätä kansalaisten tiedonsaantia ja osallistumismahdollisuuksia.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyllä (yva-menettelyllä) tarkoitetaan menettelyä, jossa tunnistetaan, arvioidaan ja kuvataan tiettyjen hankkeiden todennäköisesti merkittävät ympäristövaikutukset ja kuullaan viranomaisia ja niitä, joiden oloihin ja etuihin hanke saattaa vaikuttaa sekä yhteisöjä ja säätiöitä, joiden toimialaa vaikutukset saattavat koskea. Yva-menettelyssä selvitetään ja arvioidaan hankkeen välittömiä ja välillisiä ympäristövaikutuksia.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyä sovelletaan hankkeisiin ja niiden muutoksiin, joista todennäköisesti aiheutuu merkittäviä ympäristövaikutuksia. Ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä arvioidavat hankkeet ja niiden muutokset on lueteltu yva-lain liitteessä 1. Lapin ely-keskus teki 5.6.2018 päätöksen voimajohtohankkeen yva-menettelyn tarpeesta yva-lain 3 §:n 2 momentin perusteella, koska voimajohtohanke todennäköisesti aiheuttaa laadultaan ja laajuudeltaan eri hankkeiden yhteisvaikutukset huomioon ottaen merkittäviä ympäristövaikutuksia. Yva-lain 10 §:n mukaisena yhteysviranomaisena toimii Lapin ely-keskus.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä hankkeesta vastaava laatii ympäristövaikutusten arviointiohjelman, joka on suunnitelma tarvittavista selvityksistä ja arviointimenettelyn järjestämisestä. Yhteysviranomaisen kuulee viranomaistahoja ja antaa muille mahdollisuuden ilmaista mielipiteensä sekä antaa lausunnon arviointiohjelmasta. Lausunnossa yhteysviranomaisen ottaa kantaa arviointiohjelman laajuuteen ja tarkkuuteen sekä siihen, kuinka tarvittavat selvitykset sovitetaan tarpeen mukaan yhteen hanketta koskevien muissa laeissa edellytettyjen selvitysten kanssa.

Hankkeesta vastaava tekee arviointiohjelman ja yhteysviranomaisen siitä antaman lausunnon perusteella tarvittavat selvitykset ja arvioinnit hankkeen vaikutuksista sekä laatii ympäristövaikutusten arviointiselostuksen (yva-selostus, arviointiselostus). Yhteysviranomaisen kuulee viranomaistahoja ja antaa muille mahdollisuuden ilmaista mielipiteensä arviointiselostuksesta. Yhteysviranomaisen tarkistaa arviointiselostuksen riittävyden ja laadun sekä laatii perustellun päätelmän

hankkeen merkittävistä ympäristövaikutuksista. Perusteltu päätelmä laaditaan arviointiohjelman ja siitä annetun lausunnon, arviointiselostuksen, siitä annettujen mielipiteiden ja lausuntojen sekä yhteysviranomaisen tarkastelun perusteella.

Epv Tuulivoima Oy valitti Lapin ely-keskuksen 5.6.2018 tekemästä voimajohtohankkeen yva-menettelyn tarpeen päätöksestä Pohjois-Suomen hallinto-oikeuteen. Epv Tuulivoima Oy vaati valituksessaan, että hallinto-oikeus kumoaa ely-keskuksen päätöksen ja toteaa, ettei voimajohtohankkeeseen sovelleta yva-menettelyä. Epv Tuulivoima Oy pyysi lisäksi, että hallinto-oikeus määrää hallintolainkäyttölain (586/1996) 32 §:n nojalla, että valituksenalaisen päätöksen mukainen yva-menettely voidaan toteuttaa valitusmenettelyn aikana. Pohjois-Suomen hallinto-oikeus hylkäsi 17.8.2018 antamallaan välipäätöksellä yhtiön hakemuksen päätöksen täytäntöönpanosta muutoksenhausta huolimatta, jonka jälkeen ely-keskus keskeytti yva-menettelyn. Epv Tuulivoima Oy valitti Pohjois-Suomen hallinto-oikeuden välipäätöksestä korkeimpaan hallinto-oikeuteen, joka 6.11.2018 antamallaan vuosikirjapäätöksellä hylkäsi yhtiön valituksen, koska päätöksen mukaan täytäntöönpanomääräyksen antaminen ei ollut tarpeen. Korkein hallinto-oikeus totesi, että hankkeesta vastaavan aloitteesta yva-lain 13 §:ssä tarkoitettun päätöksen mukainen arviointimenettely voidaan toteuttaa siitä huolimatta, että ely-keskuksen päätös ei ole lainvoimainen. Näin ollen yva-menettelyä jatkettiin korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen jälkeen. Pohjois-Suomen hallinto-oikeus ei muuttanut ely-keskuksen päätöstä pääasiasta tehdyllä päätöksellään 25.6.2019. Hankkeesta vastaava valitti asiasta Korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Korkein hallinto-oikeus hylkäsi valituksen päätöksellään 17.8.2020.

Epv Tuulivoima Oy toimitti 13.6.2018 yhteysviranomaiselle voimajohtohanketta koskevan yva-ohjelman. Yhteysviranomainen antoi lausunnon yva-ohjelmasta 14.12.2018. Sitowise Oy toimitti 6.2.2020 yhteysviranomaiselle voimajohtohanketta koskevan yva-selostuksen. Yhteysviranomainen pyysi 28.5.2020 ja 10.7.2020 hankkeesta vastaavaa täydentämään arviointiselostusta. Yhteysviranomainen katsoi, että arviointiselostus oli puutteellinen poronhoitoon ja suureen petolintuun sekä pesimälinnustoon kohdistuvien vaikutusten arvioinnin osalta. Poronhoidon osalta täydennystarpeet koskivat rakenteiden, kuljetusreittien ja häiriöalueiden karttatarkasteluita paliskunnittain sekä arviointia poronhoitoon liittyvien rakenteiden, talvilaidunten ja vasomisalueiden menetyksistä ja muutoksista. Täydennyksessä tuli esittää myös rakentamisen ja toiminnan aikaiset lieventämiskeinot sekä ehdotus seurantajärjestelyistä.

Arviointiselostusta tuli täydentää linnustoselvityksellä, joka on tehty oikea-aikaisesti kartoitus- ja pistelaskentamenetelmillä sekä suuren petolinnun seurantaan tarkoitetuilla luotettavilla menetelmillä. Linnustollisesti arvokkaimmiksi todetuille Kuusamoon sijoittuvilla alueilla on tarpeen arvioida voimajohdon vaikutukset siten, että otetaan huomioon myös tuulivoimaloiden alueen toteuttamisesta aiheutuvat vaikutukset.

Yhteysviranomaisen edelleen edellytti, että arviointia parannetaan laadullisesti ja riittävyden saavuttamiseksi. Arviointiselostuksen täydennyksen salassa pidettävään osuuteen tuli liittää kartta, josta selviää suuren petolinnun pesät, pesäreviirit ja voimajohtoreittien sijainnit sekä keskeiset saalistusalueet ja arviointiselostuksen tuli sisältää ehdotus seurantajärjestelyistä.

Hankkeesta vastaava toimitti täydennyksen 19.10.2020. Yhteysviranomaisen ilmoitti 12.2.2021, ettei se voi antaa yva-lain 24 §:n mukaista perusteltua päätelmää puutteellisen arviointiselostuksen täydentämisen jälkeenkään.

Asiasta pidettiin neuvottelu 23.3.2021, johon osallistuivat yhteysviranomaisen, Metsähallituksen, Tolvan paliskunnan, Paliskuntain yhdistyksen, hankkeesta vastaavan ja konsultin edustajat. Neuvottelussa sovittiin lisätäydennyksen sisällöstä. Yhteysviranomaisen katsoi, että arviointiselostusta tuli täydentää poronhoitoon, pesimälinnustoon, suureen uhanalaisen petolintuun ja jokihelmisimpukkaan kohdistuvien vaikutusten arvioinnin osalta. Konsultti, Tolvan paliskunta ja Paliskuntain yhdistys pitivät 11.6.2021 palaverin poronhoitoon liittyvistä täydennyksistä. Lisätäydennykset toimitettiin 9.2.2022.

Arviointiselostus ja siitä annettu yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä liitetään yva-laissa tarkoitettua hanketta koskevaan lupahakemukseen yva-lain 25 §:n mukaisesti. Yva-lain 26 §:ssä säädetään, että hanketta koskevista päätöksistä on käytävä ilmi, miten arviointiselostus ja siitä annettu yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä on otettu huomioon. Lupaviranomaisen on yva-lain 27 §:n mukaisesti varmistettava, että perusteltu päätelmä on ajan tasalla lupa-asiaa ratkaistaessa.

Osallistumisen järjestäminen

Yhteysviranomaisen tiedotti arviointiselostuksesta ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun asetuksen mukaisesti hankkeen todennäköisellä vaikutusalueella. Kuuluttamisesta ilmoitettiin sanomalehti Lapin Kansassa sekä Koti-Lappi, Koillissanomat ja Kuriiri -lehdissä. Arviointiselostuksen nähtävilläolosta

kuulutettiin ympäristöhallinnon verkkosivuilla www.ymparisto.fi/maaninkajumiskoYVA sekä vaikutusalueen Posion kunnan sekä Kuusamon, Kemijärven ja Rovaniemen kaupunkien virallisilla ilmoitustauluilla.

Arviointiselostus oli nähtävillä 27.2.- 30.3.2020 ympäristöhallinnon verkkosivuilla www.ymparisto.fi/maaninkajumiskoYVA, Rovaniemen, Kemijärven ja Kuusamon kaupungintaloilla sekä Posion kunnantalolla ja Lapin ely-keskuksessa. Yva-selostukseen on ollut mahdollisuus tutustua myös mainittujen paikkakuntien pääkirjastoissa.

Yhteysviranomaisen lähetti lausuntopyyntöt seuraaville tahoille:

Kemijärven kaupunki, Kuusamon kaupunki, Rovaniemen kaupunki, Posion kunta, Tolvan paliskunta, Hirvasniemen paliskunta, Sallan paliskunta, Lapin liitto, Pohjois-Pohjanmaan ely-keskus, Lapin maakuntamuseo, Museo- ja tiedekeskus Luuppi, Metsähallitus, Väylävirasto, Liikenne- ja viestintävirasto Traficom, Lapin aluehallintovirasto, Luonnonvarakeskus, Ilmatieteenlaitos, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusjärjestö mtk, Paliskuntain yhdistys, Suomen luonnonsuojeluliitto Lapin piiri ry, Lapin lintutieteellinen yhdistys ry, Säteilyturvakeskus stuk, Epv Alueverkko Oy, Caruna Oyj, Digita Oyj, Puolustusvoimat 3. logistiikkarykmentin esikunta, Ilmavoimien esikunta operatiivinen osasto, Suomen Turvallisuusverkko Oy (Stuve Oy), Posion riistanhoitoyhdistys, Kemijärven riistanhoitoyhdistys, Ylitalon poromatkailu Ky, Metsänhoitoyhdistys Posio ry ja Kitkan Viisaat ry.

Arviointiselostuksen täydennys oli nähtävillä 29.10.-30.11.2020 ja siitä pyydettiin lausunnot seuraavilta tahoilta:

Kemijärven kaupunki, Kuusamon kaupunki, Rovaniemen kaupunki, Posion kunta, Tolvan paliskunta, Hirvasniemen paliskunta, Sallan paliskunta, Lapin liitto, Pohjois-Pohjanmaan ely-keskus, Lapin maakuntamuseo, Metsähallitus, Lapin aluehallintovirasto, Luonnonvarakeskus, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusjärjestö mtk, Paliskuntain yhdistys, Suomen luonnonsuojeluliitto Lapin piiri ry, Säteilyturvakeskus stuk, Epv Alueverkko Oy, Lapin lintutieteellinen yhdistys ry, Posion riistanhoitoyhdistys, Kemijärven riistanhoitoyhdistys, Ylitalon poromatkailu Ky ja Kitkan Viisaat ry.

Arviointiselostuksen lisätäydennys oli nähtävillä 3.3.-4.4.2022 ja siitä pyydettiin lausunnot seuraavilta tahoilta:

Kemijärven kaupunki, Kuusamon kaupunki, Rovaniemen kaupunki, Posion kunta, Tolvan paliskunta, Hirvasniemen paliskunta, Sallan paliskunta, Lapin liitto, Pohjois-Pohjanmaan ely-keskus, Lapin maakuntamuseo, Metsähallitus, Lapin aluehallintovirasto, Luonnonvarakeskus, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusjärjestö mtk, Paliskuntain yhdistys, Suomen luonnonsuojeluliitto Lapin piiri ry, Säteilyturvakeskus stuk, Epv Alueverkko Oy, Lapin lintutieteellinen yhdistys ry, Posion riistanhoitoyhdistys, Kemijärven riistanhoitoyhdistys, Ylitalon poromatkailu Ky ja Kitkan Viisaat ry.

Myös muilla tahoilla ja kansalaisilla oli mahdollisuus esittää mielipiteensä hankkeesta käsittelyn eri vaiheissa.

Yhteenveto arviointiselostuksesta annetuista lausunnoista ja mielipiteistä

Arviointiselostuksesta annettiin 21 lausuntoa ja viisi mielipidettä.

Arviointiselostuksesta annetut alkuperäiset lausunnot ja mielipiteet säilytetään Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksessa. Kopiot lausunnoista ja mielipiteistä on lähetetty hankkeesta vastaavalle.

Lausunnonantajista Puolustusvoimat, Ilmatieteen laitos, Kemijärven kaupunki, Luonnonvarakeskus Luke ja Suomen Turvallisuusverkko Oy totesivat, ettei hankkeeseen ole huomauttamista tai lausuttavaa.

Raportoinnin laatu ja käytettävissä oleva aineisto

Koska yva-aineistoihin tutustutaan nykyisin pääsääntöisesti verkossa ja sähköisessä muodossa, olisi selostuksen karttojen selkeyteen ollut tarpeen kiinnittää enemmän huomiota. Joissakin kartoissa karttapohja on epätarkka. Parempi kuvalaatu ei välttämättä tarkoita liian suurta tiedostokokoa, joten Pohjois-Pohjanmaan ely-keskuksen käsityksen mukaan parempilaatuiset kuvat olisi ollut teknisesti mahdollista toteuttaa. Selostuksen liitteen 1 kartat ovat kuitenkin hyvin selkeitä.

Pohjois-Pohjanmaan ely-keskuksen lausunnon mukaan luettavuutta olisi lisäksi helpottanut, jos luontokohteet olisi numeroitu tekstiin ja karttoihin, jotta ne olisi ollut nopeammin yhdistettävissä toisiinsa. Raportissa on runsaasti hyviä valokuvia. Ainakin osa kuvien ottopaikoista olisi ollut hyvä merkitä kartalle.

Arviointiselostuksen sivulla 13 on mainittu hankkeen verkkosivun osoite url-osoitteena. Suotavampaa olisi käyttää sivun virallista osoitetta, joka on mm. kuulutuksessakin

mainittu www.ymparisto.fi/maaninkajumiskoYVA, joka toimii kätevämmiin myös silloin, kun sivulle ei mennä suoraan tietokoneella avoimena olevasta dokumentista.

Arviointiselostuksen sivulla 24 on otsikko "yva-menettelyn yhteydessä tehdyt selvitykset", jonka alla on lueteltu neljä eri selvitystä, jotka ovat olleet etenkin luontovaikutusten arvioinnin pohjana. Näitä selvityksiä ei ole kuitenkaan esitetty nähtävillä olevassa aineistossa. Pohjois-Pohjanmaan ely-keskuksella oli käytettävissään entuudestaan ensimmäisenä mainittu Maaningan tuulipuiston aineisto 2018, mutta ei muita aineistoja. Ely-keskuksen mielestä aineisto olisi kuulunut asettaa nähtäville, koska arviointi perustuu suurelta osin kyseisiin selvityksiin ja oletettavasti niissä on tarkemmin kuvattu menetelmät ja nykytila ja näin arvioinnin riittävydestä olisi saanut paremman kuvan.

Pohjois-Pohjanmaata koskeva arviointi

Pohjois-Pohjanmaan ely-keskus on lausunut hankkeesta siltä osin, kun hanke koskee Kuusamon kaupungin aluetta. Kuusamon puolella voimajohtoreitin ve1 pituus on runsaat 2 km ja reitin ve2 pituus runsaat 4,5 km. Pohjois-Pohjanmaan ely-keskuksen lausunnon mukaan nykytilan ja arviointimenetelmien kuvaus selostuksessa on suppeaa etenkin linnuston osalta. Kasvillisuusinventoinnit on suoritettu osittain varsin myöhään, jopa lokakuussa. Olisikin ollut tarpeen esittää kartta, josta olisi ilmennyt tarkemmin, mitkä alueet on inventoitu milloinkin, jotta ajankohdan oikeellisuuteen olisi voinut ottaa kantaa. Mahdollisesti tämä tieto löytyisi luontoselvityksestä, jota ei siis nyt kuitenkaan sisälly nähtävillä olevaan aineistoon.

Kuusamon alueella voimajohdon reittivaihtoehto ve1 kulkee Maaningan tuulivoimayleiskaavassa osoitetulta sähköasemalta lounaaseen, kohti Posion rajaa, sijoittuen kokonaisuudessaan tuulivoimapuiston sisälle. Reitti ei sijoitu täysin kaavakartassa osoitettuun paikkaan. Yva-selostuksessa arvokkaaksi luontokohteeksi rajattu *Pylys rinnesuot*, jonka voimajohtoreitti ylittäisi, on merkitty kaavakarttaan arvokkaana luontokohteena (luo-2). Jatkosuunnittelussa tulee ottaa huomioon etenkin puro ja puron rantavyöhyke ja eroosion estäminen. Puron eliöstöstä ei ole tarkempaa tietoa, joten puroon ei saisi kohdistua heikentäviä vaikutuksia.

Vaihtoehto ve2 suuntautuu sähköasemalta pohjoisluoteeseen ohittaen pohjoisen tuotantoalueen sen länsipuolelta. Ve2 reitti on osittain tuulivoimayleiskaavan mukaisella alueella ja osittain Kuusamon strategisen yleiskaavan mukaisella maa- ja metsätalousvaltaisella alueella. Reittiä ve2 ei ole osoitettu Maaningan

tuulivoimahankkeen osayleiskaavassa. Se ylittää yva-selostusaineiston perusteella kaava-alueella kaksi luontokohdetta, jotka on molemmat nimetty yva-selostuksen liitteeseen 1 (kartta 4) nimellä "*Kitkalaistenahon Vanhat kuusivaltaiset tuoreet kankaat*", joita ei ole ilmeisesti tunnistettu itse tuulivoimahankkeen yva- tai kaavavaiheessa eikä merkitty luo-kohteina kaavaan. Näistä pohjoisempi on arvioitu linnustonsa puolesta alueellisesti huomionarvoiseksi lintukohteeksi Maaningan tuulivoimahankkeen yva-menettelyyn sisältyvässä linnustoselvityksessä (Aappo Luukkonen, Sito 2016). Kaavaan puolestaan on merkitty luo-2-merkinnällä yksi purokohde, jonka reitti ve2 ylittäisi, ja jota yva-selostuksen luontokohdekartassa ei mainita. Lisäksi kaava-alueella reitti sivuaa tai menee osittain kaavaan merkityn vesialueen (W) päältä.

Kaava-alueen ulkopuolella ve2 ylittää Kuusamon puolella kaksi laajaa luonnontilaista suoaluetta, "*Mouruahon suomosaiikki*", joiden linnustoarvot on tuotu selostuksessa esille ja todettu lintupallojen käytön tarpeellisuus tällä osalla voimajohtoa. Pohjois-Pohjanmaan ely-keskus pitää pallojen tai muiden vastaavien käyttöä tärkeänä tällä osalla reittiä. Edellä mainitun linnustoselvityksen (Luukkonen 2016) mukaan kyse on valtakunnallisesti arvokkaasta lintualueesta, mitä ei arviointiselostuksessa mainita. Mahdollisen rakentaminen tulisi tällä alueella pyrkiä toteuttamaan talviaikaan suokasvillisuuden ja hydrologisten vaikutusten minimoimiseksi.

Maaningan tuulivoimahankkeen yva-menettelyn ja kaavoituksen yhteydessä on arvioitu hankkeen vaikutuksia kahdelle erityisesti suojeltavalle (Luonnonsuojeluasetus 1997/160) lintulajille. Näitä ei ole arvioinnissa tarkasteltu. Arvioinnissa mainitaan kylläkin rakentamisrajoitus "petolinnun" pesän lähialueella. Jää epäselväksi, mistä lajista on kyse ja missä kyseinen pesä sijaitsee. Pohjois-Pohjanmaan ely-keskus toivoo, että tieto välittyy jatkosuunnitteluun ja mahdollisessa rakennusvaiheessa rakentajille.

Pohjois-Pohjanmaan museolla ei ole huomautettavaa arviointiselostuksesta Kuusamon kaupungin alueen osalta koskien arvokkaita maisema-alueita tai rakennettua kulttuuriympäristöä. Pohjois-Pohjanmaan museo toteaa, että hankkeen jatkosuunnittelussa ei Kuusamon puolelle sijoittuvilla voimajohtoreitillä ole tarvetta tehdä arkeologista maastoselvitystä.

Luontoarvot

Metsähallitus esittää lausunnossaan, että ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa esitetyissä voimajohtolinjan vaihtoehdossa (ve1 ja ve2) on huomioitu valtion maiden osalta Metsähallituksen aiemmissa lausunnoissaan esittämät muutosehdotukset. Metsähallituksella ei siis ole tässä vaiheessa huomautettavaa voimajohtolinjan suunniteltuun sijaintiin valtion mailla. Metsähallitus kuitenkin korostaa, että tarkemmassa suunnittelussa on tärkeää huomioida selvityksissä saadut tiedot alueen luonto- ja maisema-arvoista, ja pyrkiä minimoimaan kielteiset vaikutukset.

Linnustoselvityksissä käytetyt menetelmät, selvitysten tulokset ja vaikutusarviot on kuvattu yva-selostuksessa hyvin suppeasti ja puutteellisesti. Metsähallitus huomauttaa, että esitetyn perusteella linnustoon kohdistuvia vaikutuksia ja niiden merkittävyyttä ei voida arvioida luotettavasti.

Yva-selostuksen mukaan linnustoa on selvitetty potentiaalisilla kohteilla kasvillisuus- ja luontotyyppikartoitusten yhteydessä elo- ja lokakuussa 2018 sekä heinäkuussa 2019. Näin ollen oikea-aikaiset, vakioituihin laskentamenetelmiin perustuvat linnustoinventoinnit puuttuvat kokonaan.

Selostuksessa on mainittu, että voimajohtolinjan vaikutusalueella esiintyy uhanalaisia- ja lintudirektiivin liitteen I lajeja, mutta ei selvitetä mitä lajeja ja missä. Esimerkiksi metsäpetolintujen esiintymistä ja elinympäristöjä ei ole selvitetty. Kyseisten lajien tiedot olemassa olevissa rekistereissä ovat hyvin puutteellisia hankealueen osalta.

Metsähallitus muistuttaa, että luontoselvitykset tulee tehdä kaikilta osin riittävällä tarkkuudella, jotta vaikutukset voidaan arvioida luotettavasti. Yva-selostuksen perusteella linnustoon sekä uhanalaisiin ja direktiivilajeihin kohdistuvissa selvityksissä ja vaikutusten arvioinnissa on vielä merkittäviä puutteita.

Posion kunta on ottanut lausunnossaan kantaa myös luonnon monimuotoisuuteen. Voimajohto muuttaa ympäristön puuttomaksi johtoaukealla ja nykyiset puustoiset ympäristöt muuttuvat avoimiksi ympäristöiksi. Rakentamisaikana soiden pintakasvillisuus voi vaurioitua ja ne palautuvat hitaasti. Voimajohtoreittialue on elinympäristöltään monin paikoin laajoja suoalueita, käsiteltyjä metsäelinympäristöjä ja ojitettuja turvemaita. Kasvillisuudeltaan herkäät suoalueet huomioidaan rakentamisen tavoissa. Vaihtoehdolla 2 on kielteisimmät vaikutukset luonnon

monimuotoisuuteen kuin vaihtoehdolla 1 johtuen vaihtoehdolle 2 sijoittuvista laajoista luonnontilaisista suoalueista. Vaihtoehtoien yhteisellä osuudella on kielteisiä vaikutuksia lähteikköön. Linnustolle arvokkaiden alueiden kohdalla rakennustyöt tulisi ajoittaa pesimäkauden (1.4.-1.8.) ulkopuolelle. Lintupallojen avulla voidaan ehkäistä lintujen törmäyksiä. Huomiomerkinnot tulisi tehdä vaihtoehdon 2 Mouruahan alueen suoympäristöissä sekä Luodejärven alueella. Petolinnun pesän lähialueella rakentamistöitä ei tule tehdä 15.2.-31.7 välisenä aikana.

Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri ry painottaa lausunnossaan, että Kitkajärvi on ainutlaatuinen Natura-vesistö, jossa elää monia uhanalaisia lintulajeja: ”Kitkan pesimälinnustoa luonnehtivat karuille järville ominaiset lajit, kuten kuikka, selkälokki sekä kala- ja lapintiira, jotka esiintyvät alueella runsaslukuisina. Järven linnusto on monipuolinen ja sisältää monia harvinaisuuksia sekä uhanalaisia lajeja. Karuille järville ominaiset lajit, kuten selkälokki, kuikka, kala- ja lapintiira esiintyvät alueella runsaina. Pesimälajistossa on useita kannoiltaan vähentyneitä vesilintulajeja.” Kaikki edellä mainitut lajit, jotka lentävät jatkuvasti Kitkajärven eri osien välillä ns. Yli- ja Alakitkan alueella ovat törmäysriskissä lentää niiden lentoreitin keskelle koko matkalta pitkittäin suunniteltuun suurjännitelinjaan. Tätä ympäristövaikutusta ei ole mitenkään riittävästi arvioitu tuulipuistoalueen yva:ssa, kun siitä on puutteellisesti ja ylimalkaisesti kirjoitettu vain parin kappaleen verran. Asiaa ei ole riittävästi selvitetty, jotta olisi perusteet jättää yva:n ulkopuolelle. Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri ry katsoo, että linnut lentävät järven eri osien välillä ja maakannaksen yli sekä salmen poikki, myös ne uhanalaiset linnut. Myös Kitkan Viisaat ry tuo lausunnossaan esille huolen voimalinjojen aiheuttamista riskeistä alueen linnustolle. Riisitunturi-Noukavaara-Mouruvaara-Maaninkavaara alueella elää useita kotkia ja haukkoja, myös muuttohaukka mm. Riisin Noukavaarassa on havaittu useina kesinä kaksi kotkaa. Kuten tuulivoima yva:ssakin ely toteaa, niin nämä asiat on selvitetty puutteellisesti ja siirtolinjan tuulivoima-alueineen haittaa petolintujen saalistusalueita. Kitkan Viisaat ry pitää hanketta luonnonsuojelulain vastaisena, koska hankealueella, sen ympäristössä ja läheisyydessä elää salassa pidettäviä lajeja, joiden tulevaisuus laitetaan pysyvään ja jatkuvaan vaaraan sekä heikennetään että poistetaan selviytymiseen tarvittavaa laajaa saalistusaluetta.

Hankkeesta vastaava on päätenyt Maaningasta ns. länteen lähtevässä vaihtoehdossaan ve2 siirtolinjavaihtoehdossaan linjaukseen, joka halkoo n. 20 kertaa eri suojeluohjelmissa olevia suojelualueita, osaa pariinkin kertaan. Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri ry katsoo vaihtohtoselvityksen räikeän

puutteelliseksi ja huonosti selvitettyksi linjaukseksi. Eri suojelualueiden sivuamiset ja ylitykset pitkiltäkin matkoilta ja osaa useampaan kertaan johtaa kyseisten suojeluohjelma-alueiden luontoarvojen vaarantumiseen ja merkittävään heikentymiseen. Näiden linjauksien vaikutuksia suojeluohjelma-alueisiin ei ole riittäväällä tavalla selvitetty. Siirtolinja olisi linjattava kiertämään eri suojeluohjelma-alueet, eikä perusteita niiden alueiden yli menemiselle ole esitetty. Vaihtoehtoisia kiertoreittejä ja koukkauksia linjauksiin ei ole riittävästi selvitetty. Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri ry katsoo linjauksen näiden suojeluohjelma-alueiden kokonaisedun vastaisiksi, luonnonsuojelulain vastaisiksi kaikkinsa niin luontokuin maisema-arvojen osalta. Suomen Luonnonsuojeluliiton Lapin piiri ry korostaa, ettei kumpikaan vaihtoehto ve1 tai ve2 ole riittäväällä tavalla selvitetty ja sopiva valituksi siirtolinjavaihtoehdoksi ja ne molemmat vaarantavat, vakavasti pilaavat, Riisitunturi-Maaninkavaara tunturivaarajonon ja Maaningan erämaa-alueen sekä Kitkajärven luonto- ja maisema- sekä erämaaluontomatkailuarvot sekä erityisesti siirtolinjojen muiden suojeluohjelmissa olevien alueiden suojeluarvot. Ainut oikea vaihtoehto on ve0.

Uhanalaiset lajit

Uhanalaisiin lajeihin liittyvät huomiot on käsitelty salassa pidettävässä liitteessä, joka annetaan pyynnöstä viranomaisille viranomaiskäyttöön ja asianosaisille, joille se julkisuuslain 11 §:n perusteella on annettavissa.

Maa- ja kallioperä sekä pinta- ja pohjavedet

Posion kunnan lausunnossa pohditaan vaikutuksia maa- ja kallioperään sekä pinta- ja pohjavesiin. Tavanomaisessa ympäristössä vaikutus maa- ja kallioperään jää paikalliseksi ja vähäiseksi. Vaikutuksia voi ilmetä lähinnä rakentamiskohteiden maanmuokkauksen myötä lisääntyneenä kiintoaineskuormituksena voimajohtoreiteille sijoittuvissa pienvesissä. Voimajohtojen pylväiden perustaminen ja raskailla työkoneilla maastossa liikkuminen saattaa aiheuttaa virtavesistöjen osalta rantapenkereen eroosiota ja maa-ainesten päätymistä vesistöön.

Poronhoito

Hirvasniemen ja Tolvan paliskunnat, Paliskuntien yhdistys, Posion kunta, Kitkan Viisaat ry ja Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri ry ovat käsitelleet lausunnoissaan poronhoitoa.

Tolvan paliskunta huomauttaa lausunnossaan puutteista ja virheellisistä tiedoista. Osiosta 12.4 voidaan todeta, että Kolvanvaaran erotusaidan lähiympäristö toimii alkutalvesta myös paliskunnan ylläpitämänä maastoruokinta-alueena. Kolvanvaaran erotusaitaa ei ole merkitty liitteen 1 karttalehdille. Kohdassa 12.6.3 Tolvan paliskunnan osalta sivulla 92 todetaan, että ve 2 mukaisen linjan vaikutusalueella olisi Mourujärvellä porojen talvitarhausalue. Tämä ei Tolvan paliskunnan lausunnon mukaan pidä paikkaansa. Toisaalta ve 1 mukaisen linjan välittömässä läheisyydessä Isorimpi-Lehtojärvi – välisellä alueella on useamman poronomistajan yhteinen porojen tarha- / maastoruokinta-alue. Talvella tukiruokinnassa olevat porot laiduntavat Nuolijoen varrella, jota pitkin linja on tarkoitus rakentaa.

Paliskuntain yhdistys ja Tolvan paliskunta huomauttavat, että yhteisvaikutuksia hankkeen kokonaisuudesta ei ole arvioitu. Selostuksessa ei mainita edes sitä tuulipuiston yva:n johtopäätöstä, että tuulipuisto aiheuttaa paliskunnalle merkittäviä haitallisia vaikutuksia. Paliskuntain yhdistys katsoo, että yva-selostus on poronhoidolle kohdistuvien vaikutusten arvioinnin suhteen puutteellinen.

Hirvasnieman paliskunnan alueella voimajohto kulkisi 18 km matkan. Suurin osa reitistä on porojen kesälaidunalueita ja Peniönaavan laitteet ovat vasoma-alueittakin. Jumiskon voimalaitosta lähestyttäessä linja halkoo syyslaitumia. Jonkin verran linja pirstoo Hirvasniemen paliskunnan yhtenäisiä laidunalueita. Pahimmassa tapauksessa Peniönaavan kevät-kesälaidunalueen halkaisu aiheuttaa sen, että porot laiduntavat linjan valmistuttua vain jompaa kumpaa puolta tuosta alueesta aiheuttaen kasvillisuuden kulumiseen. Kriittisin vaihe porojen kannalta on Hirvasniemen paliskunnan alueella toukokuun alusta heinäkuun loppuun. Tuolla aikavälillä ei tule tehdä linjatöitä, koska se väistämättä häiritsee vasomista ja vasatokkien vapaata laiduntamista alueella. Hirvasniemen paliskunta tuo esille, että linja muuttaisi porojen luontaisesti käyttämiä kulkureittejä. Poroja siirretään kesällä ja syksyllä Haukivaaran erotusaitaan vasojen merkitsemiseksi. Linja ohjaa poroja ja voi aiheuttaa ylimääräistä työtä niitä kuljetettaessa. Johtimet voivat myös estää tai vaikeuttaa poronhoitotöissä syksyisin helikoptereiden käyttöä. Kaikki ylimääräinen työ porotöissä tarkoittaa kustannusten nousua ja heikentävät poronhoidon kannattavuutta.

Tolvan paliskunta huomauttaa lausunnossaan, että Maaningan tuulipuisto sijoittuu kokonaan paliskunnan alueelle. Tuulipuiston vaatima 110 kV voimajohto sijoittuisi Tolvan paliskuntaan alkumatkaltaan, noin 27 kilometrin matkalta. Tolvan paliskunnan suurin sallittu eloporoluku on 1 900 ja poronomistajia oli 55

poronhoitovuonna 2018–2019. Paliskunnan poronhoito perustuu luonnonlaitumien hyödyntämiseen. Poronhoidolla on alueella vuosisataiset perinteet ja vahva kulttuurillinen merkitys. Se on merkittävä imagotekijä alueen kunnille, alueellisesti tärkeä eettisesti tuotetun lihan jalostaja ja tärkeimpiä sidostoimialoja alueen vahvalle matkailutoimialalle. Posion ja Pohjois-Kuusamon alue on metsäsaamelaisen poronhoidon keskeistä aluetta ja alueen metsäsaamelaisilla poronhoitajilla on alueella erityinen maankäyttöoikeus, jota ei saa heikentää.

Sekä Tolvan paliskunta että Paliskuntain yhdistys muistuttavat, että poronhoitolaki (PHL, 848/1990) takaa elinkeinolle sen kannattavuuden perusedellytyksen, vapaan laidunnusoikeuden. Se tarkoittaa, että poroilla on oikeus oleskella ja ottaa ravintonsa vapaasti luonnosta (PHL 3 §), poikkeuksena viljelykset ja vakituisten asuntojen pihapiirit. Poronhoitolain lisäksi alueella voimassa olevien Pohjois-Pohjanmaan ja Itä-Lapin maa-kuntakaavojen suunnittelu- ja yleismääräykset edellyttävät, että poronhoitoalueella on turvattava poronhoidon alueidenkäytölliset edellytykset. Laki ympäristövaikutusten arvioinnista (yval 252/2017) velvoittaa myös omalta osaltaan alueella toimivan elinkeinon kohdistuvien vaikutusten selvittämiseen. Paliskuntain yhdistys katsoo, että poronhoitoon kohdistuu yva-lain tarkoittamia vaikutuksia, jotka voivat olla merkittäviä eli ne on arvioitava menettelyssä.

Sekä Tolvan paliskunta että Paliskuntain yhdistys painottavat lausunnoissaan sitä, että poronhoito on laaja-alainen maankäyttömuoto, jonka kannattavuus perustuu mahdollisimman yhtenäisiin laidunalueisiin ja porojen luontaisen laidunkierron mukaiseen vapaaseen laiduntamiseen. Kaikki paliskunnan alueelle tuleva uusi toiminta ja maankäyttö vaikuttavat poronhoitoon, sillä paliskunta eri osineen muodostaa yhtenäisen toimintaympäristön. Eri alueiden merkityksen suuruus vaihtelee paliskunnan sisällä. Tästä syystä maankäyttöhankkeita on aina tarkasteltava tapauskohtaisesti yhteistyössä asianosaisen paliskunnan kanssa.

Paliskuntain yhdistys ja Posion kunta tuovat esille, että voimajohdon reitille sijoittuu eri vuodenaikaisia laidunalueita, kuten tärkeimpiä kesälaitumia, vasoma-alueita ja rykimäalueita, ja poronhoidon toiminnallisia alueita aita- ja talviruokintapaikkoineen. Voimajohtoaukean raivaaminen aiheuttaa paliskunnille laidunmenetyksiä. Voimajohdon aiheuttama muutos voi muuttaa porojen luontaisia kevät- ja syyskiertoreittejä ja laidunalueita. Eniten näitä kohdistuu Tolvan paliskunnalle, noin 125–120 ha. Myös Tolvan paliskunta painottaa alueen merkitystä paliskunnan toiminnalle ja tuo esille yhteisvaikutuksen Maaningan tuulipuistohankkeen kanssa.

Tolvan paliskunta ja Posion kunta arvioivat lausunnoissaan voimalinjan vaikutuksia alueen poronhoitoon. Jumiskon 110 kV voimajohto pirstoo osittain yhtenäistä metsäaluetta. Voimajohtoaukealla kasvillisuus muuttuu ja tutkimusten mukaan porot eivät viihdy siinä. Voimajohdot voivat vaikeuttaa poronhoitotöitä tokkien aitaan kuljettamisen yhteydessä. Etenkin porojen kasaamisvaiheessa, koetaan vaarana porojen leviäminen johtoalueelle, mikä aiheuttaa lisää työtä ja kustannuksia poronmistajille. Rakentaminen aiheuttaa jonkin verran melua ja liikennettä, jolloin porot, etenkin aremmat naaraat ja vasat, voivat vältellä aluetta. Kolvanvaaran ja Isolehdon erotusaidat sijoittuvat voimajohtoreittien välittömään läheisyyteen. Laidunkierron muuttuminen aiheuttaa laidunten epätasaista kulumista. Laidunten epätasainen käyttö aiheuttaa vaikutuksia poroelinkeinoon kannattavuuteen. Tänä päivänä suurin osa teuraista on vasoja, eli niiden määrä ja kunto määräävät porotalouden tuoton. Mikäli laitumet kuluvat, vasaprocentti ja teuraspainot laskevat kiristyvän ravintokilpailun myötä. Toisaalta myös ruokintakulut lisääntyvät. Nämä vaikuttavat suoraan elinkeinoon kannattavuuteen yhdessä uuden infran tarpeen ja poroheitotöiden lisääntymisen kanssa. Paliskuntain yhdistys lisää vaikutusten arviointiin huomiota myös siitä, että luppo poistuu poistettavien puiden osalta. Poronhoitajien kulkeminen maastoajoneuvoilla vaikeutuu voimajohtoaukealla, etenkin mikäli sinne jää pitkiä kantoja. Korkeat kannot ja harukset ovat myös turvallisuusriski. Porojen kuljettaminen erotusaitaan tokalla voi vaikeutua, mikäli poroja täytyy kuljettaa aukean yli, sillä tokka hajoaa helposti. Myös helikopterin käyttö voimajohtojen lähellä vaikeutuu.

Tolvan paliskunta toteaa launnossaan, että paliskunta on suurin kärsijä hankkeessa. Paliskunta huomauttaa, että Jumiskon voimajohtohankkeen ja Maaningan tuulivoimahankkeen lisäksi haittavaikutuksia aiheuttaa sähkönsiirtolinja Rukan Viipusjärvelle, joka halkoo paliskunnan laidunalueita myös kaakon suuntaan yli 20 kilometrin matkalla. Yva-selostuksessa todetaan, että ainoa hankekokonaisuuden kumuloituvista vaikutuksista kärsivä on poronhoito.

Tolvan paliskunta ilmoittaa launnossaan, että hankkeesta vastaavan ja paliskunnan kanssa on käyty neuvotteluja. Mitään sovittuja, neuvotteluja edistäviä toimenpiteitä ei ole tähän päivään mennessä toteutettu ja neuvottelut ovat käytännössä keskeytyneet. Paliskunta esittää myös huolensa siitä, että haittojen arvioinnin ja toteamisen seurannan kustannukset säilytetään paliskunnalle. Paliskuntain yhdistys mainitsee launnossaan, että aktiivinen keskustelu haittojen vähentämiseksi ei ole toteutunut. Voimajohdon sijoituksen suunnittelussa ja toteutuksessa tulee ottaa huomioon paliskuntien tarpeet. Voimajohtojen kielteisiin

vaikutuksiin on mahdollista vaikuttaa useilla konkreettisilla lieventämiskeinoilla, jotka voivat kuitenkin olla tapauskohtaisia ja siksi niistä tulisi aina neuvotella. Yleisinä lieventämiskeinoina voi mainita, että johtoalueille ei saisi jättää korkeita kantoja, koska se vaikeuttaa liikkumista moottorikelkoilla ja mönkijöillä. Myös ojat tulee luiskata loivapiirteisiksi porojen ja poronhoitajien kulkemisen helpottamiseksi. Harukset tulisi merkitä ja voimajohdon alle jäävät poroaitarakenteet tulee maadoittaa. Mikäli alueella käytetään helikopteria porojen kuljettamiseen, lintupallot ovat hyvä keino näkyvyyden parantamiseksi. Poronhoidolle tai porojen vasomiselle kriittisiä aikoja tulee välttää rakentamisessa.

Tolvan paliskunta katsoo, että hankkeen vaikutuksia olisi täytynyt arvioida yva:ssa kokonaisuutena, ei ainoastaan Jumiskon voimajohdon osalta. Voimajohdon yva:ssa ei siten ole riittävästi arvioitu molempien voimajohtojen ja tuulipuiston yhteisvaikutusta paliskunnan poronhoitoon. Kaiken kaikkiaan on selvää, että hanke ei ole toteuttamiskelpoinen poronhoidon näkökulmasta. Se aiheuttaa kohtuutonta haittaa Tolvan paliskunnan poronhoidolle. Paliskunta katsoo, että sillä ei ole toimintamahdollisuutta, jos näin suuri alue sen kriittisen tärkeistä laitumista menetetään. Paliskunnan vuosien työ porojen siirtämisessä pysyvästi rauhalliselle laidunalueelle (=hankealue) menettää merkityksensä. Suuria poromääriä ei voida laiduntaa asutetussa ympäristössä ja viljelyalueilla, ja Maaningan tuulivoimapuistohankkeen toteutuminen vaikeuttaisi tätä tilannetta ratkaisevasti.

Kaiken kaikkiaan hankekokonaisuudella on merkittäviä haitallisia vaikutuksia koko Tolvan paliskunnan toimintaan ja jopa sen jatkumisen edellytyksiin. Näistä edellä mainituista todennäköisistä, merkittävästi haitallisista vaikutuksista johtuen Tolvan paliskunta vastustaa tuulipuiston ja sähkönsiirtolinjojen rakentamista alueelleen. Näin ollen Tolvan paliskunta katsoo, että ainoa mahdollinen vaihtoehto voimalinjalle on ve 0. Myös Paliskuntain yhdistys katsoo, ettei hanke ole toteuttamiskelpoinen.

Paliskuntain yhdistys toteaa, että yva-menettelyssä ei ole arvioitu riittävästi poronhoitoon kohdistuvia vaikutuksia. Hanke liittyy Maaningan tuulipuistoon kokonaisuuteen, joka ei ole toteuttamiskelpoinen sen poronhoidolle aiheuttamien kohtuuttomien haitallisten vaikutusten vuoksi. Mikäli hanketta kuitenkin viedään eteenpäin, kaikkien alueen paliskuntien kanssa tulee neuvotella jatkosuunnittelun edetessä haittojen estämis- ja lieventämiskeinoista sekä kompensatioista. Niitä tulee myös toteuttaa.

Posion kunta arvioi lausunnossaan, että poronhoidolle tulee merkittäviä vaikutuksia voimajohdon toteutuessa. Hanke vaatii yhteistyötä paliskunnan ja hankevetäjän

kanssa niin suunnittelun, kuin korvausasioiden hoitamisessa, mikäli hanke toteutuu. Tolvan paliskunnalle vaihtoehdon ve1 haitat poronhoitoon on arvioitu suuremmiksi kuin vaihtoehdon ve2. Vaihtoehto ve 1 voi vaikuttaa myös haitallisesti paikalliseen poromatkailuun. Molemmilla johtoreiteillä on kielteisiä vaikutuksia ympäristöön. Ihmisten, elinolojen sekä poronhoidon kannalta vaihtoehto 2 on kuitenkin kannatettavampi kokonaisvaikutukset huomioiden.

Maisema

Lapin maakuntamuseo toteaa lausunnossaan, että ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa on arvioitu voimajohdon vaikutuksia johdon läheisyydessä ja vaikutuspiirissä oleviin rakennettuihin kulttuuriympäristöihin sekä maiseman kannalta arvokkaisiin alueisiin. Yva-selvityksestä ei kuitenkaan ilmene, millaisiin selvityksiin tai analyysihin selostuksessa esitetty vaikutusarviointi perustuu. Museovirasto on aiemmin antamissaan lausunnoissa todennut, että yva-ohjelmassa mainituissa maisema-analyyseissä tulee selvittää maisemakuvan kannalta merkittävimmät näkymäsuunnat ja -alueet, maisematilat, maiseman solmukohtat ja maisemakovaltaan herkimvät alueet.

Lapin maakuntamuseo katsoo, ettei arviointiselostusasiakirjoissa ole esitetty sellaisia selvityksiä, maisema-analyysejä tai analyysituloksia, joiden perusteella voitaisiin yksiselitteisesti todeta, että voimajohdolla ei olisi lainkaan vaikutuksia avoimeen järvimaisemaan sijoittuvaan valtakunnallisesti merkittävän Kivelän rakennusryhmän maisemaan tai maakunnallisesti merkittävän Palonperän kulttuurimaisemaan, kuten arviointiselostuksessa on todettu.

Ennen hankkeeseen ryhtymistä tulee voimajohdon maisemavaikutuksista laatia riittävät selvitykset ja vaikutusarviointit, jotta voimajohdon aiheuttamista vaikutuksista valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittäviin rakennettuihin kulttuuriympäristöihin ja maisema-alueisiin voitaisiin varmistua. Selvityksiin ja vaikutusten arviointiin perustuen tulee laatia suunnitelmat voimajohdon rakentamisesta koituvien mahdollisten näkymävaikutusten vähentämiseksi.

Posion kunta tuo lausunnossaan esille maiseman osalta, että vaihtoehdossa 1 voimajohto saattaa erottua lähimaisemassa Vääräjärven rannan asuinalueille. Vaihtoehdossa 2 voimajohtorakenteet saattavat erottua Syrjälässä asuinalueiden lähimaisemassa. Vaikutusten kielteisyys korostuu paikoissa, joissa voimajohto muuttaa nykyistä maisemakuvaa esim. läheisten rakennusten pihapiiristä katsottuna. Tällaisia kohtia ovat vaihtoehdolla 1 Vääräjärven ympäristö sekä

Mourujärven eteläpuolinen alue. Vaihtoehdolla 2 maisemakuvamuutos erottuu lähinnä tienylitysten yhteydessä.

Kitkan Viisaat ry ja Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri ry huomauttavat lausunnoissaan, että tuulivoimapuiston ja sen siirtolinjojen yhteisvaikutukset arvokkaaseen maisemakokonaisuuteen on jätetty selvittämättä. Kitkajärveä ja sitä ympäröiviä tunturivaarajonoja on esitetty valtakunnallisesti merkittäväksi maisema-alueeksi sekä esitetty eri tahojen toimesta osaksi unesco:n elävän kulttuuriin ja luonnonperinnön maailmanperintökokonaisuutta. Alueesta on jo tehty alustava maailmanperintöselvitys metsähallituksen toimesta (Ympäristöministeriön pyynnöstä). Kitkajärvi on Suomen ainut säännöstelemätön suurtunturijärvi (Naturassa), joka yhdessä Riisitunturi-Maaninkavaara erämaajonon kanssa muodostavat yhdessä ainutlaatuisen erämaisen kokonaisuuden, kansallismaiseman. Lapin luonnonsuojelupiiri antoi hallituksen (18.3.2020) kokouksessa tukensa Riisitunturin laajentumiselle ja unesco-hankkeelle ja vastustaville kaivos- ja suurtuulipuistokannoille. Riisitunturin ja Kitkajärven kansallismaisemakokonaisuuteen tuulivoimaa ei pidä rakentaa missään muodossa. Kuusamossa voidaan rakentaa lisää tuulivoimaa Posion ja Kuusamon rajalla olevan tuulipuiston ja olemassa olevan siirtolinjan yhteyteen kohti Kuusamon teollisuusaluetta.

Rakennettu kulttuuriympäristö

Lapin maakuntamuseo viittaa launnossaan Museoviraston 7.3.2018 lausuntoon yva-ohjelmasta. Voimajohtohankkeen yhteydessä on riittävällä tavalla selvitettävä ja arvioitava, mitä voimalinjan toteuttaminen merkitsee vaikutusalueilla olevien rakennettujen kulttuuriympäristöjen ja maiseman kannalta. Yva-menettelyn yhteydessä tehtävät selvitykset ja arviointi on aiheellista tehdä niin, että ne palvelevat mahdollisimman hyvin menettelyn jälkeen suoritettavaa yksityiskohtaisempaa suunnittelua. Maisema-analyysien yhteydessä tulee arvioida myös johtolinjauksen näkymävaikutukset maakunnallisesti merkittävään Paloperän maisema-alueeseen, valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön "Kivelän rakennusryhmään", "Lapin kulttuuriympäristöt tutuksi"-hankkeen inventoinnissa esiin tuotuihin kohteisiin sekä Museoviraston 7.3.2018 yva-ohjelmasta antamansa launnossa mainittuihin kohteisiin. Pienipiirteisessä ympäristössä voimajohto saattaa muuttaa maiseman hierarkiaa alistaen ympäristönsä, vaikka peitteisessä maastossa maisemavaikutus onkin ensisijaisesti paikallinen. Maisema-analyysien yksi tärkeä tehtävä on tuottaa sellaista tietoa

tarkemmalle suunnittelulle, jolla voidaan mahdollisuuksien mukaan pienentää voimajohdon paikallisiakin vaikutuksia kulttuuriympäristön kohteisiin ja herkkään maisemaan.

Matkailu

Poromatkailuyritys toteaa lausunnossaan, ettei se halua lähialueelle sähkönsiirtolinjoja, koska ne näkyvät tontille ja asiakkaiden kävelyreiteille. Yritys on huolissaan myös rakennusajan melusta, maiseman tuhoutumisesta, talviaikaisesta häiritsevästä äänestä, ylläpidon aiheuttamasta melusta ja levottomuudesta alueella ja mahdollisesta moottorikelkkareitin rakentamisesta voimalinjan alle. Voimajohto nähdään taloudellisena katastrofina.

Matkailuyritys esittää, että aikaisempi, pohjoisempi reitti ei vaikuttaisi yrityksen toimintaa. Uusi reitti kulkee suoraan yrityksen alueen läpi ja 100 m etäisyydellä talosta ja asiakkaiden majoituspaikasta, mikä tarkoittaisi huomattavia tappioita. Yrityksen asiakaskunta haluaa nauttia Lapin luonnosta, jossa ei ole sähkölinjoja eikä tuulimyllyjä.

Mielipiteessä on esitetty karttapiirros, jossa merkitty sähkösiirtolinja olisi suurempi, reitillä on enemmän joutomaa-aluetta ja matalampia alueita. Kyseisestä reitistä olisi vähemmän haittaa, koska jänkäalueiden takia alueelle ei voi rakentaa vapaa-ajan ja vakituisen asumisen asuntoja.

Mielipiteessä toivotaan vilpittömästi, että kansalaisten ja pienyritysten huolet ja huolenaiheet tullaan kuulemaan. Lausunnossa kritisoidaan myös suurten yritysten päätösvallasta asioissa, joita kuntalaiset eivät halua. Pohjoinen sähkölinjan reitti (ve2), joka kulkee Vääräjärventien pohjoispuolta, on yritykselle parempi, vaikka palstasta jää linjan alle 10 %.

Posion kunnan lausunnossa todetaan, että vaihtoehto 1 vaikuttaa kielteisesti poromatkailuyritykseen luoden matkailuyrityksen toiminta-alueelle rakenteen. Vaihtoehdolla 2 ei ole kielteistä vaikutusta poromatkailulle, koska vaihtoehdon alueelle ei sijoitu poromatkailua.

Posion kunta kritisoi lausunnossaan sitä, että arviointiselostuksessa ei ole arvioitu arvonalennuksia poro- tai matkailuelinkeinolle. Voimajohtohankkeen haitallisiin vaikutuksiin mm. mahdollisiin, vielä toteamatta jääneisiin terveysvaikutuksiin, on kiinnitettävä huomiota. Niillä voi olla vaikutusta Posion näkökulmasta Posion kunnan asukkaille, posiolaisten asuinympäristöön, Posion alueen vapaa-ajan asukkaille,

posiolaiseen luontoon, posiolaisten elinkeinoon sekä välillisesti matkailun alueen imagon negatiiviseen kehitykseen. Voimajohtohankkeen vaihtoehto 1:llä on matkailuelinkeinojen kehittämiseen haitallinen vaikutus.

Asumisviihtyvyys

Posion kunnan lausunnossa todetaan, että rakentamisesta aiheutuvat häiriöt kohdistuvat etenkin rakennuskohteen lähietäisyydellä sijaitseviin rakennuksiin ja loma-asutuksiin. Kielteiset vaikutukset voivat olla suuria. Yksi voimajohtohankkeen konkreettisimmista vaikutuksista on se, että voimajohto suurena rakenteena heikentää asutuksen lähialueiden viihtyisyyttä. Viihtyvyytsvaikutukset ovat sidoksissa maisemavaikutuksiin, sillä maisema muodostaa keskeisen osan elinympäristöä. Vaihtoehtojen lähiympäristössä ei sijaitse asuinrakennuksia (alle 300 m johtoalueesta). Hankkeessa suuri osa elinympäristöstä on maaseutua ja luonnonympäristöä, jolloin voimajohto tuntuu vieraalta rakenteelta. Hanke muuttaa alueen luonnetta voimajohdon sijoituessa rakentamattomaan ympäristöön ja vaikuttaa jokapäiväiseen virkistyskokemukseen kielteisesti. Yksittäisiin asuin- ja lomarakennuksiin ei kohdistu suoria haittoja, mutta tietyissä kohdissa voimajohto erottuu tai voi erottua pihapiiriin aukeavassa maisemakuvassa. Lisäksi voimajohto erottuu maisemassa teiden ylityskohdissa. Vaihtoehto 2 sijoittuu pääasiassa alaville maille, jolloin sen näkyvyys maisemassa vähenee huomattavasti metsien peitteisyydestä johtuen. Vaihtoehdossa 1 voimajohto sijoittuu paikoin korkeammille alueille, jonka voimajohtorakenteet voivat paikoin erottua kaukomaisemassa. Molemmissa vaihtoehdoissa voimajohto on uusi, muusta poikkeava rakenne alueella, mikä koetaan vieraana ja viihtyisyyttä haittaavana.

Posion kunta edellyttää, ettei voimajohtohankkeella ole haitallisia vaikutuksia asuin- ja matkailuympäristöihin Posion kunnan alueella, mikäli se toteutuu. Posion kunta toteaa edellä mainittuihin huomioihin viitaten, että vaikutusarviointeihin liittyy aina epävarmuustekijöitä, kuten oletuksia ja yleistyksiä ja että mallinuksissa on myös menetelmällisiä epävarmuustekijöitä, jonka vuoksi arviointiselvitykseen annetut lausunnot on erityisesti huomioitava, jotta Maaningan tuulivoimapuiston – Jumisko 110kV voimajohtohankkeen ympäristövaikutusten arviointiselostus täyttäisi sille asetetut ympäristölainsäädännön tavoitteet ja veloitteet.

Lapin aluehallintovirasto edellytti lausunnossaan osallistamaan kunnan terveydensuojeluviranomaisen yva-menettelyyn osoittamalla lausuntopyyntö suoraaan kyseiselle viranomaiselle kunnan sijaan. Kunnan

terveydensuojeluviranomaisella on kunnan asukkaiden terveellisen elinympäristön turvaamiseen vaadittava ja tarvittava asiantuntemus.

Arkeologinen kulttuuriperintö

Lapin maakuntamuseo on kiinnittänyt huomiota yva-selostuksessa virheellisesti ilmaistuun muinaisjäännösten inventointiin. Maininnasta saa sen käsityksen, että voimajohtolinjauksilla olisi tehty arkeologinen inventointi. Muinaisjäännöksiä ja arkeologista kulttuuriperintöä esiteltäessä ja arvioitaessa olisi edellä mainituissa kohdissa ollut syytä selvästi tuoda esille se, että linjauksilla olevaa muinaisjäännöskantaa ei ole selvitetty ja että, kuten Museovirasto aiemmassa lausunnossaan yva-ohjelmasta toteaa, on hankkeen vaikutusten arviointi arkeologiseen kulttuuriperintöön tehtävissä vasta riittävän selvityksen perusteella.

Lapin maakuntamuseo toteaa lausunnossaan, että arkeologisia inventointeja ei ole yva-menettelyn aikana reittivaihtoehdoille toteutettu, vaan muinaisjäännöksiin liittyvät tiedot perustuvat muinaisjäännösrekisterin tietoihin. Tämä tulisi tuoda selkeästi esille myös yva-selostuksessa. Mikäli hanke etenee jatkosuunnitteluun, Lapin maakuntamuseo edellyttää, että suunnitteluun valitulla johtoreitillä toteutetaan riittävät arkeologiset selvitykset Posion ja Kemijärven kuntien alueella.

Säteilyturvallisuus

Säteilyturvallisuuteen liittyvänä lausuntonaan Säteilyturvakeskus (STUK) esittää seuraava: Suunnitellut 45–46 km pituiset voimajohtoreitit sijoittuvat Kuusamon, Posion ja Kemijärven maa-alueille, ja ne toteutetaan 110 kV ilmajohtoina. Suunnitellut voimajohtoreitit sijoittuvat harvaan asutulle alueelle. Lähimmät asuinrakennukset sijaitsevat 300 m etäisyydellä suunnitellusta voimajohdosta. Siten voimajohto ei aiheuta magneettikenttää lähimpiinkään asuinrakennuksiin. Säteilyturvallisuussyyt eivät estä voimajohtohankkeen toteuttamista arviointiselostuksessa esitetyn suunnitelman mukaisesti.

Kitkan Viisaat ry huomauttaa lausunnossaan, että siirtolinjoja ei pitäisi tehdä niiden sähkömagneettisten kenttien vaikutusten johdosta lähemmäksi kuin yli 400 metriä kiinteistöistä.

Liikenne

Väyläviraston mukaan liikenteeseen kohdistuvat vaikutukset on arvioitu riittävällä tasolla eikä Väylävirastolla ole huomautettavaa yva-selostuksesta. Väylävirasto

muistuttaa, että kaapeleiden ja johtojen sijoittamisessa tiealueelle noudatetaan, mitä liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain (503/2005) 42 §:ssä (muutokset voimassa 1.2.2020 alkaen) ja 42 a §:ssä säädetään. Rakennettaessa voimajohtoa maanteiden yhteyteen tulee noudattaa Väyläviraston "Sähkö- ja telejohdot ja maantiet" -ohjeen (Liikenneviraston ohjeita 3/2018) lisäksi Liikenneviraston 12.10.2018 antamaa määräystä johtojen ja rakenteiden sijoittamisesta maantien tiealueelle (https://julkaisut.liikennevirasto.fi/pdf8/lm_2018_tiealueen_johdot_web.pdf).

Vaikutukset radiojärjestelmiin

Traficom kiinnittää lausunnossaan huomiota siihen, että tuulivoimarakentamista suunniteltaessa tulisi ottaa huomioon myös tuulivoimaloiden vaikutukset radiojärjestelmiin. Tuulivoimaloiden on monissa tapauksissa todettu vaikuttaneen tv-vastaanoton laatuun maanpäällisissä tv-lähetysverkoissa. Tuulivoimaloilla on vaikutuksia myös matkaviestinverkkojen kentänvoimakkuuteen ja signaaliin laatuun. Tutkajärjestelmä vaatii toimiakseen riittävää etäisyyttä tuulivoimaloihin. Radiolinkin toiminta taas edellyttää täysin esteetöntä aluetta lähettimen ja vastaanottimen välillä.

Sähköisen viestinnän palvelut ovat riippuvaisia radiojärjestelmistä. Siksi on tärkeää varmistaa, että tv- ja matkaviestinpalvelut sekä tutkat ja radiolinkit toimivat myös jatkossa riittävän häiriöttömästi. Pienilläkin muutoksilla tuulivoimaloiden sijoittelussa voi olla ratkaiseva merkitys alueen radiojärjestelmien toimintaan. Jo olemassa olevia tv- ja radiolähetysasemia ja raskaita, 200–300 metrin korkuisia mastoja ei voida siirtää. Siksi eri osapuolten tulisi tehdä yhteistyötä jo tuulivoimaloiden suunnitteluvaiheessa ja pyrkiä valitsemaan tuulivoimaloiden sijainti niin, ettei häiriötä radiojärjestelmille aiheudu tai että ne ovat poistettavissa.

On suositeltavaa, että tuulivoimahankkeesta vastaavat ovat yhteydessä kaikkiin tiedossa oleviin radiojärjestelmien omistajiin lähialueilla. Riittävänä koordinoitietäisyytenä on pidetty noin 30 kilometriä. Radiopaikannusjärjestelmien ja radiolinkkien käyttäjiä sekä teleoperaattoreita tulisi aina informoida tuulivoimahankkeesta.

Suhde kaavoitukseen ja valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin

Kitkan Viisaat ry ja Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri ry esittävät lausunnoissaan, että arviointiselostus ei täytä yva-lainsäädännön vaatimuksia.

Lausuntojen mukaan hakija esittää harhauttavia kuvauksia hankkeensa maakuntakaavojen ja Kuusamon yleiskaavan mukaisuuksista. Lausunnossa viitataan Maaningan tuulivoimahankkeen arviointiselostukseen ja siitä annettuihin lausuntoihin. Kitkan Viisaat ry ja Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri ry katsovat, ettei hakija ole menetellyt Maaningan tuulivoimahankkeen yhteysviranomaisen edellyttämällä tavalla, vaan oli laatinut yva-selostuksensa päinvastaisessa järjestyksessä; ensin yva-selostus (ennen valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden selvittämistä ja maakuntakaavavarkaisua). Virheellisen käsittelyjärjestyksen ja käsittelyn vuoksi Pohjois-Pohjanmaan 3.

vaihemaakuntakaava on edelleen valituskäsittelyssä Maaningan tuulivoimakaavan osalta Pohjois-Suomen hallinto-oikeudessa. Hakija ei nyt tässä voimajohto-yvassa selostanut hankkeensa kaavoituksellisia lupakysymyksiä, luoden harhauttavaa kuvaa kuin Maaningan tuulivoimapuiston kaava-asiat olisivat kunnossa.

Lausunnoissa huomautetaan lisäksi, että Kuusamon kaupungissa on koko kunnan kattava oikeusvaikutteiden yleiskaava, jossa ei ole varauksia Riisin Maaningan suurtuulipuiston tarvitsemille johtoreiteille: Ei niin Riisitunturi Maaninkavaaran tunturivaarajonon yli ja saati Kitkajärven alueen poikki. Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri ry katsoo, että varaukset tulisi olla merkittynä Kuusamon yleiskaavaan.

Kitkan Viisaat ry ja Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri ry kommentoivat myös hankkeen yhteyttä valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin. Yhdistykset katsovat, että hakija on tietoisesti muuttanut oman tuulivoimapuistonsa kuvauksen ikään kuin valtakunnallisesti merkittäväksi energiahuollon yksiköksi, jota valtion viranomaiset eivät saisi vastustaa. Hakija muutti aikaisemmin käyttämänsä siirtolinja käsitteen ”voimajohdoksi”, jotta sen vaatimat linjaukset olisivat ikään kuin tuon valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden linjauksen mukaisia valtakunnallisia voimajohtoja. Lisäksi hakija kuvailee, kuin ”tässä yva-menettelyssä lähtökohtana on ollut uuden voimajohdon sijoittaminen mahdollisimman suurelta osin nykyisten voimajohtojen paikalle tai yhteyteen”, vaikka tosiasiallisesti asia ei ole noin, vaan päinvastoin tuulivoimapuistosuunnitelma on alun pitäen sijoitettu erämaamaisemaluonteiselle alueelle erityisen kauaksi valtakunnallisista voimajohdoista, mikä on valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden vastainen suunnitteluperusta, ja sen vuoksi tuon kauas erämaahan sijoitetun tuulivoimalapuiston sähkönsiirtoyhteydet kasvavat sangen pitkiksi. Joka tapauksessa kyse ei ole valtakunnallisesta voimajohtojen sijoittamisesta, vaan erämaahan suunnitellun tuulivoimalapuiston pitkistä, liian pitkistä, siirtolinjoista,

joiden yhteisvaikutuksia tuulivoimapuiston kanssa ei ole arvioitu yva-lain velvoittamalla tavalla.

Hankekokonaisuuden vaikutukset

Kitkan Viisaat ry ja Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri ry esittävät lausunnoissaan, että hakija ei ole arvioinut hankkeensa vaikutuksia kokonaisuutena. Hakijan esittämässä 'Maaningan tuulivoimapuisto-Jumisko välistä 110 kV voimajohtoa' koskevassa yva-selostuksessa ole siirtolinjan ja tuulivoimapuiston yhteisvaikutuksia ole selvitetty ja arvioitu. Kitkan Viisaat ry ja Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri ry katsovat, että jo tämän oleellisen puutteen vuoksi esitetty yva-selostus on katsottava riittämättömäksi.

Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri huomauttaa lisäksi, että Kitkajärven Ylä- ja Alakitkan välisen kapean maakankaan salmea kutsutaan väärällä nimellä, vaikka sen oikea nimi on Kilkilösalmi. Huomattavaa on, että Kuusamon yhdyskuntatekniikan osasto esitti siirtolinjan vetämistä myös ali ns. Kilkilösalmen, mutta jostain syystä siitä ei ole mainintaa tuulivoima yva:ssa eikä myöskään ely:n päätöksissä, joissa arvoitiin Maaningan ja Rukan välistä Kitkajärven eri osia halkovaa siirtolinja osuutta. Lisäksi Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri ry huomauttaa, että Ylä- ja Ala-Kitkajärven kankaan ja Kilkilösalmen halki pitkittäin kulkevassa siirtolinja osuudessa ei ole huomioitu sitä, että Kitkajärven "alue on rantojensuojeluohjelmassa, jonka suojelu toteutetaan luonnonsuojelulain keinoin." Kitkan Viisaat ry huomauttaa myös, että Kitkajärven ylittäviltä osilta pitää toteuttaa yva. Ihan samalla tavalla Maaningan puistosta itään lähtevä siirtolinja pitää yva:ta kuin länteen lähtevä siirtolinja pitää yva:ta. Kitkan Viisaat ry vastustaa tätä räikeää puutetta ja menettelytapaa sekä vaatii asian palauttamista yva:tavaksi.

Kitkan Viisaat ry ja Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri ry huomauttavat lausunnoissaan lisäksi, että hakija esittää harhauttavia tietoja. Hakija esittää, että sähkön siirto edellyttää sekä Kuusamon Viipusjärvelle suunnitellun voimajohdon että Jumiskon voimajohdon toteuttamista. Hakija ei esitä tehneensä yva-arviointia Viipusjärven siirtolinjan osalta eikä tuulivoimapuiston ja siirtolinjojen yhteisvaikutuksista. Hankkeen alkuperäiset haitta- ja hyötyarvioinnit ovat kumoutuneet, kun pitkiä siirtolinjoja tarvitaankin kaksi. Yhteiskunnallinenkin hyötyhaitta arvio on syytä tehdä uudestaan. Kitkan Viisaat ry ja Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri ry huomauttavat myös, että Viipusjärven osalta ei ole tehty varsinaista yva-menettelyn mukaista ympäristövaikutusten selvitystä ja

arviointia. Tuulivoimapuiston tehomäärän kasvun aiheuttamia ympäristövaikutuksia ei myöskään ole arvioitu.

Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri ry ja Kitkan Viisaat ry tuovat lausunnoissaan esille, että Maaninkavaaran tuulivoimapuiston ja siitä lähtevien siirtolinjojen alue kokonaisuudessaan Latitude 66 Cobalt Oy:n varauksia ja malminetsintähakemuksia täynnä. Ne varaukset ja malminetsintäalueet jatkuvat yhtäjaksoisesti Peniön tunturiin ja Peniön aapaan saakka, mutta hakija ei ole ollenkaan arvioinut pylväasperustusten rakentamista tuohon tunnettuun Kuusamon uraanivyöhykkeeseen ja kaivosyhtiön hankkeiden ja siirtolinjan yhteisiä vaikutuksia ympäristöön.

Kitkan Viisaat ry huomauttaa lausunnossaan lisäksi, että hakija ei ole ottanut yhdistyksen aiempaa lausuntoa yva-lain tarkoittamalla tavalla huomioon. Yhdistys katsoo, että Maaninkavaaran tuulivoimapuiston ja Rukan välisen sähkönsiirtoreitin vaikutukset sekä vaikutukset kallioperään ja poronhoitoon ovat selvittämättä ja vaikutukset arvioimatta, jonka vuoksi yva-selostus on katsottava riittämättömäksi.

Mielipiteet

Mielipiteissä vastustetaan voimajohtovaihtoehtoa 1, koska siitä aiheutuu erittäin haitallisia vaikutuksia vakituisen asuin ympäristön viihtyvyyteen sekä suurta näkö- ja maisemahaittaa asuinpihiiriin.

Mielipide 1

Mielipiteessä harmitellaan, että Maaningan tuulivoimapuisto - Jumiskon voimajohto - hanke on edennyt uuteen vaiheeseen. Mielipiteen antaja vastustaa ehdottomasti voimajohtohankkeen vaihtoehtoa 1, joka sijoittuu Posiolla Vääräjärven kylän läheisyyteen, aikaisemmin 25.8.2018 esittämänsä kirjallisen mielipiteen perusteluihin. Tämä vaihtoehto kulkee aivan asutuksen läheisyydessä Vääräjärven rannalla ja erottuu erittäin selvästi lähimaisemassa Vääräjärven rannalla sijaitseviin asuinkiinteistöihin. Arviointiselostuksessakin tämän voimalinja vaihtoehdon maisemaan kohdistuvat vaikutukset on arvioitu kohtalaisen kielteisiksi nimenomaan Vääräjärven ympäristössä. Tämä tarkoittaa etenkin mielipiteen antajan kohdalla erittäin haitallisia vaikutuksia vakituisen asuin ympäristön viihtyvyyteen sekä suurta näkö- ja maisemahaittaa asuinpihiirissä.

Mielipiteen antaja esittää parhaaksi ja ainoaksi voimajohtoreitti vaihtoehdoksi vaihtoehtoa 2. Tähän vaihtoehtoon on otettu suunnitteluvaiheessa huomioon kesällä

2019 kyläläistenkin mielipiteitä. Ve2 sijoittuu selvästi asutuksen ulkopuolelle, eikä kulje enää kenenkään asuinrakennusten vierestä, ei näy ikkunoista ja kulkee suurimmaksi osaksi joutomaiden kautta alavia/matalia maa-alueita noudatellen.

Mielipide 2

Mielipiteessä pyydetään yhteysviranomaista ottamaan toimissaan huomioon mielipide. Tiloilla on jo ennestään 20 kV voimajohtolinjoja yhteensä 1460 metriä, yhteensä 1,5 hehtaaria. Kaikki menevät totaalisesti kasvavien metsäalueiden halki. Alue on pois metsätalouden tuotosta ja korvaus on ollut olematon haittaan nähden. Mielipiteessä ihmetellään, miksei ve2:n kohdalla ole käytetty hyväksi purettua 20 kV voimalinjaa, joka näpöttää siellä paljaana, pylväätkin jo pois vietyinä. Linja alkaa kilometrin päästä tuulivoimapuistosta, ja kulkee Vääräjärvi – Maaninka -Posio -tien risteykseen Kontiovaaran pohjois- ja itäpuolelta. Kairassa ole ollenkaan asutusta. Mielipiteessä ollaan ve0 linjan kannalla pääsääntöisesti, mutta jos kahdesta jokin pitää valita, niin mielipiteen antaja on ve1 kannalla. Jos hanke kuitenkin toteutuu, niin mielipiteessä toivotaan asiallista korvausta maan menetyksestä metsätalouden käytöstä.

Mielipiteessä ihmetellään vielä sitä, ettei linjaa viedä Viipusjärvelle. Kyseessä on kuusamolaisten hanke, kiinteistöverotkin menevät sinne. Eikö linjakin kuuluisi sinne ja vielä lyhyempi linja. Miksi haitat tänne ja hyöty sinne, minne haittaa ei tule?

Mielipide 3

Maaninkavaara-Jumisko voimajohtohanke kohdistuu mielipiteen antajan omistaman tilan lähiympäristöön ja sen haitalliset vaikutukset ulottuvat laajalle. Mielipiteessä ei ole eritelty, kumpaan vaihtoehtoon haitat kohdistuvat.

Mielipiteen antaja ilmoittaa harjoittavansa poronhoitotyötä omistamallaan tilalla ja suunnitteilla olevalla voimajohtohankkeella on merkittäviä haitallisia vaikutuksia sen onnistumiseen. Linjaa varten kaadettava puusto vaikuttaa usein eri tavoin sekä kesä- että talviaikaan. Talvella huvikelkkailu tulee lisääntymään linjalla. Talviaikaan porot ovat vapaudessa tilalla, joten niiden häiriköiminen luvattomalla kelkkailulla saa aikaan sen, että ne eivät pysy ruokintapaikalla. Linja tulee menemään metsäalueilla, jotka porot käyttävät kesäisin laiduntamiseen, näin ollen se tulee vaikuttamaan niiden elinolosuhteisiin merkittävästi ja haitallisesti. Tila on ostettu ja puitteet rakennettu nimenomaan poronhoitotyötä varten, joka nyt voidaan tällä hankkeella tuhota.

Voimajohtohankkeella on vaikutuksia tilan arvoon. Linja tulee olemaan näkyvä ja näin ollen vaikuttaa negatiivisesti ja arvoa alentavasti ympäristöön. Mikäli tulee tilanne, että mielipiteen antaja joutuu tilasta luopumaan, taloudellinen menetys on vaikuttava suunnitteilla olevan linjan vuoksi.

Linja on suunniteltu kulkemaan ainoiden seudun luonnonmukaisien metsälampien läheisyydestä. Linjalla tuhoetaan luonnonmukainen ympäristö ja metsämaisemat. Mielipiteen antaja kyseenalaistaa myös, että onko kannattavaa tuhota luontoalueita neljän eri kunnan alueelta, jos siitä tuleva hyöty tulee vain niistä yhdelle. Näihin asioihin vedoten mielipiteessä vastustetaan ehdottomasti suunnitteilla olevaa voimajohtohanketta.

Mielipide 4

Mielipiteessä tuodaan esille digitalisaation vaikutus luontosuhteeseen. Yhdeksi suurimmaksi muutokseksi on tunnistettu luontokuvien jakamisen sosiaalisessa mediassa keskeiseksi nousseeksi luontokokemuksista ja luontosuhteesta kommunikoinnin kanavana. Tämä näkyy selvästi myös matkailussa.

Riisitunturi on yksi Suomen kuvatuimmista ja sosiaalisessa mediassa jaetuimmista maisemista tykkylumipuidensa ja luonnontilaisen ympäristönsä takia. Koronaepidemian laajentumiseen asti tänä vuonna kävijämäärät olivat niin suuret, että puiston parkkipaikat olivat usein ylitäysiä. Erityisen puistosta tekee juuri maisema. Tykkylumipuut koskematonta luontotaustaa vasten ovat maailmanlaajuisestikin ainutlaatuisia ja sen takia muutokset maisemassa Riisitunturin kansallispuiston alueella heijastuvat myös aluetalouteen, mutta yleisemminkin Suomen matkailuun. Suomen matkailu nojaa vahvasti visuaaliseen luontokuvastoon ja ajatuksesta luontomatkoille. Kansallispuistojemme kävijämäärät ovat yli tuplaantuneet vuosikymmenen aikana. Mielipiteessä toivotaan, että tuulivoimapäätöksessä huomioidaan visuaaliset luontoarvot ja merkitys Suomen matkailulle yleisemminkin.

Mielipide 5

Mielipiteessä esitetään, että hanketta Maaningan tuulivoimapuiston Jumisko 110 kV voimajohtoon ei tulisi toteuttaa. Mielipidettä perustellaan haitallisilla vaikutuksilla alueen maisemaan ja kulttuuriympäristöön ja sen virkistyskäyttöön. Mielipiteen antaja ei kannata myöskään tuulivoimapuistoa kokonaisuudessaan lukuisine tuulivoimaloineen.

Yva-selostuksen täydennyksestä annetut lausunnot ja mielipiteet

Täydennyksestä annettiin 13 lausuntoa ja yksi mielipide. Lausunnonantajista Kemijärven kaupunki, Kuusamon kaupunki, Lapin liitto, Pohjois-Pohjanmaan ely-keskus, Säteilyturvakeskus (STUK), Väylävirasto ja Luonnonvarakeskus (LUKE) ilmoittivat, ettei yva-selostuksen täydennykseen ole lausuttavaa tai huomautettavaa.

Luontoarvot

Metsähallitus toteaa lausuntonaan seuraavaa: Voimajohtohankkeen yva-selostuksen täydennys ei maakotkan ja muun linnuston osalta vastaa niihin täydennystarpeisiin, mitä yhteysviranomaisen ilmoituksessaan täydennystarpeesta edellytti, ja mistä myös Metsähallitus yva-selostuksesta antamassaan lausunnossa (26.3.2020) huomautti. Muun linnuston osalta Metsähallitus toteaa, että vakioituihin laskentamenetelmiin perustuvat linnustoselvitykset puuttuvat edelleen.

Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri ry painotti aiemmassa lausunnossaan, että Kitkajärvi on ainutlaatuinen Natura-vesistö, jossa juuri elää monia uhanlaisia lintulajeja, kuikka, selkälökki sekä kala- ja lapintiira, jotka esiintyvät alueella runsaslukuisina. Järven linnusto on monipuolinen ja sisältää monia harvinaisuuksia sekä uhanalaisia lajeja. Yhdistys katsoo, että Yhtiö on päätenyt Maaningasta ns. länteen lähtevässä ve2 siirtolinjavaihtoehdossaan linjaukseen, joka halkoo n. 20 kertaa eri suojeluohjelmissa olevia suojelualueita, osaa pariinkin kertaan. Vaihtoehtoselvitys katsotaan räikeän puutteelliseksi ja huonosti selvitettyksi. Eri suojelualueiden sivuamiset ja ylitykset pitkiltäkin matkoilta ja osaa useampaan kertaan johtaa kyseisten suojeluohjelma-alueiden luontoarvojen vaarantumiseen ja merkittävään heikentymiseen. Näiden linjauksien vaikutuksia suojeluohjelma-alueisiin ei ole riittävällä tavalla selvitetty. Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri ry lausuu hakijan yva-selostuksen täydennykseen, että hakija ei ole täydennyksessäkään selvittänyt tuulivoimalahankkeen ja siirtojohtojen yhteisvaikutuksia luontodirektiivin velvoittamalla tavalla huomioiden muiden hankkeiden vaikutukset.

Poronhoito

Tolvan paliskunta, Paliskuntain yhdistys ja Metsä-, tunturi- ja kalastajasaamelaiset ry ovat käsitelleet lausunnoissaan voimajohtohankkeen vaikutuksia poronhoitoon.

Paliskuntaryhdistys tuo lausunnossaan esille, että poronhoitoon kohdistuu yva-lain tarkoittamia vaikutuksia, jotka voivat olla merkittäviä eli ne on arvioitava

menettelyssä. Paliskunnan toimintaedellytysten jatkuvuuteen vaikuttavien hankkeiden yhteydessä on suositeltavaa toteuttaa erilaisia osallistavia suunnittelu- ja neuvotteluprosesseja. Paliskuntien kanssa on neuvoteltu voimajohdon yva:n aikana yhden kerran. Yhteysviranomaisen on edellyttänyt, että hankkeen vaikutuksia arvioidaan selostusta täydennettäessä paliskuntien kanssa. Ainakaan Tolvan paliskunnan kanssa niitä ei ole paliskunnan mukaan selvitetty.

Tolvan paliskunnan lausunnon mukaan Epv Tuulivoima ei ole halunnut tehdä yhteistyötä paliskunnan kanssa. Hakija on tiedustellut tutkapantatietojen luovuttamista yksittäiseltä paliskunnan osakkaalta ja jäänyt virheelliseen käsitykseen siitä, ettei tietoja luovutettaisi. Paliskunta painottaa, ettei yksittäinen paliskunnan osakas voi päättää asiasta koko paliskunnan puolesta. Paliskunta on käynyt hakijan kanssa esiselvitysneuvotteluja kolme kertaa vuonna 2017 ja kompensaatiosopimusluonnoksesta on neuvoteltu kerran vuonna 2018. Paliskunnan lausunnon mukaan systemaattinen seurantaohjelma on karkea luonnos eikä kompensatiosta ole päästy sopimukseen. Paliskuntain yhdistyksen lausunnon mukaan suunnitelmia Tolvan paliskunnan poronhoitoon kohdistuvien vaikutusten seurannan järjestämisestä ei myöskään esitetä täydennyksessä. Seurantaohjelma mainitaan selostuksen täydennyksessä, mutta sen toteuttamisesta tai sisällöstä ei olla sovittu. Hankevaihtoehtoja on vertailtu selostuksessa ja sen täydennyksessä sen mukaan, mikä aiheuttaisi poronhoidolle vähiten haittaa, mutta toteutukseen otettavaa vaihtoehtoa ei ilmeisesti ole päätetty.

Tolvan paliskunnan lausunnon mukaan täydennyspyynnön tarkoituksena oli selvittää muun muassa hankkeen kokonaisvaikutuksia Tolvan paliskunnan poronhoidolle, mutta täydennysasiakirja ei vastaa miltään osin tähän pyyntöön. Täydennyksessä edellytettiin useita poronhoitoon liittyvien vaikutusten arviointia, niiden parantamista laadullisesti ja riittävyuden saavuttamiseksi. Tolvan paliskunnan mielestä porojen talviruokinta-alue sijoitetaan tekstissä edelleen väärän linjavaihtoehdon läheisyyteen. Toisin sanoen paliskunnan aikaisempaa lausuntoa ei ole tältä osin otettu huomioon. Arviointitekstin yhdistäminen paikkoihin ei ole onnistunut kaikilta osin. Täydennyksen liitteen 2 kartassa on merkittynä paliskunnan porojen kevät- ja syyskierron kulkureittejä, eli porojen luontaisia siirtymisreittejä laitumelta toiselle. Sitä, miten ja mihin suuntiin poroja kuljetetaan eri vuodenaikoina poronhoitotöiden yhteydessä, ei löytynyt lainkaan liitteinä olevista kartoista, eikä paliskunta siten voi kommentoida niitä lainkaan. Asian avaaminen tekstissä on tehty muutenkin kovin yleisellä tasolla. Paliskunta ei ole saanut näiden asioiden selventämiseksi lainkaan yhteydenottoja täydennyksen laatijoiden taholta.

Tolvan paliskunta jatkaa lausunnossaan, että täydennysraportin kohdan 4.4 taulukossa 2 on huomioitu 500 m:n varovyöhyke voimalaa kohden ja 15 m:n varovyöhyke tietä kohden. Paliskunta haluaa edelleen muistuttaa Ruotsin maatalousyliopiston tutkimuksesta, jonka mukaan porot välttelevät pieniäkin tuulivoima-alueita keskimäärin 3,5 kilometrin etäisyydelle. Tässä täydennysraportissa laidunten ja alueiden osalta tarkastelu on tehty jälleen ainoastaan laskennallisesti. Esimerkiksi kohdan 4.4 taulukon 3 jälkeisessä tekstissä laidunalueen menetys Tolvan paliskunnan osalta on laskennallisesti 40 km², joka 4 % koko paliskunnan laidunnettavasta alasta. Menetetävän alueen laatua ja kriittisen tärkeää merkitystä paliskunnan toiminnan kannalta ei ole otettu tälläkään kertaa huomioon lainkaan.

Täydennyspyynnössä tuli esittää arvio häiriöalueiden laajuudesta ja porojen siirtymisistä ja ne tuli esittää myös kartoilla. Tolvan paliskunnan lausunnon mukaan täydennysraportissa tai sen liitteissä tätä asiaa selitetään muutamalla lauseella, ja pyritään tietoisesti vähättelemään voimalinjan merkitystä tämän asian osalta. Tämän hankekokonaisuuden massiivisuus ja suuri korkeus maanpinnasta takaavat sen, etteivät kaikki alueella laiduntavat porot tule enää käyttämään sitä, vaan siirtyvät paliskunnan kannalta hankalille alueille asutuksen, kesämökkien ja viljelysten lähetyville. Alueella laiduntaa kesällä 1000–1500 poroa. Mikäli edes pieni osa näistä siirtyy laiduntamaan jonnekin muualle, ongelmia syntyy missä tahansa ilmansuunnassa. Paliskuntain yhdistys kiinnittää myös huomiota siihen, että täydennyksessä ei ole otettu kantaa poronhoidon järjestämisen kokonaisuuteen hankkeen toteutuessa. Paliskuntain yhdistys katsoo, että voimajohdon sijoittamisvaihtoehdon valinnalla on merkitystä alueen poronhoidolle.

Hanketoimija viittaa annetuissa lausunnoissa vaikutusten lieventämiseen ja seurantaohjelmaan, mutta mitään konkreettista ja yksityiskohtaista ehdotusta ei ole esitetty. Tolvan paliskunta on tuonut tätä seikkaa esille lausunnoissaan ja käydyissä neuvotteluissa. Paliskunta korostaa, että Maaningan tuulipuistohankkeella on vaikutuksia paljon varsinaista hankealuetta laajemmalle ja että tuulipuistohankkeella ja molemmilla sähkönsiirtolinjoilla on yhteisvaikutusta poronhoidolle. Niiden aiheuttamat häiriötekijät alkavat vaikuttaa jo rakennusvaiheessa. Raivaus-, maansiirto-, ja räjäytystyöt vaikuttavat erityisesti naarasporojen ja vasojen käyttäytymiseen ja ohjaavat niitä pois tämänhetkiseltä laidunalueeltaan. Porojen siirtyminen mihin tahansa ilmansuuntaan hankealueelta aiheuttaa paliskunnalle ongelmia, lisätyötä sekä ylimääräisiä kustannuksia. Lisääntynyt suoja-aitojen

rakentamispaine vaikuttaa suoraan myös tehtäviin investointeihin, joihin pääsääntöisesti haetaan valtion tukea.

Myös Paliskuntain yhdistys peräänkuuluttaa lausunnossaan voimajohdon yhteisvaikutuksien arviointia Maaningan tuulivoimahankkeen kanssa. Yva-selostuksessa olisi erimerkiksi voitu arvioida tuulivoimahankkeen jatkosuunnitteluun valitun toteutusvaihtoehdon, joka on eri kuin mitä tuulivoimapuiston yva:ssa tutkitut vaihtoehdot, sekä molempien hankkeeseen suunniteltujen voimajohtoreittien kokonaisvaikutuksia Tolvan paliskunnan poronhoidon toteutukseen, porolaitumiin, porojen laidunten käyttöön ja näiden muutoksista seuraaviin asioihin. Merkittävä asia on, mihin porot tältä tärkeimmältä vasoma- ja kesälaidunalueeltaan siirtyisivät ja mitä seurauksia se aiheuttaisi paliskunnalle. Vaihtoehtojen vaikutukset on todettu merkittävän kielteisiksi jo tuulipuiston yva-selostuksessa.

Paliskuntain yhdistys on lausunnossaan tuonut esille gps-pantaseurannan puutteita. Täydennyksessä on esitetty kartat porojen gps-paikannuksista suhteessa tuulipuiston hankealueeseen ja voimajohtovaihtoehtoihin, mutta paikannuksia ei ole analysoitu tarkemmin paikka-tietoanalyysin. Teksteissä ei kuvata porojen paikannuksen kuukausittaista sijoittumista voimajohtovaihtoehtojen lähialueille ja mitä se merkitsee. Etenkin vaihtoehdon 1 alueella näyttäisi olevan merkittävä määrä gps-pantaporojen paikannuksia eri kuukausina. Paliskuntain yhdistys muistuttaa, että kaikilla poroilla ei ole gps-pantoja ja laidunnuksessa saattaa olla vaihtelua ajan kuluessa. Gps-pantaseurantapisteitä tulee ehdottomasti aina tulkita yhdessä muiden aineistojen kanssa ja poronhoitajien kanssa yhteistyössä, mutta näin ei ole toimittu.

Tolvan paliskunnan lausunnon mukaan tuulivoimahankkeen toteuttaminen aiheuttaa merkittävää haittaa poronhoidolle, koska hanke vähentää suuria määriä laidunalueita suoraan ja epäsuorasti vaikuttamalla porojen laidunten käyttöön ja poronhoidon toimintamahdollisuuksiin. Etenkin kevättalvella, vasonta-aikana ja alkukesällä porovaatimet vasoineen ovat tutkimusten mukaan erityisen herkkiä ihmistoiminnan aiheuttamalle häiriölle. On erittäin todennäköistä, että Maaningan hankkeen myötä itse tuulipuiston alue sekä sitä ympäröivät alueet menetetään vasoma-alueena. Hanke ja sen vaatimat muut toiminnot pirstovat laidunalueita hyvin radikaalilla tavalla. Käytännössä porolaidun muuttuu teollisen maankäytön maisemaksi.

Kaiken kaikkiaan hankekokonaisuudella (itse puistoalueella ja siihen liittyvillä voimalinjoilla) on merkittäviä haitallisia vaikutuksia koko Tolvan paliskunnan toimintaan ja jopa sen jatkumisen edellytyksiin. Näistä edellä mainituista

todennäköisistä, merkittävistä haitallisista vaikutuksista johtuen Tolvan paliskunta vastustaa tuulipuiston ja sähkönsiirtolinjojen rakentamista alueelleen. Näin ollen Tolvan paliskunta katsoo, että ainoa mahdollinen vaihtoehto voimalinjalle on ve 0.

Paliskuntain yhdistys toteaa lausunnossaan, että yva-menettelyssä ei edelleenkään ole arvioitu riittävästi poronhoitoon kohdistuvia kokonaisvaikutuksia. Hanke liittyy Maaningan tuulipuiston kokonaisuuteen, joka ei ole toteuttamiskelpoinen sen poronhoidolle aiheuttamien kohtuuttomien haitallisten vaikutusten vuoksi. Mikäli hanketta kuitenkin viedään eteenpäin, kaikkien alueen paliskuntien kanssa tulee neuvotella jatkosuunnittelun edetessä haittojen estämis- ja lieventämiskeinoista sekä kompensatiosta. Niitä tulee myös toteuttaa.

Metsä-, tunturi- ja kalastajasaamelaiset ry katsoo, että hakijan täydennyksen selityksen poronhoidolle aiheutuvien haittojen selvittämisestä ovat yva-lain sekä yva-direktiivin vastaisesti riittämättömät, eikä hakija ole arvioinut Maaningan tuulivoimalahankkeen ja sen siirtojohtojen yhteisvaikutuksia poronhoitoon ja alueen saamelaiskulttuuriin, eikä hankekokonaisuutensa ja muiden alueen hankkeiden yhteisvaikutuksia poronhoitoon ja alueen saamelaiskulttuuriin. Hakija tehnyt yhtenäistä ympäristövaikutusten arviointia yva-lain tarkoittamalla tavalla, jonka vuoksi yhdistys katsoo, etteivät erillisinä laaditut Maaningan tuulivoimalahankkeen yva-selostus, Maaninka-Jumisko siirtojohtojen yva-selostus ja sen täydennys sekä edelleen puuttuva Maaninka-Viipusjärvi siirtojohtojen yva-selostus eivät täytä yva-lainsäädännön ja yva-direktiivin velvoitteita yhtenäisestä hankekokonaisuuden ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta poronhoidolle ja saamelaiskulttuurille aiheutuvien haittojen arvioimisesta.

Maisema

Tolvan paliskunnan lausunnon mukaan ympäristöministeriö esittää parhaillaan lausuttavana olevassa päivitysinventoinnissaan Kitkajärvien ja Riisitunturien maisemia ainutlaatuisine rинnesoineen uutena kohteena valtakunnallisesti arvokkaaksi maisema-alueeksi. Tähän esitykseen on asian perusteluissa yhtenä osana vaikuttamassa myös satoja vuosia vanha metsäsaamelainen poronhoito. Maaningan hankekokonaisuus tuhoaisi voimakkaasti myös tätä maisemakokonaisuutta. Paliskuntain yhdistys katsoo, että Maaningan tuulivoimahanke vaarantaisi tämän ympäristöministeriön suunnitelmalla todetun valtakunnallisesti arvokkaan maiseman.

Kitkan Viisaat ry, Metsä-, tunturi- ja kalastajasaamelaiset ry ja Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri ry esittävät lausunnoissaan, että Maaningan tuulivoimalahankkeen, sen siirtojohtojen ja kaivoslain alaisten hankkeiden yhteisvaikutukset arvokkaaseen maisemakokonaisuuteen on jätetty selvittämättä. Hakija ei täydennyksessäkään esitä selvityksiä näihin puutteisiin. Hakija on Maaningan tuulivoimalahankkeen yva-selostuksessaan tehnyt maisema-arviointeja havainnekuviin perustuen (alkuperäiset tuulivoimaloiden korkeudet), ja että hakija yva-prosessin jälkeen korotti tuulivoimaloiden tehoja ja korkeuksia, eikä näiden muutosten vaikutusta maisemaan ole arvioitu. Riisitunturin kansallispuisto on perustettu vaalimaan Riisitunturin ja Kitkajärven tunturijärven yhtenäistä erämaamaisemaa. Ympäristöministeriö on 24.11.2020 täydentänyt esitystään valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventoinniksi, jossa uutena alueena esitetään myös Kitkajärvien ja Riisitunturin maisemaa Kuusamossa ja Posiolla. Riisitunturin kansallispuiston kylkeen Maaningan erämaahan puskettava suurtuulipuisto Kitkajärven ja Riisi-Maaninka tunturivaarajonon ylittävine siirtolinjoinen on siten täysin Riisitunturin kansallispuiston perustamisidean ja valtakunnallisesti merkittävien maisema-arvojen vastainen hanke, joita ei tule toteuttaa. Metsä-, tunturi- ja kalastajasaamelaiset ry ja Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri ry huomauttavat lisäksi, että hakijan erillisenä esitetty Maaningan tuulivoimalahankkeen yva-selostus, erillisenä esitetty Maaningan-Jumiskon siirtolinja yva, sekä edelleen puuttuva Maaningan-Viipusjärven siirtolinjan yva-selostukset eivät muodosta sellaista yva-lain ja yva-direktiivin velvoittamaa hankekokonaisuuden yhtenäistä yva-selostusta, jossa olisi arvioitu arvokkaaseen maisemakokonaisuuteen aiheutuvat vaikutukset kokonaisuutenaan. Hakijan erillisinä toteutetut yva-selostukset eivät täytä yva-lain ja yva-direktiivin veloitteita. Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri ry lausuu, että Riisitunturin ja Kitkajärven kansallismaisemakokonaisuuteen ei pidä rakentaa tuulivoimaa missään muodossa.

Muut huomiot

Kitkan Viisaat ry, Metsä-, tunturi- ja kalastajasaamelaiset ry ja Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri ry jättivät yva-selostuksen täydennyksestä samansuuntaiset lausunnot.

Lausunnoissa kritisoidaan sitä, että Maaningan tuulivoimahankkeen ja Maaninka-Jumisko siirtojohtohankkeen yva-selostus eikä sen täydennys täytä yva-lainsäädännön vaatimuksia ja siten yva-selostus on riittämätön. Perusteluina on esitetty, että hakija ei ole alun perin tehnyt riittävää yva-selostusta Maaningan

tuulivoimalahankkeesta kokonaisuutena ja eikä ole korjannut ja täydentänyt aikaisempia harhauttavia kuvauksia Maaningan tuulivoimalahankkeen Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavan ja Kuusamon yleiskaavan mukaisuuksista. Hakija ei ole Maaninka-Jumisko yva-selostuksen täydennyksessään arvioinut tuulivoimalahankeensa ja sen siirtojohtojen vaikutuksia kokonaisuutena eikä niiden yhteisvaikutuksia, eikä myöskään alueeseen kohdistuvien muiden hankkeiden yhteisvaikutuksia kokonaisuutenaan yva-lain ja EU:n direktiivien velvoittamalla tavalla. Hakija ei ole täydennyksessään riittävästi arvioinut hankekokonaisuutensa ja muiden hankkeiden yhteisvaikutuksia, etenkin poronhoidolle ja alueen saamelaisten kulttuurille.

Kitkan Viisaat, Metsä-, tunturi- ja kalastajasaamelaiset ry ja Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri ry katsovat lausunnoissaan, ettei hakija siirtojohtojen yva-selostuksessa eikä nyt yva-selostuksen täydennyksessäkään ole menetellyt yva-lainsäädännön edellyttämällä järjestyksessä, vaan oli laatinut Maaningan tuulivoimalahanketta koskevan (ilman siirtojohtoja) yva-selostuksen ennen valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden selvittämistä ja ennen maakuntakaavan hyväksymistä. Yhdistyksen katsovat, ettei hakija tässä Maaninka-Jumisko siirtojohtojen yva-selostuksen täydennyksessä esitä selvityksiä tuulivoimalahankekokonaisuudesta siirtolinjoineen maakuntakaavojen mukaisuudesta Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin maakuntien alueella, luoden täten harhauttavaa käsitystä, kuin kaavoitukselliset seikat hankekokonaisuudesta olisivat kunnossa.

Yhdistykset haluavat tuoda tiedoksi, että Kuusamon kaupungin maankäyttö kuulutti 12.11.2020 hanketoimijan poikkeamislupahakemuksen Maaningan tuulivoimalahankkeeseen liittyen. Poikkeamislupahakemus käsittää noin 40 poikkeamista maankäytön osalta hanketoimijan suunniteltujen tuulivoimaloiden korkeuksien ja tehojen kasvattamisen vuoksi. Muuttuneiden tuulivoimayksiköiden paikkojen, kaapelointien, huoltotieyhteyksien, korkeuksien ja tehojen vaikutuksia ympäristöön, pienvesitöihin ja luontoarvoihin ja siirtojohtojen sijoitukseen ei hanketoimija ole arvioinut.

Yhdistykset tuovat esille, että hakija on tehnyt Maaninka-Jumisko siirtojohtojen yva-selostuksen ja sen täydennyksen erillään ja irrallaan Maaningan tuulivoimalahankkeen yva-selostuksesta, eikä esitä täydennyksessäkään tuulivoimalahankkeen ja siirtojohtojen yhteisiä ympäristövaikutusten arviointia. Hakija ole (ollenkaan) esittänyt hankekokonaisuuttaan koskevaa yhtenäistä yva-

selostusta (Maaningan tuulivoimalahanke, Maaninka-Jumisko siirtolinja, sekä Maaninka-Viipusjärvi siirtolinja) yva-lain ja EU direktiivien velvoittamalla tavalla siten, että arviointiselostus olisi hankkeesta vastaavan yhtenäinen esitys hankkeen ja sen vaihtoehtojen ympäristövaikutuksista, vaan hakija on tehnyt toisistaan erilliset yva-selostukset Maaningan tuulivoimalahankkeesta (senkin puutteellisesti), Maaninka-Jumisko siirtolinjasta (senkin puutteellisesti), ja jättänyt kokonaan tekemättä yva-selostuksen Maaninka-Viipusjärvi siirtolinjasta. Erityisesti Kitkan Viisaat ry katsoo, ettei hakija ole tehnyt hankkeensa osa-alueiden keskinäistä yhteisvaikutusarviointia eikä myöskään arviointia muiden hankkeiden ja hankekokonaisuuden yhteisvaikutuksista ympäristöön, pienvesistöihin, luontoon, maisemaan ja eläimistöön. Kitkan Viisaat ry ja Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri ry viittaavat yva-lain 19 §:n perusteluihin ja katsovat, että yva-selostus on katsottava riittämättömäksi.

Metsä-, tunturi- ja kalastajasaamelaiset ry ja Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri ry katsovat lausuntonaan Maaninka-Jumisko siirto johdon yva-selostuksen täydennykseen, että hakija ei ole täydennyksessäkään selvittänyt tuulivoimalahankkeen ja siirtojohtojen yhteisvaikutuksia yva-lain ja luontodirektiivin velvoittamalla tavalla huomioiden oman hankekokonaisuutensa yhteisvaikutukset sekä alueeseen kohdistuvien muiden hankkeiden yhteiset vaikutukset. Metsä-, tunturi- ja kalastajasaamelaiset ry viittaa luontodirektiivin 6 artiklan 3 kohtaan, jonka perusteella toimivaltaisen viranomaisen tulisi varmistua siitä, ettei hanke vaikuta alueen koskemattomuuteen eikä luonnonsuojelulain 65 §:n tai yva-lain termi "merkittävät vaikutukset" olisi tarpeellinen kielteisen kannan muodostamiseen.

Kitkan Viisaat, Metsä-, tunturi- ja kalastajasaamelaiset ry ja Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri ry esittävät lausunnoissaan myös, että hankkeen yhteisvaikutuksiin vaikuttavia muita hankkeita ei ole otettu riittävällä tavalla huomioon. Hakija ei täydennyksessäkään esitä sellaisia selvityksiä, jotka korjaisivat tai korvaisivat puutteet siirto johdon yva-selostuksessa ja puuttuvassa hankekokonaisuuden yhtenäisessä yva-selostuksessa. Kitkan Viisaat ry viittaa yva-lakiin sekä ympäristövaikutusten arviointidirektiiviin ja katsoo, että ne velvoittavat hakijaa tekemään ympäristövaikutusten arvioinnin koko hankekokonaisuudesta kokonaisuutena, siis selvittäen luotettavasti sekä tuulivoimalahankkeen, että siirtojohtojen (sekä länteen että itään), maansiirtotöiden, teiden rakentamisen, maakaapelointien, sekä hankekokonaisuuden alueella olevien kaivoslain alaisten hankkeiden yhteiset vaikutukset hankekokonaisuuden yva-selostuksessa

ympäristöön, pienvesistöihin, luontoon sekä poronhoitoelinkeinoon ja saamelaiskulttuuriin.

Kitkan Viisaat ry lausuu yva-selostuksen täydennykseen, että hakija ei ollenkaan lausu siihen, että yva-selostuksessa esitetään harhauttavia tietoja Maaninka-Viipusjärvi siirtojohton, tuulivoimahankkeen ja näiden yhteisvaikutusten ympäristövaikutuksen arvioinnista sekä Maaningan tuulivoimahankkeen osayleiskaavaprosessista, tuulivoimaloiden tehon kasvusta ja valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden liittymisestä hankkeeseen. Hakija ei siten osoita tältä osin aikaisemman Kitkan Viisaat ry:n lausunnon perusteita perusteettomiksi tai virheellisiksi, jonka vuoksi Kitkan Viisaat ry pitää tältä osin aikaisemman lausunnon täysimääräisesti voimassa. Myös metsä-, tunturi- ja kalastajasaamelaiset ry katsoo, että hakija esittää harhauttavia tietoja Maaninka-Jumisko johdon yva-selostuksessa eikä niitä korjata täydennyksessä.

Mielipiteet

Mielipide 1

Mielipiteen antaja omistaa Posion kunnassa noin 140 hehtaarin suuruisen tilan. Tilan pohjoisosassa harjumaastossa on kaunis kirkasvetinen ja kovapohjainen lampi. Lisäksi vähän etelämpänä on luonnontilainen lähde. Lähellä olevan tien ansiosta alue olisi looginen loma-asumisen paikka.

Epv Tuulivoima Oy suunnittelee toisena vaihtoehtona voimalinjaa harjun päälle lammen välittömään läheisyyteen. Mikäli voimajohto rakennetaan tilan maalle, lomarakentamismahdollisuus menetetään kokonaan. Arvonmenetys olisi suuri.

Mielipiteen antajan havaintojen mukaan yva-menettelyssä näitä vesialueita ei ole huomioitu eikä häneen ole oltu yhteydessä. Vaihtoehtojen tarkastelussa korostetaan yva-menettelyn ennaltaehkäisevää luonnetta optimaalisen ratkaisun löytämiseksi. Vaikutuksista poronhoitoon, turismiin, linnustoon sekä muihin eliölajeihin on saadun tiedon mukaan raportoitu jo muiden tahojen toimesta. Soveltuvien osien ne koskevat myös mielipiteen antajan omistamaa tilaa.

Edellä olevan johdosta mielipiteen antaja vastustaa voimajohdon rakentamista tilansa maalle ja suosittelee rakentamista pohjoisempana olevan vaihtoehdon mukaan.

Yva-selostuksen lisätäydennyksestä annetut lausunnot ja mielipiteet

Lisätäydennyksestä annettiin seitsemän lausuntoa, mutta ei yhtään mielipidettä. Kemijärven kaupunki ja Säteilyturvakeskus ovat ilmoittaneet, ettei niillä ole huomautettavaa lisätäydennykseen.

Linnustoselvitys

Pesimälinnuston osalta on suunniteltu tehtävän selvitys, jossa käytetään menetelmänä sovellettua kartoituslaskentaa. Selvitys kohdennetaan linnustoltaan potentiaalisimpiin kohteisiin, kuten kosteikoihin ja varttuneempiin metsiin. Selvityksen teko ajoitetaan muutto- ja pesimälinnuston havainnoinnin kannalta parhaaseen aikaan touko- ja kesäkuuhun. Metsähallitus katsoo suunnitelman mukaisen selvityksen olevan tarpeellinen täydennys hankkeessa aiemmin tehtyihin linnustoselvityksiin.

Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri ry huomauttaa, että Kitkajärvi kuuluu kansainvälisiin iba-alueisiin, ollen linnustollisesti arvokas. Kitkajärvellä linnut liikkuvat koko järven sekä Yli- että Ala-Kitkan alueella. Siirtolinjan haitallista vaikutusta iba-linnustoalueeseen ei ole otettu yva:ssa ja hankkeiden kaavoituksissa huomioon. Lausunnossa on viitattu korkeimman hallinto-oikeuden vuosikirjapäätökseen kho:2021:56.

Suuri uhanalainen petolintu

Yva-selostuksen lisätäydennyksessä on tarkennettu suureen uhanalaiseen petolintuun kohdistuvien vaikutusten arviointia mm. tutkimustiedon sekä elinympäristömallinnuksen osalta, mikä Metsähallituksen näkemyksen mukaan vastaa hankkeen aiemmissa vaiheissa todettuun täydennystarpeeseen. Metsähallitus pitää tärkeänä, että törmäysriskiä pyritään vähentämään lieventämistoimenpiteillä, mikäli hanke toteutuu suunnitellulla tavalla.

Muut uhanalaisiin lajeihin liittyvät huomiot on käsitelty salassa pidettävässä liitteessä, joka annetaan pyynnöstä viranomaisille viranomaiskäyttöön ja asianosaisille, joille se julkisuuslain 11 §:n perusteella on annettavissa.

Hankkeen kytkeytyminen kaavoitukseen

Paliskuntain yhdistys tuo lausunnossaan esille, että voimajohdon yva-menettelyn aikana tulivat korkeimmasta hallinto-oikeudesta päätökset hankkeen kaavoista. Kuusamon kaupungin Maaningan tuulivoimahankkeen osayleiskaavaa kumottiin.

Tuulivoima-alueen kaavamerkintä, joka osoitettiin Pohjois-Pohjanmaan vaihemaakuntakaavassa, pidettiin voimassa. Vaihemaakuntakaavaa koskeva kho:n päätös osoittaa, että poronhoitoalueelle on mahdollista rakentaa seudullisesti merkittäviä tuulivoimapuistoja, kunhan samalla kyetään turvaamaan poronhoidon harjoittamisen edellytykset. Kyse on elinkeinojen yhteensovittamisesta hankkeen tarkemman suunnittelun tasolla. Yleiskaavaa koskevassa kho:n päätöksessä todetaan, että kaavan perusteena olevat selvitykset, eritoten ympäristövaikutusten arviointi, osoittavat kaavan merkittävän kielteiset vaikutukset Tolvan paliskunnan poronhoidolle. Näille ei kaavassa esitetty lievennyskeinoja. Kaava ei siten toteuttanut maakuntakaavan ohjausvaikutusta poronhoidon toimintaedellytysten turvaamisesta, ja oli lainvastainen. Kaavan mukainen tuulivoimahanke ei näin ollen ole toteuttamiskelpoinen. Maaninka-Jumisko 110kV:n voimajohto liittyy täysin kyseiseen hankkeeseen, eli ilman tuulipuistoa voimajohtoaakaan ei rakenneta. Vaikka voimajohto itsessään ei aiheuttaisi merkittävää haittaa alueen poronhoidolle, ei sekään ole Paliskuntain yhdistyksen lausunnon mukaan toteuttamiskelpoinen hankkeen kokonaisuudessa.

Kuusamon kaupunki pitää edelleen Jumiskon voimajohtohanketta ja mahdollista tuulipuistoa erittäin tärkeänä sähkön toimitusvarmuuden turvaamisen kannalta. Tosiasiallisesti tällä hetkellä ei ole tuulivoimahanketta. Maaningan tuulivoimaosayleiskaava on kumottu korkeimmassa hallinto-oikeudessa (kho: 2022:12). Kuitenkin maakuntakaavassa on osoitettu kumotun kaavan paikkeille seudullisesti merkittävän kokoluokan tuulivoimaloiden alue (kho: 2022:11). Päätöksessä on todettu, että alue soveltuu kyseiseen käyttöön. Alueelle todennäköisesti tullaan kaavoittamaan tuulivoimapuisto, joka paremmin ottaa huomioon maakuntakaavan ohjauksen. Mikäli tuulivoimapuisto sekä sähkön toimitusvarmuuden kannalta välttämätön Jumiskon 110 kV voimajohdon toteutuminen estyy, tulisi pohtia kuka korvaa siitä aiheutuvat taloudelliset menetykset tuulivoimayhtiölle, maanomistajalle tai Kuusamon kaupungille.

Tolvan paliskunnan lausunnossa on mainittu myös, ettei osallistaminen ole toteutunut Kuusamon kaupungin keskustelutilaisuudessa tuulivoiman tulevaisuudesta 22.3.2022. Tolvan paliskunta ei ole voinut osallistua tilaisuuteen myöhäisestä kutsusta johtuen eikä Paliskuntain yhdistystä ollut kutsuttu. Tolvan paliskunta kritisoi yhteistyön puutetta ja sitä, ettei poronhoidon edustajia ole otettu mukaan suunnitteluun kho:n päätöksestä huolimatta. Pohjois-Pohjanmaan maakunnan tuulivoimakaavan suunnittelussa paliskunnan on otettu mukaan suunnittelutyöhön. Tolvan paliskunta on esittänyt myönteisen kantansa tuulivoiman

sijoittamisesta paliskunnan pohjoisosiin. Tällainen proaktiivinen toiminta olisi lisännyt myös tämän hankkeen osalta yhteistyön mahdollisuuksia ja vähentänyt huomattavasti kaikkien osapuolten työmäärää sekä kustannuksia.

Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri ry ja Kitkan Viisaat ry esittävät lausunnoissaan, että Kuusamon Maaningan tuulivoimaosayleiskaavan on kumonnut. Tämän vuoksi hankkeesta vastaavan voimassa olevaan osayleiskaavaan perustuva tuulivoimalahanke on myös kumoutunut. Hanke on lisäksi ollut yva-lain ja direktiivien vastainen, koska hakija ei ole tehnyt koko hankekokonaisuuttaan (voimalat, siirtojohdot, huoltotiet yms.) koskevaa yhtenäistä yva-selvitystä yva-lain ja direktiivien mukaisesti huomioiden alueeseen kohdistuvat muut hankkeet. Lapin elykeskuksen tulee katsoa hakijan hankekokonaisuuden ja Maaninka-Jumisko-siirtojohtohankkeen yva-selvityksen hakemusperusteen kumoutuneen. Lapin elykeskuksen tulee todeta hankkeen siirtojohtoineen kumoutuneen ja siten myös yva-selostukseen annettujen selvitysten perusteiden kumoutuneen ja näistä johtuen todeta yva-selostuksen rauenneeksi.

Maisemavaikutukset

Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri ry lausuu, että Riisitunturin kansallispuisto on perustettu sieltä avautuvan erämaamaiseman suojelemiseen. Kansallispuiston kylkeen sijoittuva suurtuuliteollisuusalue siirtolinjoineen Kitkajärven yli ja edelleen Riisitunturi-Maaninkavaaran tunturivaarajonon yli on siten Riisitunturin kansallispuiston ja sen sekä Kitkajärven ympärille vasta perustetun valtakunnallisesti merkittävän maisema-alueen, luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen sekä alueen luonto- ja retkeilymatkailun vastainen hanke – joka pitää kokonaisuudessaan hylätä.

Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri ry on tuonut esille lausuntonsa liitteinä Riisitunturin, Oulangan ja Kitkajärven suojelualueiden laajennusesitykset sekä Karhunkierroksen, Aholanvaaran, Maaninkavaaran ja Riisitunturin retkeilyreittien yhdistämisen.

Tolvan paliskunta on lausunnossaan tuonut esille, että Ympäristöministeriö on 18.11.2021 tekemällään päätöksellä asettanut Kitkajärvien ja Riisitunturien maisemat ainutlaatuisine rинnesoineen valtakunnallisesti arvokkaaksi maisema-alueeksi. Tähän päätökseen on asian perusteluissa yhtenä osana vaikuttanut myös satoja vuosia vanha metsäsaamelainen poronhoito. Maaningan hankekokonaisuus

tuhoaisi voimakkaasti myös tätä maisemakokonaisuutta muuttaen sen teollisen maankäytön maisemaksi.

Poronhoito

Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri ry lausuu, ettei tuulivoimayhtiö Epv:n nyt erilliseen Maaninka-Jumisko-siirtolinjan yva-selostukseensa esittämä lisätäydennys ”Kokonaisvaikutukset poronhoitoon” ollenkaan korvaa koko hankekokonaisuuden yhteisten vaikutusten selvittämistä.

Luke arvioi lausunnossaan, että lisäselvityksessä vaikutuksia on arvioitu kohtuullisen monipuolisesti ja esille on nostettu poronhoidon kannalta keskeisimmät vaikutukset. Vaikutusten suuruuden arviointi on haastavaa, mutta ne ovat mahdollisesti arvioitu pienemmiksi kuin mitä ne olisivat. Toisen vaihtoehdon voimajohdosta (ve 2-voimajohto) on vähintään vähäiset vaikutukset.

Lisäselvityksessä korostettiin epävarmuuksia, joita nykytietoon liittyy. Tällä hetkellä maankäytön vaikutuksista poroihin ja porotalouteen saatava tieteellinen tutkimustieto on peräisin Ruotsissa ja Norjassa tehdyistä tutkimuksista. Suomessa poronhoito poikkeaa monilta osin Ruotsin ja Norjan poronhoidosta, joten näiden tutkimusten tuloksia ei voida välttämättä suoraan soveltaa Suomen olosuhteisiin.

Lisäselvityksessä tämänhetkisen tiedon epävarmuuksia korostettiin erityisesti negatiivisten vaikutusten osalta. Sen sijaan siltä osin, että sähkölinjat eivät erityisesti vaikuttaisi porojen laidunkäyttöön, viitattiin viimeisimpiin tutkimustuloksiin. Myös näiden tutkimustulosten osalta tulee huomioida sama tiedon tarve ja tämänhetkisen tiedon epävarmuus. Kumulatiiviset vaikutukset mm. Maaningan tuulivoimahankkeen kanssa on arvioitu merkittävästi haitallisiksi. Hankkeella tulisikin todennäköisesti olemaan merkittävä vaikutus paliskunnan laitumiin ja poronhoitoon.

Myös Paliskuntain yhdistys ja Tolvan paliskunta katsovat, että hankkeen vaikutukset yhdessä sen toteuttamista edellyttävän tuulipuiston kanssa olisivat Tolvan paliskunnan poronhoidolle kohtuuttomat. Tolvan paliskunnan lausunnon mukaan Maaningan tuulipuisto sijoittuu kokonaan Tolvan paliskunnan alueelle. Tuulipuiston vaatima 110 kV voimajohto Jumiskoon sijoittuisi Tolvan paliskuntaan alkumatkaltaan, noin 27 kilometrin matkalta. Tolvan paliskunnan suurin sallittu eloporoluku on 1 900 ja poronomistajia oli 51 poronhoitovuonna 2020–2021. Paliskunnan poronhoito perustuu luonnonlaitumien hyödyntämiseen. Poronhoidolla on alueella vuosisataiset perinteet ja vahva kulttuurillinen merkitys. Se on merkittävä imagotekijä alueen kunnille, alueellisesti tärkeä eettisesti tuotetun lihan jalostaja ja

tärkeimpiä sidostoimialoja alueen vahvalle matkailutoimialalle. Posion ja Pohjois-Kuusamon alue on metsäsaamelaisen poronhoidon keskeistä aluetta ja alueen metsäsaamelaisilla poronhoitajilla on alueella erityinen maankäyttöoikeus, jota ei saa heikentää.

Tolvan paliskunta tuo lausunnossaan esille tyytymättömyytensä yhteistyöhön hankkeessa. Yhteysviranomaisen toisen täydennyspyynnön jälkeen hankkeesta käytiin yksi yhteinen neuvottelu viranomaisten, paliskunnan, Paliskuntain yhdistyksen, hankkeesta vastaavan ja konsultin kesken. Paliskunnan kanssa pidettiin sen jälkeen yksi täydentävä vaikutuksia selvittävä palaveri kesäkuussa 2021. Tolvan paliskunnan lausunnon liitteenä on konsultille toimitetut kommentit täydennyksestä. Tolvan paliskunta ja Paliskuntain yhdistys toteavat, että kommentteja on vain osittain otettu huomioon lopullisessa poronhoidon täydennyksessä. Kommenttien jälkeen muokattua raporttia ei enää käytetty paliskunnassa tai yhdistyksellä nähtävillä.

Paliskuntain yhdistys arvioi, että poronhoidon täydennyksen vaikutusten arviointi on aiempaa yksilöidympi ja laajempi ja siinä on toteutettu hankkeen kokonaisuuden arviointia Maaningan tuulivoimapuiston ja Jumiskon voimajohdon yhteisvaikutusten osalta. Edelleenkin arvioinnissa ei ole käsitelty kattavasti kaikkia vaikutuksia, kuten hankkeen yhteisvaikutusta Rukan suunnan voimajohdon kanssa, jonka reitille jää tärkeä vasanleikkopaikka (jopa 500 vasaa kesässä merkitty). Tolvan paliskunta lausuu, että täydennyspyynnön tarkoituksena oli selvittää muun muassa hankkeen kokonaisvaikutuksia Tolvan paliskunnan poronhoidolle. Täydennysasiakirja vastaa tähän pyyntöön pienillä täydennyksillä sekä tutkimuksista tarkoitushakuisesti poimituilla, hankkeesta vastaavan etua ajavilla yksityiskohdilla. Riskitekijät porotaloudelle koituvista haitoista ovat tässä täydennyksessä sivuroolissa. Tolvan paliskunta tuo lausunnossaan esille seikkoja, joihin täydennysten ja selvitysten olisi pitänyt vastata yksityiskohtaisesti. Poronhoitoon liittyvien rakenteiden, talvilaidunten ja vasomisalueiden menetykset ja muutokset olisi pitänyt arvioida.

Kuusamon kaupungin lausunnon mukaan lisätäydennyksessä mainittujen uusien tutkimusten mukaan voimajohtojen ei ole todettu olennaisesti vaikuttavan porojen käyttäytymiseen. Sekä Paliskuntain yhdistys että Tolvan paliskunta kritisoivat täydennyksen kirjallisuusviitteiden tulkintaa. Tolvan paliskunta viittaa lausunnossaan poronhoidon lisätäydennyksen kirjallisuusviitteisiin ja nostaa esille omia huomioitaan. Poro ei suosi jyrkkiä rinteitä ja korkeimpia avoimia alueita laiduntaessaan. Tuulipuistot sähkönsiirtolinjoinen on suositeltavaa rakentaa vain

valmiin infrastruktuurin yhteyteen. Ihmistoiminta vaikuttaa merkittävästi laidunalueiden käyttöön vasonta-aikana sekä tuulipuiston, siirtolinjan että tiestön rakentamisvaiheen aikana. Paliskunnan suurin huoli koskee vasonta-alueen pysymistä rauhallisena tulevaisuudessa. Alueella joka vuosi laiduntava poromäärä (1000–1500 poroa) on paliskunnan kokoon nähden erittäin suuri. Pienikin osa tuosta populaatiosta aiheuttaa siirtyessään muualle merkittäviä ongelmia paliskunnan toiminnassa. Hankekokonaisuuden massiivisuus ja suuri korkeus maanpinnasta takaavat sen, etteivät kaikki alueella laiduntavat porot tule enää käyttämään sitä, vaan siirtyvät paliskunnan kannalta hankalille alueille asutuksen, kesämökkien ja viljelysten lähetyville. Niiden hakemisesta, käsittelystä ja poronhoidon uudelleen organisoinnista on suuri lisätyö ja kustannus paliskunnalle, ja lisäksi aiheutuvat kulut ja työ porojen aiheuttamien vahinkojen estämisestä ja korvaamisesta. Poronhoidon tuottavuus ja kannattavuus kärsivät monella tapaa heikentyneessä laiduntilanteessa.

Tutkimusten mukaan voi viedä pitkiäkin aikoja ennen kuin porot tottavat uuteen ihmisen rakentamaan infrastruktuuriin niin paljon, etteivät välttele liikkumista sen läheisyydessä. Tolvan paliskunnan osalta ei ole mahdollisuutta tällaisiin riskeihin ja niiden koekaniinina toimimiseen.

Täydennyksessä viitataan useasti tutkimusten ristiriitaisiin tuloksiin. Tolvan paliskunta huomauttaa, että porojen käyttäytymiseen vaikuttavat erityisesti vasonta-aikana merkittävästi ihmistoiminnan määrä ja laatu sekä laidunalueen maastonpiirteet ja kasviston monipuolisuus. Tutkimuksissa on tuotu esille laidunpainevaikutuksien riskit, jotka voivat kestää jopa vuosien ajan. Tällaisiin epävarmuustekijöihin pienellä paliskunnalla ei ole varaa, vahingollisen kehityksen korjaaminen ei enää nykyisten haasteiden lisänä onnistu lainkaan.

Täydennyksen arvioinnin mukaan Maaninka-Jumiskon voimajohdon ve 1:llä olisi kohtalaisen kielteinen vaikutus alueen poronhoidolle. Voimajohdon toteuttamisvaihtoehdoista vähemmän haittaa poronhoidolle aiheuttaisi vaihtoehto ve 2. Arvioinnin mukaan voimajohdolla yksinään ei ole kovin merkittävää vaikutusta poronhoidolle. Sen sijaan selvityksessä todetaan, että hanke aiheuttaisi kokonaisuutena tuulipuiston kanssa Tolvan paliskunnalle merkittäviä kielteisiä vaikutuksia. Täydennyksessä todetaan, että "toteutuessaan Jumiskon voimajohtohanke ja Maaningan tuulivoimahanke muodostavat huomattavia haasteita paliskunnan poronhoitoon, mikäli porot välttävät uusia energiantuotannon

rakenteita sekä näkymäalueita." Tolvan paliskunta ilmoittaa tuoneensa tätä asiaa esille jokaisessa lausunnossaan.

Täydennyksessä nojataan voimakkaasti niihin todennäköisyyksiin, että riskejä voi koitua porotaloudelle, mutta ne eivät välttämättä toteudu. Kuten täydennyksen johtopäätöksissä todetaan, hankekokonaisuus voi aiheuttaa huomattavia haasteita sekä kustannus- ja työmääräriskejä porotalouden harjoittamiselle ja sitä kautta kannattavuuden heikkenemistä. Tolvan paliskunta myöntää, ettei ole täyttä varmuutta asioiden kehityssuunnasta hankkeen mahdollisen toteutumisen myötä. Hankalan asiasta tekee se, että valtaosan riskeistä kantaa paliskunta, jolla ei pienenä toimijana ole siihen tarvittavia resursseja. Osan riskistä kantavat myös ely-keskukset ja valtio mahdollisesti lisääntyvien suoja-aitojen rakentamisinvestointien tukijana.

Arvioinnin täydennyksessä toistetaan usein, että hankkeesta voi koitua riskejä porotaloudelle, mutta että ne eivät välttämättä toteudu tai että porot eivät välttämättä väistä hankealueelta. Pitäisi todentaa vaikutukset seurannalla. Paliskuntain yhdistyksen mukaan tämä on hankkeen vaikutusten vähättelyä, jonka olisi suonut jääneen jo taakse. Useassa kohdassa, kuten johtopäätöksissä, todetaan toisaalta kuitenkin, että hanke aiheuttaisi merkittävän kielteisen vaikutuksen Tolvan paliskunnan poronhoidolle, kuten todennäköisesti tulisi käymään. Myös Tolvan paliskuntaa huolestaa täydennysten johtopäätöksissä todettu merkittävä, kielteinen kokonaisvaikutus poronhoitoon. Hankekokonaisuuden todetaan lisäävän poronhoidon kustannuksia, työmäärää sekä voi aiheuttaa laidunpaineen kasvua, joka keskittyy nykyistä selvästi pienemmälle alueelle. Kuusamon kaupunki yhtyy näkemykseen, että lisätäydennyksen mukaan poronhoidolle aiheutuville kokonaisvaikutuksille jää epävarmuutta. Porojen käyttäytymistä tuulivoimahankkeen toiminnan aikana ei nykytiedon perusteella voida yksiselitteisesti ennustaa.

Kuusamon kaupungin lausuu, että täydennystä tehtäessä on myös haastateltu paliskuntia. Selvityksestä käy useassa kohdassa ilmi, että mielipiteissä/käsityksissä on ristiriitaisuuksia. Paliskunnat tuottavat itse omat tilastotietonsa. On muiden osapuolten kannalta ongelmallista, ettei ole olemassa objektiivista kolmatta osapuolta, joka todentaisi annetut tiedot. Paliskuntien näkemys voi olla subjektiivinen. Poronhoidolle tuulivoimapuistoista aiheutuvista vaikutuksista on vain vähän tutkimusta. Paliskunnat näkevät tuulivoiman elinkeinoaan heikentävänä. Kuitenkin esim. Kainuussa toteutettujen tuulivoimapuistojen alueella näkyy paljon poroja ja niiden jätöksiä.

Arviointiin on lisätty paikkatietoanalyysijä, mm. porojen gps-seuranta-aineistoista sekä tuulivoimaloiden näkymäalueista ja niiden laiduntyypeistä. Gps-havaintojen "lämpökartasta" nähdään, että koko tuulipuiston alue ja suuri osa sen 3–5 km:n lähivaikutusalueesta on vasoma-aikaista laidunalueita. Näkymäaluekartoista havaitaan, että puiston alueella ja 5 kilometrin säteellä puistosta on huomattava määrä avoimia (avosuo, vesistö) tai lähes avoimia (puustoinen suo) laiduntyyppisiä, eli hankkeen voimat todellakin näkyisivät laajoilla alueilla ympäröivillä porolaitumilla. Tutkimusten mukaan juuri voimaloiden näkyminen yhdessä niiden melun kanssa aiheuttaisi poroille häiriön ja alueiden välttämisen. Lisäksi voidaan varmasti sanoa voimaloiden rakentamisesta ja ylläpidosta sekä muista alueen parannetun tiestön käyttäjistä aiheutuisi muuta häiriötä laidunalueelle. Kuten todettu useasti aiemmin, alueet ovat tällä hetkellä rauhallisia laidunalueita ja ne ovat paliskunnan arvokkaimpia kesälaitumia ja vasoma-alueita valtaosalle paliskunnan poroista (yli 70 % kun lasketaan vasavaatimien, vasattomien ja hirvaiden osuus), ja niiden menetys olisi kohtuuttoman suuri haitta pienelle paliskunnalle.

Paliskuntain yhdistys toteaa, että selvityksessä ei vastata, miten hankkeesta vastaava lieventää rakentamisaikaisia ja toiminnan aikaisia vaikutuksia poronhoitoon. Selvityksessä esitetään mahdollisia haittojen lieventämiskeinoja. Mikäli hanke toteutuisi, tulee siinä valita voimajohdosta vähiten haittaa aiheuttava toteutus ja etsiä lisäksi yhteistyössä muita keinoja haittojen estämiseen ja lieventämiseen poronhoidolle. Tolvan paliskunnan mukaan tuulivoimahankkeen neuvottelut ovat olleet pysähdyksissä keväästä 2018 saakka. Tolvan paliskunta on esitellyt hankkeesta vastaavalle tekemiään kustannuslaskelmia pahimpien riskien toteutumisen osalta keväällä 2018, mutta varsinaista jatkoehdotusta paliskunta ei ole asian edistämiseksi saanut. Konkreettista ja yksityiskohtaista seurantaohjelmaehdotusta ei ole esitetty. Kuusamon kaupungin tulkinnan mukaan tarkastelu kompensoinnin osalta on ollut yksisuuntaista ja perustuu keskeneräisiin neuvotteluihin. Neuvotteluja kuitenkin jatketaan. Neuvotteluasetelman tematiikka kytkeytyy myös perustuslailliseen omaisuuden suojaan.

Täydennyksessä mainitaan hankekokonaisuuden vaatima toinen sähkönsiirtolinja Rukan Viipusjärvelle. Tämän siirtolinjan osalta vaikutuksia ei ole selvitetty täydennystä enempää. Tolvan paliskunta haluaa tuoda esiin, että em. linja on merkitty kulkemaan Suovavaaran ylitse, jossa merkitään suurin osa paliskunnan vasoista siirtoaitamenetelmällä. Siirtolinjan vaikutus tähän toimintaan tulevaisuudessa jää arvailujen varaan.

Paliskuntain yhdistyksen hallitus on käsitellyt Maaningan tuulivoimahanketta kokouksessaan 7/2020. Hallitus perehtyi yksityiskohtaisesti Maaningan tuulivoimahankkeen vaiheisiin ja suunnitelmaan ja toteaa, että ko. tuulivoimahanke tuhoaa Tolvan paliskunnan mahdollisuudet jatkaa poronhoitoa ja esittää hankkeesta luopumista tai sen sijoittamista alueelle, jossa se ei haittaa poronhoitoa.

Kaiken kaikkiaan hankekokonaisuudella (itse puistoalueella ja siihen liittyvillä voimalinjoilla) on merkittäviä haitallisia vaikutuksia koko Tolvan paliskunnan toimintaan ja jopa sen jatkumisen edellytyksiin. Näistä edellä mainituista todennäköisistä, merkittävistä haitallisista vaikutuksista johtuen Tolvan paliskunta vastustaa tuulipuiston ja sähkönsiirtolinjojen rakentamista alueelleen. Tolvan paliskunta katsoo, että ainoa mahdollinen vaihtoehto voimalinjalle on ve 0.

Arviointiselostuksen riittävyys ja laatu

Hanke, sen tarkoitus ja elinkaari

Hanketta ei ole kuvattu yksityiskohtaisesti hankkeesta vastaavan toimesta. Lukija joutuu keräämään kokonaiskuvan eri palasista. Yhteysviranomaisen katsoo kuitenkin, että kaikki asiakirjat huomioiden hanketta on kuvattu riittävästi. Hankkeen jatkosuunnittelussa ja lupakäsittelyssä asiaan tulee kiinnittää huomiota.

Voimajohdon tarkoitus osana Kuusamon Maaningan tuulivoimapuiston tuottaman sähkönsiirtoyhteyttä kuvataan. Hieman epäselväksi jää hankekokonaisuus eli Viipusjärven voimajohtoreitin merkitys: sitä tarvitaan, jos tuulivoimapuiston sähköntuotanto on täysimääräistä. Maaningan tuulipuiston tuulivoimamäärän arvioidaan vähenevän siten, että sähkönsiirron siirtokapasiteetti on riittävä yhdelläkin voimajohdolla. Maaningan tuulivoimapuiston yva-menettelyssä on arvioitu Rukan Viipusjärvelle ja Posion suuntaan menevät voimajohtoreitit.

Voimajohdon elinkaaresta on kerrottu sen tekninen käyttöikä ja mahdollisuus pidentää käyttöikää. Voimajohdon elinkaaren päättyessä syntyvien jätteen käsittely on kuvattu. Suurin osa voimajohdon rakenteista kierrätetään eikä maastoon jätetä rakenteita.

Vaihtoehdot

Voimajohdolle on esitetty kaksi vaihtoehtoista reittiä. Vaihtoehtoihin 1 ja 2 on tehty muutoksia arviointiohjelmasta saadun palauteen perusteella. Vaihtoehto 1 on suunniteltu uuteen johtokäytävään noin 7 km pituudelta ja vaihtoehto 2 noin 22

kilometrin pituudelta (yli 90 %) ja sekä yhteinen osuus Nolimo-Jumiskon sähköasema noin 5 km pituudelta. Ve2 muutettiin sijoittumaan selvästi asutuksen ulkopuolelle.

Toteuttamatta jääminen, ns. nolla-vaihtoehto on pidetty mukana hankkeessa ja sen on todettu riippuvan tuulipuiston toteutumisesta. Toteuttamatta jääminen vastaa nykytilaa. Yva-selostuksessa on todettu, että molemmat vaihtoehdot ovat toteuttamiskelpoisia.

Yva-selostuksessa tuli kuvata, mitkä tekijät ovat vaikuttaneet johtoreittien vaihtoehtojen valintaan. Mielenpitoisissa ja lausunnoissa esiin tuodut reittivaihtoehdot olisi ollut perusteltua sisällyttää arviointiin ja esittää tulokset arviointiselostuksessa. Yva-selostuksessa on tarkennettu erityisesti vaihtoehtoa 2 maastokäyntien ja paikallisten asukkaiden tapaamisten perusteella. Selostuksesta ei käy suoranaisesti ilmi, millä perusteella vaihtoehtoja on muokattu.

Yhteysviranomaisen katsoo, että hankkeessa on esitetty riittävästi vaihtoehtoja. Vaihtoehtojen vertailua erittelevillä menetelmillä olisi kuitenkin tullut esittää enemmän.

Arviointimenettelyn sovittaminen yhteen muiden menettelyiden kanssa

Yhteysviranomaisen lausunnon mukaisesti arviointiselostuksessa tuli lyhyesti esittää omana kohtanaan Natura-arviointivelvollisuuden selvittäminen. Selostuksen mukaan tämä oli selvitetty kappaleessa 9.10.1, mutta kyseistä kappaletta ei ole yva-selostuksessa. Natura-arvioinnista on yva-selostuksessa mainittu, että hankkeella ei ole vaikutuksia Natura 2000 -alueisiin. Johtoreittien vaikutusalueella ei sijaitse kyseisiä alueita. Yhteysviranomaisen katsoo, että yva-selostuksessa ei ole perustellusti esitetty syitä Natura-arvioinnin tarpeettomuudelle.

Yva-selostuksessa todetaan, että voimajohtoon kannalta ei ole tarvetta kaavamutoksille. Voimajohtoreitit eivät ole ristiriidassa kaavojen maankäyttövarauksiin tai kaavamääräyksiin nähden.

Ympäristön nykytila ja kehitys

Arviointiselostuksessa tuli laajentaa kuvausta nykytilasta ja sen todennäköisestä kehityksestä ottaen huomioon mielipiteet ja lausunnot. Ympäristön nykytila on käsitelty aihealueittain. Nykytilasta on kuvattu asutuksen sijoittumista, maankäyttöä, maankäytön suunnittelutilanne, maisema ja kulttuuriympäristö, maa- ja kallioperä,

pinta- ja pohjavedet, kasvillisuus ja luontotyypit, linnusto ja eläimistö, ilma ja ilmasto, poronhoito sekä ihmiset ja elinolot. Edellä mainittujen aihealueiden osalta on pääsääntöisesti tunnistettu arvokohteet tai -alueet ja muutoin vaikutuksille herkätkohteet, joihin hankkeesta aiheutuvien vaikutusten arviointi on tarpeen kohdistaa. Hankkeen toteuttamatta jääminen on mainittu vain lyhyesti, eikä nykytilan todennäköistä kehitystä ole käsitelty lainkaan.

Osa yva-selostuksessa olevista karttakuvista ovat resoluutioltaan heikkoja, mikä vaikeuttaa tulkintaa. Kasvillisuuden ja luontotyyppien arvokohteita on esitelty pienimittakaavaisissa kartoissa, jotka ovat selkeitä ja tarkempia. Nykytilan kuvaus on onnistunut hyvin kasvillisuuden ja luontotyyppien osalta.

Pintavesien nykytilasta todetaan, että sekä Jumiskonjoki että Köykenönjoki ovat vesipuidedirektiivin jokia. Parempi ilmaisu olisi ollut, että joet ovat mukana vesienhoidon suunnittelussa, ja Köykenönjoki on osa Jumiskonjoen vesimuodostumaa. Näiden lisäksi Mourujoki-Vääräjoki, Vierusjoki ja Iso Askanjoki ovat mukana vesienhoidon suunnittelussa. Vesistön säännöstelystä johtuvien hydrologis-morfologisten muutosten vuoksi Jumiskonjoen, Vierusjoen ja Iso Askanjoen ekologinen tila on tyydyttävä ja Mourujoki-Vääräjoen ekologinen tila on hyvä.

Yhteysviranomaisen katsoo, että nykytilatiedot ovat antaneet mahdollisuuden kohdistaa arviointi tarvittaviin asioihin.

Vaikutusten arviointimenetelmät ja rajaus

Voimajohtohankkeen vaikutusten arvioinnissa sovellettiin viisiportaista imperiahankkeen mukaista arviointimenetelmää vaikutusten merkittävyyden arviointiin sekä hyödynnettiin muuta olemassa olevaa aineistoa ja materiaalia. Yhteysviranomaisen katsoo, että imperia-menetelmä on yleisesti hyväksytty ja selkeä vaikutusten merkittävyyden arvioinnin menetelmä. Se perustuu vaikutuskohteen herkkyyden ja muutosten suuruusluokan arviointiin. Yhteysviranomaisen katsoo, että tässä hankkeessa vaikutusten merkittävyyden arvioinnin lisäksi vaikutusketjuja olisi tullut kuvata tarkemmin. Yhteysviranomaisen katsoo, että vaikutusmekanismien kuvaaminen on keskeisin ympäristövaikutusten arvioinnin menetelmä.

Hankevaihtoehtoja on vertailtu niukasti suhteessa toisiinsa. Yhteysviranomaisen katsoo, että vaihtoehtoja olisi tullut vertailla enemmän ja vaikutuksia olisi tullut esittää erittelemällä.

Arvioitavien ympäristövaikutusten rajaukselle tuli esittää perustelut. Yhteysviranomainen katsoo, että ympäristövaikutusten rajaukselle on esitetty perusteluita osittain, mutta ei kattavasti.

Maankäyttö

Yva-selostuksessa voimajohtohankkeen suorat vaikutukset maankäyttöön todetaan paikallisiksi. Voimajohto rajoittaa rakentamista ja maankäyttöä johtoalueella ja sen läheisyydessä. Yva-selostuksessa kuvataan maankäyttöä asutuksen, viheraluekäytön, maa- ja metsätalouden, maa-ainesten ottoalueiden sekä liikenteen kannalta. Rakentamisen aikaiset vaikutukset kuvataan paikallisina ja tilapäisinä.

Voimajohto on sijoitettu harvaanasutulle, metsävoittoiselle alueelle. Välittömässä läheisyydessä ei ole asuin- tai lomarakennuksia. Lähimmät asuinrakennukset sijaitsevat 300 m etäisyydellä vaihtoehdossa 2 ja yli 400 m etäisyydellä vaihtoehdossa 1. Lähimmät loma-asunnot sijaitsevat yli 600 m etäisyydellä Mourujärvellä ja Vääräjärvellä. Voimajohton päätepisteessä Jumiskon jokivarressa on kaksi loma-asuntoa noin 400 m etäisyydellä. Molemmat reittivaihtoehdot sijoittuvat metsävaltaisille alueille, joissa keskeinen elinkeinomuoto on metsätalous ja poronhoito.

Kaavoitustilannetta on kuvattu voimajohton kannalta merkityksellisten aluevarausten osalta. Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavoissa ei ole osoitettu voimajohtohankkeen estävää maankäyttöä. Itä-Lapin maakuntakaavassa johtoreitti sijoittuu maa- ja metsätalousalueelle, halkoo maaseudun kehittämisen kohdealuetta sekä risteää moottorikelkkareitin kanssa. Yva-selostuksen aikaan valmistella olevassa Rovaniemen ja Itä-Lapin maakuntakaavaehdotuksessa on osoitettu viheryhteystarve, jonka kanssa johtoreitti risteää. Johtoreitin läheisyydessä (alle 2 km) on poronhoidon kannalta erityisen tärkeitä alueita.

Asutuksen etäisyys voimajohtoreiteistä on kuvattu taulukkomuotoisena lukumäärin sekä kuvana (kuva 17). Kuvan huonon resoluution takia kuvaa oli vaikea tulkita. Voimajohto ei sijoitu asutuksen välittömään läheisyyteen (alle 100 m). Yva-selostuksessa todetaan, että vaihtoehdoilla ei ole maankäytöllisiä vaikutuksia asumiseen.

Vaikutukset virkistykseen ja matkailuun esitetään tekstimuodossa. Karttatarkastelusta olisi paremmin ilmennyt vaihtoehtojen vaikutuksen matkailuun.

Vaihtoehdolla 1 on kohtalaisen kielteiset vaikutukset poromatkailuun. Vaihtoehdon 2 vaikutukset virkistykseen ja matkailuun arvioidaan vähäisiksi.

Vaihtoehtojen vaikutukset maa- ja metsätalouteen ovat samaa suuruusluokkaa. Peltomaata ei menetetä hankkeen yhteydessä. Vaihtoehtoiset reittiosuudet sijoittuvat yksityisille maille ja loppupään yhteinen osuus pääasiassa valtion maille. Metsämaan poistuminen talouskäytöstä aiheuttaa yksittäisille metsäkiinteistöjen omistajille suurta haittaa.

Hankkeen haitallisten vaikutusten ehkäisystä ja lieventämisestä on todettu, ettei erityisiä lieventämistoimia ole tarpeen tehdä asutuksen suhteen. Rakennusaikaiset haitat kulkuyhteyksille pyritään välttämään sopimalla etukäteen ja ajoittamalla.

Yhteysviranomainen katsoo vaikutukset maankäyttöön hieman suppeasti kuvatuksi, mutta riittävästi arvioituksi. Poronhoitoa käsitellään erillisenä asiakohtana.

Liikenne

Vaihtoehdoissa on todettu risteäminen maanteiden, paikallisteiden, metsäteiden ja moottorikelkkareitin kanssa. Ylityskorkeudet, näkemäalueet ja risteämät aiotaan käsitellä tarkemmassa suunnittelussa. Vaikutuksia liikenteeseen ei ole arvioitu, mutta maanteiden risteämisestä on tiedostettu neuvottelutarve ely-keskuksen kanssa. Rautateitä tai vesiliikenneväyliä ei ole reiteillä.

Voimajohtorakenteiden kuljettaminen ei edellytä erikoiskuljetuksia.

Ympäristövaikutusten arvioinnin pääpaino on kohdennettu hankkeen todennäköisesti merkittäviin vaikutuksiin. Vaikutuksia liikenteeseen ei ole pidetty merkittävänä, mutta ne on kuitenkin lyhyesti esitetty. Vaihtoehto ve2 risteää maanteiden 947 ja 9451 kanssa ja vaihtoehto ve1 edellisten lisäksi myös maantien 19826 kanssa. Maanteiden risteämisessä on noudatettava Liikenneviraston ohjeita 3/2018: Sähkö- ja telejohdot ja maantiet. Liikennevaikutuksia on esitetty arviointiselostuksessa riittävästi.

Maisema ja kulttuuriympäristö

Arviointiselostuksen mukaan uudella johtokäytävällä on yhtenäisiä metsäalueita pirstova vaikutus. Uudessa johtokäytävässä sijaitseva voimajohto on myös uusi elementti maisemassa ja lähtökohtaisesti sillä on maisemakuvaa heikentäviä vaikutuksia. Metsätalousvaltaisilla alueilla sekä luonnon alueilla vaikutukset jäävät kuitenkin vähäisiksi tai paikallisesti kohtalaisiksi kohdistuen lähinnä voimajohdon

lähimaisemaan. Avoimilla suoalueilla uusi voimajohto voi olla havaittavissa maisemassa kauempaakin muuttaen luonnontilaisen alueen visuaalisesti rakennettumaksi. Suoalueilla maisemakuvan muutokset voivat olla jopa kohtalaisia.

Yva-selostuksen mukaan näkymät voimajohdolle ovat rajatut ja vaikutukset maisemakuvaan ovat pääasiassa paikallisia. Voimajohto on kuitenkin alueelle uusi elementti, joten maisemaan kohdistuvat vaikutukset on arvioitu kohtalaisen kielteisiksi. Vaikutusten kielteisyys korostuu paikoissa, joissa voimajohto muuttaa nykyistä maisemakuvaa (maiseman ominaispiirteitä, mittasuhteita, luonnetta) esimerkiksi läheisten rakennusten pihapiireistä katsottuna. Tällaisia kohtia ovat vaihtoehdolla 1 Vääräjärven ympäristö sekä Mourujärven eteläpuoleinen alue. Vaihtoehdolla 2 maisemakuvamuutos erottuu lähinnä tieylitysten yhteydessä. Voimajohdolla ei ole vaikutuksia kulttuuriympäristöihin, sillä voimajohto sijoittuu kulttuuriympäristöjen ulkopuolelle eikä kulttuuriympäristöistä avaudu näkymiä voimajohdolle.

Arviointiselostuksen mukaan lähimmät asuin- tai lomarakennukset ovat noin 300 metrin etäisyydellä. Vaikutusta kiinteistöjen käyttöön voi olla myös voimajohtoalueen ulkopuolella kuten viihtyisyys- ja maisemavaikutukset. Vaihtoehdossa 1 voimajohto saattaa erottua lähimaisemassa Vääräjärven rannan asuinkiinteistöille. Vaihtoehdossa 2 voimajohtorakenteet saattavat erottua Syrjälässä asuinkiinteistön lähimaisemassa. Muualla ei pihapiireihin avaudu näkymiä johdosta. Mikäli asutuksen ja voimajohdon välissä toteutetaan laajoja hakkuita voi lähimaisemassa erottua johdinrakenteita.

Voimajohtohankkeen vaikutusta maisemaan ja kulttuuriympäristöön on kuvattu yleisellä tasolla selkeästi ja kuvalla havainnollistaen. Voimajohtoreitti sijoittuu Kuusamon vaaraseudun maisemamaakuntaan sekä Peräpohjolan vaara- ja jokiseudun maisemamaakuntaan. Valtakunnallisesti merkittävistä kulttuuriympäristön kohteista on tunnistettu Kivelän rakennusryhmä, joka sijoittuu kahden kilometrin etäisyydelle voimajohtoreitistä. Maakunnallisesti arvokas maisema-alue, Paloperän kulttuurimaisema sijoittuu hankkeen tarkasteluvyöhykkeelle. Muita valtakunnallisesti, maakunnallisesti tai paikallisesti arvokkaita maisema- tai kulttuuriympäristön kohteita ei mainita olevan. Lähimmät muinaisjäännöskohteet ovat 250–500 metrin etäisyydellä. Lapin kulttuuriympäristöt tutuksi -hankkeen kohde Koivurannan tila sijoittuu yli kilometrin etäisyydelle vaihtoehto 2 reitistä. Kiinteitä muinaisjäännöksiä on tunnistettu kaksi. Vaikutukset eri

kohteisiin kuvataan rakentamisen aikaisina ja toiminnan aikaisina. Eri vaihtoehtojen vaikutukset maisemaan arvioidaan kohtalaisen kielteisiksi, joita on mahdollista lieventää pylväiden sijoittelulla.

Yhteysviranomaisen pitää vaikutusten arviointia maisemaan ja kulttuuriympäristöön riittävänä. On kuitenkin huomioitava, että hankealueella on tehtävä tarkempi arkeologinen inventointi ennen hankkeen lupakäsittelyä.

Maa- ja kallioperä

Vaikutukset maa- ja kallioperään on arvioitu suppeahkosti. Maa- ja kivilajit on esitetty karttapohjilla, joiden resoluutiassa on toivomisen varaa. Selvitystä voidaan kuitenkin pitää riittävänä.

Vesistövaikutukset

Yva-selostuksen mukaan suunniteltu voimajohtoreitti ylittää useita vesiuomia. Voimajohdon rakentamisen vaikutuksia alueen pintavesiin voidaan pitää vähäisinä ja tehtyä tarkastelua riittävänä. Voimajohtopylväitä ei hankkeessa sijoiteta vesistöön eivätkä pylväät sisällä vesistölle haitallisia aineita. Voimajohdon rakentamisesta voi aiheutua välillisiä vaikutuksia vesistöihin, sillä rakentamisaikana virtavesiä ylitetään raskailla työkoneilla. Tämä voi aiheuttaa rantapenkereen eroosiota ja maa-ainesten pääytymistä vesistöön sekä uomien tukkeutumista. Ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa on esitetty ehkäisevänä toimenpiteenä pylväiden sijoittelua siten, että pylväät sijoitetaan mahdollisimman kauas uomasta. Työkoneiden liikkumisen seurauksena mahdollisesti tukkeutuvat ojat ja uomat avataan rakentamisen jälkeen. Tämä tulee huomioida hankkeen jatkosuunnittelussa ja toteutuksessa.

Hankealueelle sijoittuu lähteitä ja lähteikköjä. Arviointiselostuksen mukaan luontokohteiden inventoinnit on tehty kesien 2018 ja 2019 aikana, ja lähteitä ja lähteikköjä on tunnistettu olevan useammalla luontokohteella. Yhteysviranomaisen tuo esille, että vaihtoehdon ve 2 Maaninkavaaran sähköaseman pohjoispuolelta noin 1,8 km on "Kitkalaistenahon vanhat kuusivaltaiset tuoreet kankaat eteläinen" -kohde. Kohteessa on laaja tihkupinta Lähteet-rekisterin mukaan. Voimajohto ylittää kohteen 100 m pituudelta. Voimajohtoaukean avohakkuu heikentää luontokohteen arvoja (vanhat kuusivaltaiset metsät, tihkupinnan pienilmasto ja lähdekasvillisuus heikentyvät). Arviointiselostuksessa Kitkalaisenahon tihkupinta oli jäänyt tunnistamatta.

Kasvillisuus ja luontotyypit

Luontoselvityksiä varten on tilattu uhanalaisten lajien tiedot ympäristöhallinnolta. Lisäksi lähtöaineistona on käytetty Luken, Maanmittauslaitoksen, Metsäkeskuksen aineistoja sekä ympäristöhallinnon oiva-paikkatietoja. Kartoitukset tehtiin yva-ohjelman mukaisesti 2018 ja tarkistetut osuudet inventoitiin 2019. Nykytila on kuvattu kattavasti eri vaihtoehtoreiteillä. Selostuksessa on esitetty karttoja, valokuvia ja dronekuvia eri luontokohteista.

Voimajohdon vaihtoehtojen ve1 ja ve2 johtokäytävän alueella ei ole tiedossa olevia luonnonsuojelulain (1096/1996) 42 § koko maassa rauhoitettuja kasvilajien esiintymiä, ei 46 § uhanalaisten lajien havaintopaikkoja, ei 47 § erityisesti suojeltavien lajien havaintopaikkoja eikä luontodirektiivin (92/43/EY) liitteen IV a eläinlajeja eikä liitteen IV b kasvilajeja Hertta-rekisterin Eliöt-osion mukaan (Syke, 18.3.2020). Lähin luonnonsuojelulain (1096/1996) 42 § koko maassa rauhoitetun kasviolajin esiintymä ja luontodirektiivin (92/43/EY) liitteen IV b kasvilajin esiintymä on Jumiskon voimalaitoksen ympäristössä noin 90 m etäisyydellä voimajohdosta. Voimajohdon toteuttamisesta ei kohdistu esiintymään vaikutuksia.

Voimajohdon vaihtoehtojen ve1 ja ve2 johtokäytävällä ei ole Luontotyyppien uhanalaisuus 2018, Suomen luontotyyppien punainen kirjan mukaisia Pohjois-Suomen alueella esiintyviä uhanalaisia luontotyyppejä. Voimajohdon alueella ei esiinny lettoja.

Arviointiselostuksen mukaan suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu tavanomaisten ja voimakkaasti käsiteltyjen karujen metsäelinympäristöjen ja ojitettujen turvemaiden alueelle. Toisaalta johtoreitillä on joitakin luonnontilaisia suoalueita, jotka ovat luonteeltaan puuttomia tai vähäpuustoisia. Puuttomilla ja matalaa puustoa kasvavilla suoalueilla voimajohdosta aiheutuva muutos suotyypeille ja -kasvillisuudelle jää vähäiseksi kohdistuen pylväsaloihin. Rakentamisaikana soiden pintakasvillisuus voi vaurioitua, mutta nämä muutokset palautuvat, joskin hitaasti.

Arviointiselostuksen mukaan arvokkaimmat luontotyypit sijoittuvat voimajohdon ve2 itäosaan Maaninkavaaran sähköasemalta pohjoiseen Kuusamon kaupungin alueelle. Arvokkaimpia luontotyyppejä ovat Mouruahoa ympärivät suoalueet, Luodejätkä ja Häntäjängän suoalueet.

Arviointiselostuksessa vaikutukset on arvioitu kullekin tunnistetulle kohteelle erikseen. Suurimmaksi osaksi vaikutukset arvioidaan vähäisiksi. Vaihtoehdolla 2 on

kohtalainen kielteinen vaikutus Kitkalaisenahon vanhoihin kuusivaltaisiiin tuoreisiin kankaisiin metsän pirstoutumisen takia. Yhteisellä osuudella hankkeella on suuria kielteisiä vaikutuksia kahteen kohteeseen (Haarakönkään itäinen lähde ja Haarakönkään metsäkorte-korpi-puolukkakorpi) ja kohtalainen kielteinen vaikutus yhteen kohteeseen (Sauna-aapa). Vaikutukset ovat suurimmillaan rakentamisaikana. Kasvillisuus häviää pylväasperustusten kohdalta. Metsätalouuskäytössä olevilla alueilla vaikutus on avohakkuun kaltainen. Vaihtoehdoilla ei ole kielteisiä vaikutuksia uhanalaisiin tai suojeltuihin kasvilajeihin. Hanke muuttaa erityisesti laajojen, yhtenäisten suoalueiden luonnetta, vaikka muutokset ovat pinta-alallisesti vähäisiä. Vaikutus on kokonaisuutena hieman kielteisempi vaihtoehdossa 2 ja vähäinen vaihtoehdossa 1. Vaikutusten lieventämiskeinoksi on esitetty pylväspaikkojen sijoittelua sekä rakentamisen ajoittamista sulan maan ajan ulkopuolelle, jolloin maaperän rikkoutuminen vähenee.

Pylväiden sijoitussuunnittelussa tulisi ottaa mahdollisuuksien mukaan huomioon metsälakikohteet. Suomen metsäkeskukselta tulee varmistaa uusin kohdetieto.

Yhteysviranomaisen katsoo, että kokonaisuutena hankkeen vaikutus kasvillisuus- ja luontotyyppeihin on riittävästi arvioitu.

Linnusto ja eläimistö

Yhteysviranomaisen toteaa, että maakunnallisesti tärkeitä lintualueita (maali) eli lintujen kevät- ja syysmuuton levähdys- ja ruokailualueita eikä sulkasadon aikaisia kerääntymisalueita ei ole suunniteltujen johtoreittien alueella. Johtoreiteillä ei ole merkittäviä vaikutuksia muuttolintujen muutonaikaisiin johtimiin törmäyksiin. Hankealueen ja voimajohtovaihtoehtojen läheisyyteen sijoittuva Riisitunturin kansallispuisto on kuitenkin kansainvälisesti tärkeä lintualue (iba) Boreaalisen metsä- ja suolintulajistonsa suhteen Riisitunturin kansallispuisto kuuluu kansainvälisesti arvokkaisiin lintualueisiin. Alue kuuluu myös kansallisesti tärkeisiin lintualueisiin (finiba).

Linnustollisesti arvokkaita alueita ovat johtoreiteille sijoittuvat laajemmat ja luonnontilaiset suoalueet. Vaihtoehdon 1 osuudella suoalueet ovat pienialaisia ja pirstonaisia eikä osuudella ole laajempia suo- ja metsäalueita, joilla olisi merkittäviä linnustoarvoja. Vaihtoehdon 2 osuudella sen sijaan on useampia suokokonaisuuksia, joissa esiintyy paikoin monimuotoisesti pesimälajistoa. Merkittävimmät kohteet ovat Kuusamon puolella Mouruahon etelä- ja pohjoispuoliset suoalueet vesistöineen. Selostuksessa todettiin useiden eläinten mahdollisuudesta

esiintyä alueella, mutta varsinaisia inventointeja ei tehty. Vaikutusten arvioitiin olevan vähäisiä.

Yva-selostuksessa perusteltiin linnustokartoitusmenetelmiä ja ilmoitettiin, että potentiaaliset levähdys- ja ruokailualueet on selvitetty maastoinventointien yhteydessä. Oleellista oli tunnistaa linnustollisesti potentiaaliset, arvokkaat kohteet. Tällaisia kohteita ovat voimajohtoreitille sijoittuvat yksittäiset avosuokokonaisuudet eikä voimakkaasti hoidetuilla metsäalueilla tehty pesimälinnustokartoituksia. Vaihtoehdon 2 arvokkaimmat linnustokohteet ovat Palolammen ja Matalajärven ympäristöt suoalueineen. Lähimmät tuulivoimalat sijoittuvat 1,2 km ja voimajohtoreitti ve2 1,3 km etäisyydelle Matalajärvestä. Luonnontilaisen kaltaista metsää löytyy isompina kuvioina ainoastaan Kitkalaisenahon, Sainmaan ja Välivaaran alueilta, jotka on tunnistettu tuulipuiston linnustollisesti arvokkaimmiksi metsäalueiksi.

Maaningan tuulipuisto-Jumisko 110 kV voimajohtoreittivaihtoehto 2 sijoittuu kahdelle linnustollisesti arvokkaalle ja yhdelle potentiaaliselle alueelle (vanhaa luonnontilaista tai lähes luonnontilaista metsää). Voimajohdolla on potentiaalisia törmäysriskiä kohottavia vaikutuksia linnustoon. Lisäksi voimajohdon rakentamisen aikaiset häiriövaikutukset olisivat kohtalaisen negatiivisia linnustollisesti arvokkaimpien alueiden pesimälajistoon. Vaikutukset olisivat kestoltaan kuitenkin lyhytaikaisia ja arvokkain alue eli Matalajärvi jää etäälle voimajohdosta (1,3 km). Linnustollisesti potentiaalisen vanhahkon metsän kuvioon Kitkalaisenahossa voimajohtoreitillä 2 olisi biotooppia heikentävä vaikutus johtoaukean pirstoessa metsäkuvion. Reunavaikutus huomioiden vaikutus olisi vähintään kohtalaisen negatiivinen.

Metsäympäristöjen linnustolle voimajohdon rakentamisesta aiheutuu lievää pesimäympäristön menetystä sekä tilapäistä häiriötä raivauksesta, avohakkuusta ja työkonien melusta. Pääosin karuilla ja talousmetsävaltaisilla kangasmailla ja ojitetuilla rämeseuilla linnuston elinympäristöt jopa monipuolistuvat johtoaukealle muodostuvien lehtipuutaimikoiden myötä.

Yva-selostuksen johtopäätöksenä on, että voimajohtohankkeen vaihtoehdolla 2 on kohtalaisen kielteiset kokonaisvaikutukset linnustoon. Vaihtoehdon 2 vaikutukset linnustoon ovat vaihtoehtoa 1 merkittävämmät. Yva-selostuksen mukaan vaihtoehdolla 1 on vähäiset kielteiset kokonaisvaikutukset linnustoon. Vaikutuksia voidaan lieventää rakentamisen ajoittamisella ja huomiopalloilla, jolloin vaikutukset ovat vähäiset. Vaihtoehdossa 2 tulisi tehdä huomiomerkinnot voimajohtoihin Mouruahon alueen suoympäristöissä sekä Luodejätkän alueella.

Yva-selostuksessa on kerrottu, että voimajohtolinjojen linnustovaikutusten arviointi perustuu eri lintulajien käyttämiin lajityypillisiin elinympäristöihin soilla, metsissä ja vesistöjen ranta-alueilla. Selvitystapa on maisematason selvitystä, mikä antaa yleispiirteisen kuvan pesimä- ja muuttolinnustosta. Selvitystapa ei yhteysviranomaisen mielestä anna riittävää tietoa linnustosta (lintulajien tiheydestä, pesivien parien määrästä) alueilla, mistä ei ole aiemmin pesimälinnustoa eikä muuttolinnustoa selvitetty. Maastossa kartoitettu pesimälinnusto on huomattavasti tarkempaa havaintotietoa kuin kuvaileva lintujen elinympäristötieto.

Yva-selostuksessa on kuvattu suunnitelma pesimälinnustonselvitystä varten. Sähkönsiirtoreitin osalta käytetään sovellettua kartoituslaskentaa, millä tarkoitetaan selvityksen kohdentamista vain varttuneempiin ja iäkkäisiin metsiin, kosteikoihin tai muihin linnustoltaan potentiaalisempiin kohteisiin. Kartoituslaskenta tehdään 2-3 kerran toistona siten, että laskennat ajoitetaan toukokuun alkuun (kosteikkojen muuttolinnusto), toukokuun lopulle sekä kesäkuun alkupuoliskolle (pesimälinnusto). Selvitys aiotaan toteuttaa hankkeen yleissuunnittelun yhteydessä ja tulosten perusteella tehdään tarvittavat suunnitelmamuutokset.

Yhteysviranomainen katsoo, että linnustoon kohdistuvia vaikutuksia on arvioitu riittävästi ottaen huomioon, että pesimälinnustonselvityksestä on esitetty suunnitelma.

Vaikutukset uhanalaisiin lajeihin on arvioitu yva-selostuksen salassa pidettävässä liitteessä.

Ilma ja ilmasto

Yva-selostuksen mukaan voimajohtohankkeella ei ole vaikutuksia ilmanlaatuun. Rakentamisen yhteydessä syntyy työkoneiden käytöstä tyypillisiä ilmapäästöjä. Hankkeen vaikutukset Suomen metsävarojen hiilinieluun ovat kokonaisuudessaan erittäin vähäiset. Voimajohtoalueen avoimena pidettävät osat sitovat hiiltä kasvillisuuteen ja maaperään, vaikka puusto poistuukin. Kokonaisuutena hankkeella arvioidaan olevan myönteinen vaikutus ilmastoon, koska hanke palvelee tuulivoimapuiston sähkönsiirtoa.

Hankkeen hiilitasetta ei ole arvioitu laskennallisesti, jota voidaan pitää puutteena. Yhteysviranomainen arvioi kuitenkin puutteen olevan vähäpätöinen kokonaisuuteen verrattuna. Tämän vuoksi yva-selostusta voidaan pitää riittävänä ilman ja ilmaston osalta.

Poronhoito

Voimajohtohanke sijoittuu Tolvan ja Hirvasniemen paliskuntien alueelle sekä sivuaa Sallan ja Timisjärven paliskuntien alueita. Yva-selostuksessa on kuvattu poronhoitoa yleisellä tasolla ja lyhyesti luonnehdittu eri paliskuntia.

Yva-selostuksen aineisto on koottu kirjallisuudesta, paliskuntien yhdistyksen internetsivuilta, Poromies-lehdestä, porot-tietokannasta sekä paliskuntien poroisänniltä. Käytettävissä on ollut myös Tolvan paliskunnan gps-dataa pannoitettujen porojen liikkeistä vuosilta 2011–2017. Yva-selostuksessa on esitetty kartta paliskuntien alueesta ja poronhoitorakenteista sekä porojen kuljetusreitit ja kulkusuunnat. Voimajohtovaihtoehtoja koskeva karttasarja ottaa huomioon poronhoitorakenteet. Gps-panta-aineisto on purettu pisteaineistoksi kuukausittain ja esitetty yva-selostuksen täydennyksen salassa pidettävillä kartoilla. Vaikutusten merkittävyyden arviointi on esitetty paliskunnittain ja eri reittivaihtoehtoja tarkastellen.

Maankäytön muutokset vaikuttavat sekä suoraan että välillisesti poronhoitoon. Rakentamisaikaiset vaikutukset arvioidaan paikallisiksi, lyhytaikaisiksi ja pääosin palautuviksi. Toiminnan aikana porojen laidunkäyttäytyminen voi muuttua ja aiheuttaa lisätyötä. Elinkeinon kannattavuus voi heikentyä ja muutokset voivat vaikuttaa pitkällä aikavälillä alueen poronhoitokulttuuriin.

Voimajohtohankkeen reittivaihtoehtoilla on eniten vaikutusta Tolvan paliskunnan alueeseen. Ve1 sijoittuu alkuosaltaan paliskunnan laajimmalle parhaalle kesälaidunalueelle ja lähelle Isolehdon erotusaitaa (1,7 km). Voimajohto voi hankaloittaa ja hidastaa porojen kasaamista Isolehdon erotusaitaan ja keväisin vasanmerkintöihin. Laidunnus voi siirtyä paliskunnan muihin osiin ja porot saattavat siirtyä asutuille pihuille ja viljelyksille. Maaninkavaaran länsipuolella voimajohtoreitti sijoittuu suhteellisen yhtenäisille laidunmaille. Voimajohto voi haitata porojen kasaamista Kolvanvaaran erotusaitaan. Vaihtoehdolla ve2 on alkuosaltaan samanlaisia vaikutuksia kuin ve1:lla eli voimajohtoreitti sijoittuu poronhoidon kannalta herkille kevät- ja syyslaidunalueelle. Isolehdon erotusaitaan tulee matkaa 2,5 km. Maaninkavaaran länsipuolella johtoreitti sijoittuu Vääräjärventien läheisyyteen ja porot saattavat vältellä tätä häiriöaluetta. Voimajohto voi vaikuttaa Jänkälän siirtoaita-alueen toimintaan (etäisyys 1 km). Käytettävissä olleiden gps-aineistojen mukaan Tolvan paliskunnan poroista on vähemmän sijaintihavaintoja voimajohtoon ve2 reitin läheisyydessä kuin ve1 reitin läheisyydessä.

Vaihtoehtojen yhteisellä osuudella voimajohto sijoittuu kahden paikallistien väliselle metsä- ja suoalueelle. Porot saattavat kulkeutua helpommin läheisille viljelyksille. Sijoittuminen paliskuntien väliselle rajalle voi hieman vähentää porojen kulkeutumista naapuripaliskuntiin. Voimajohdon yhteisellä osuudella on hyvin vähän sijaintihavaintoja Tolvan paliskunnan poroista.

Kokonaisuutena voimajohdon toiminnan aikaiset vaikutukset ovat kestoaltaan pitkäaikaisia. Porot voivat tottua johtoalueeseen ja käyttää alueita kuten aiemminkin, mutta mikäli porot välttävät johtoaluetta, porot jäävät muille laidunmaille. Pohjoisosan laidunalueet voivat kulua epätasaisesti. Maaninkavaaran itäpuolelle sijoittuvat johtoreitit saattavat vaikeuttaa poronhoitotyötä. Vaihtoehto 2:lla arvioidaan olevan vähemmän vaikutuksia poronhoitoon kuin vaihtoehdolla 1.

Hirvasniemen paliskunnan alueelle sijoittuu vaihtoehtojen yhteinen osuus. Voimajohto halkoo laajaa Peniönaapaa, joka on paikallisesti tärkeä kevät-, kesä- ja syyslaidunalue. Voimajohto jakaa alueen kahteen osaan, joka voi muuttaa porojen laiduntamistapaa ja -alueita. Peniöntunturin läheisyydessä johtoreitti sijoittuu porojen kuljetusreitille ja porojen ruokinta-alueen läheisyyteen. Voimajohto voi hankaloittaa porojen kuljetuksia, lisätä kasaamiseen käytettävää aikaa ja jossain määrin rajoittaa helikoptereiden käyttöä porojen kasaamiseen. Porojen kuljettaminen Haukivaaran erotusaitaan voi hankaloitua. Voimajohtoreitin loppuosalla reitti jakaa syys- ja kesälaidunaluetta kahteen osaan. Kokonaisuutena voimajohdon toiminnan aikaiset vaikutukset Hirvasniemen paliskunnan toimintaan jäävät vähäisiksi, mutta hankkeella voi olla paikallisia vaikutuksia.

Sallan ja Timisjärven paliskuntien osalta voimajohto sijoittuu paliskuntien rajalle ja se voi muuttaa porojen liikkumista. Kokonaisuutena rakentamisen ja toiminnan aikaiset vaikutukset Sallan ja Timisjärven paliskuntiin jäävät hyvin vähäisiksi.

Yva-selostuksessa on käsitelty myös yhteisvaikutuksia muiden hankkeiden kanssa. Alueella on vireillä erilaisia maankäytön hankkeita, jotka voivat vaikuttaa poronhoidon kokonaiskuvaan paliskunnissa. Huomattavin yhteisvaikutuksia muodostava hanke on Kuusamon Maaningan tuulivoimahanke, joka sijoittuu Tolvan paliskunnan alueelle. Kuusamon Maaningan tuulivoimahanke yva-selostuksessa on todettu, että tuulivoimahanke voi aiheuttaa merkittäviä vaikutuksia Tolvan paliskunnan poronhoitoon. Haitan on arvioitu muodostuvan laidunalueiden pientymisestä, parhaan kesälaidunalueen häiriintymisestä sekä mahdollisista laidunkierron muutoksista. Toteutuessaan Jumiskon voimajohtohanke ja Maaningan tuulivoimahanke muodostavat huomattavia haasteita paliskunnan poronhoitoon,

mikäli porot välttävät uusia energiatuotannon rakenteita. Hankkeet laajentavat potentiaalista poronhoidon häiriöaluetta ja kasvattavat riskiä poronhoidon kannattavuuden heikkenemiseen. Poronhoidon osalta oleellista ei ole niinkään laidunalueesta poistuvan pinta-alan laajuus suhteessa koko paliskuntaan, vaan häiriintyvän alueen sijainti suhteessa tärkeisiin laidunalueisiin. Mikäli porot jättävät tuulivoimaloiden alueen ja niiden lähiympäristön laiduntamatta, se aiheuttaa huomattavia muutoksia Tolvan paliskunnan poronhoitoon.

Arviointiin jää merkittävää epävarmuutta ja tämä on tuotu hyvin esille. Porojen kuljetusreitti on merkitty vain hankealueen osalta. Porojen luontaiset kulkusuunnat on merkitty laajasti ja tekstissä kuljetusreittejä on avattu hieman enemmän. Yhteysviranomaisen olisi kaivannut enemmän arviointia siitä, mihin porot siirtyessään menevät ja mihin niillä on käytännössä tilaa mennä. Paliskunnan lausunnossa tämä seurannaisvaikutus oli kuitenkin tuotu esille.

Vaikutuksia voidaan lieventää ja vähentää voimajohton hyvällä suunnittelulla yhteistyössä paliskuntien kanssa, korvauksista sopimisella ja rakentamisen aikataulutamisella. Ve 2 on todettu paremmaksi vaihtoehdoksi ja päätelmä on perusteltu. Yhteysviranomaisen yhtyy näkemykseen poronhoidon lisätäydennyksen johtopäätöksestä: "Hankekokonaisuus ei ole toteuttamiskelpoinen tuulivoimapuiston merkittävien kielteisten vaikutusten takia sellaisena kuin se yleiskaavassa on esitetty. Voimajohto itsenäisenä hankkeena ei aiheuta merkittäviä kielteisiä vaikutuksia."

Voimajohton eri vaihtoehtojen vaikutuksia linnustoon ja poronhoitoon kohdistuvia vaikutuksia ei ole myöskään verrattu toisiinsa eritellen vaikutuksia. Vaihtoehtojen poronhoito- ja linnustovaikutusten osalta vaikuttaa siltä, että poronhoitoon kohdistuvat vaikutukset on katsottu linnustovaikutuksiin nähden merkitykseltään suuremmiksi.

Yhteysviranomaisen katsoo, että vaikutuksia poronhoitoon on arvioitu riittävästi yvaselostuksessa. Hankkeesta vastaava aikoo jatkaa neuvotteluja paliskuntien kanssa, mitä yhteysviranomaisen pitää olennaisena hankkeen haittojen lieventämisen mahdollistajana.

Ihmiset ja elinolot

Voimajohtovaihtoehdot eivät sijoitu asuin- tai lomarakennusten välittömään lähiympäristöön, vaan lähimmät asunnot sijaitsevat noin 300 m etäisyydellä.

Voimajohdolle voi avautua yksittäisiä laajempia näkymiä, mutta peitteisyydestä johtuen voimajohtorakenteet eivät erotu maisemassa kauas. Vaikutukset ovat sosiaalisesta näkökulmasta pääosin paikallisia. Voimajohto uutena rakenteena voidaan kokea kielteisenä, ympäristöä muuttavana rakenteena. Terveysvaikutusten osalta hanke ei aiheuta raja-arvoja ylittävää magneettikenttää. Huoli terveysvaikutuksista voi aiheuttaa kielteisiä vaikutuksia ihmisten hyvinvointiin. Melu ei ulotu asutusten pihoille. Vaikutuksia voidaan lieventää pylväiden sijoittelulla.

Asukaskysely on toteutettu keväällä 2018. Kyselyn tuloksia ei ollut raportoitu yva-selostuksessa. Yva-selostuksen mukaan voimajohtovaihtoehtojen sijaintia on muokattu asukaskyselyn perusteella.

Asukaskyselyä olisi voitu laajentaa virkistyskäytön kohteisiin.

Luontomatkailuyritysten käytössä olevat reitit ja niihin kohdistuvat vaikutukset jäivät myös yva-selostuksessa epäselviksi. Maisemavaikutuksia Jumiskonjoen jokivarren virkistyskäyttöön ei ohjelmassa ollut tunnistettu.

Yhteysviranomaisen katsoo, että hankkeen vaikutuksia ihmisiin ja elinoloihin on arvioitu riittävästi.

Käytöstä poiston jälkeiset vaikutukset

Voimajohdon purkaminen aiheuttaa jonkin verran melua ja lisää liikennettä. Perustuselementit ja maadoitusjohtimet voidaan purkaa ja kierrättää tai jättää paikoilleen ja maisemoida. Maisemakuva palautuu alkuperäiseen tilaansa eikä pidemmällä aikavälillä jää merkittäviä merkkejä ympäristöön. Purkutöiden jälkeen kasvillisuus palaa lähes ennalleen, mutta hitaasti. Purkutöiden melu voi saada porot välttämään aluetta, mutta ne palaavat todennäköisesti takaisin käyttämilleen alueille. Porot saattavat suosia helppokulkuisempaa johtoaluetta, mikä voi aiheuttaa epätasaista kulumista laitumilla.

Yhteysviranomaisen katsoo, että käytöstä poiston jälkeisiä vaikutuksia on arvioitu riittävästi.

Yhteisvaikutukset

Yhteysviranomaisen toteaa, että Maaningan tuulivoimapuiston yva-menettelyssä on annettu perusteltu päätelmä. Maaningan tuulivoimapuiston yva-menettelyssä arvioitiin tuulivoimala-alueen ja kahden sähkönsiirtovaihtoehdon (Ruka Viipusjärvi ja Posio) vaikutuksia. Samassa yhteydessä ei arvioitu Maaningan tuulivoimapuisto-

Jumiskon välistä voimajohtoreittiä. Yva-selostuksen mukaan tuulivoimapuiston tuottaman sähkön täysimääräinen siirto edellyttää sekä Kuusamon Viipusjärvelle suunnitellun voimajohdon että tässä yva-menettelyssä käsitellyn Jumiskon voimajohdon toteuttamista.

Yva-selostuksessa todetaan, että lähtökohtaisesti kahdesta sähkönsiirtoreitistä ei aiheudu samalle alueelle kumuloituvia vaikutuksia, poikkeuksena poronhoito. Vaikutukset eri osa-alueisiin, kuten maisemaan, ihmisiin ja maankäyttöön, arvioidaan olevan vähäisiä ja usein paikallisia. Poronhoitoon arvioidaan kohdistuvan suurimmat vaikutukset ja etenkin Tolvan paliskuntaan. Maaninkavaaran tuulivoimapuiston arvioidaan voimistavan Tolvan paliskuntaan kohdistuvia vaikutuksia, jotka ovat kokonaisuudessaan merkittävän haitallisia. Yva-selostuksessa Maaninkavaaran tuulivoimapuiston sähkönsiirron kokonaisvaikutuksia eli Maaninkavaaran tuulivoimapuisto - Jumisko voimajohdon sekä Maaninkavaaran tuulivoimapuisto - Ruka (Viipusjärvi) voimajohdon yhteisvaikutuksia on arvioitu suppeasti.

Yhteysviranomainen pitää yhteisvaikutusten arviointia pinnallisena, mutta käsittely on ollut riittävä.

Ympäristöonnettomuudet ja riskit

Voimajohtoihin liittyvistä häiriötilanteista, onnettomuuksista ja niiden seurauksista aiheutuva riski ihmisille ja ympäristölle arvioidaan yva-selostuksessa pieneksi. Kaatuvat puut eivät ulotu virtajohtimiin ja aiheuta sähköiskun vaaraan. Myrskyistä ei ole merkittävää vaaraa voimajohdon käyttövarmuudelle. Maadoitus toteutetaan siten, että sähköiskun vaara on minimoitu. Rakentamisvaiheessa merkittävin ympäristöriski liittyy työkoneiden polttoaine- ja öljyvahinkoihin.

Ympäristöonnettomuuksien ja riskien arviointia on käsitelty lyhyehkösti yva-selostuksessa. Yhteysviranomainen kuitenkin katsoo, että arviointi on riittävä.

Aikataulu, toteuttamisen edellyttämät päätökset ja liittyminen muihin hankkeisiin

Hankkeen toteuttamisen kesto on kuvattu, samoin kuin toteuttamisen riippuvuus sähkön tuotantoalueen eli tuulivoimaloiden rakentamisen aikataulusta. Voimajohdon rakentamisen arvioidaan kestävän 1–2 vuotta. Tuulivoimapuiston rakentamisen ajankohtaa ei ole avattu yva-selostuksessa. Hankkeen rakentamisvaiheen on arvioitu ajoittuvan vuosille 2020–2022. Lupavaiheessa on varmistettava arvioinnin ajantasaisuus.

Luonnonsuojelulain mukaisten poikkeuslupien tarvetta ei ole yksilöity lajeihin ja sijainteihin. Kuten yva-selostuksessa on todettu, lähtökohtana on välttää haitallisia vaikutuksia ja ettei vaihtoehtoilla ole kielteisiä vaikutuksia uhanalaisiin tai suojeltuihin kasvilajeihin. Myöskään eläimistön osalta ei ole ilmaistu tarvetta poikkeuslupaun. Yva-selostus on tältä osin epäselvä.

Hankkeen edellyttämistä luvista on mainittu mm. tarve luvalla kajoata muinaisjäänökseen. Yhteysviranomaisen toteaa, että arviointiselostuksesta ei käy ilmi, mihin kiinteään muinaisjäänökseen kajoamisluvun tarve kohdistuu. Voimajohdon sijainti tulee suunnitella lähtökohtaisesti siten, ettei kajoamisen tarvetta synny. Muinaismuistolaki on muuttunut siten, että kajoamisluvun käsittelyssä toimivaltainen viranomaisen on Museovirasto (29.3.2019/428).

Hanke on osa tuulivoimapuistohanketta. Nyt suunnitteilla oleva voimajohto on edellytys tuulivoimapuiston sähkönsiirrolle. Yva-selostuksessa ei ole esitetty eikä yhteysviranomaisen tiedossa ole muita hankkeita, joihin nyt yva-menettelyssä oleva hanke liittyy tai joiden vaikutuksia olisi tullut ottaa huomioon voimajohtohankkeen arvioinnissa.

Yhteysviranomaisen toteaa, että Maaningan tuulivoimaosayleiskaavapäätös kumottiin korkeimmassa hallinto-oikeudessa 17.2.2022 (kho:2022:12). Osayleiskaavan mahdollistaman tuulivoimarakentamisen vaikutukset alueella harjoitettavalle poronhoidolle olisivat merkittävän kielteisiä eikä ollut esitetty, että näitä haitallisia vaikutuksia olisi kaavan toteuttamisvaiheessa mahdollista lieventää. Kho katsoi, että osayleiskaava ei täytä vaihemaakuntakaavan suunnittelumääräyksissä asetettuja vaatimuksia poronhoidon edellytysten turvaamisesta.

Hankkeen ja sen vaihtoehtojen suhde maankäyttösuunnitelmiin sekä valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Alueella on voimassa Pohjois-Pohjanmaan sekä Itä-Lapin maakuntakaava. Yva-selostuksen aikaan valmistella ollut Rovaniemen ja Itä-Lapin maakuntakaava on myös otettu huomioon. Yva-selostuksessa on tunnistettu asianmukaisesti maakuntakaavan hanketta koskevat merkinnät ja määräykset.

Yva-selostuksessa tuli esittää yhteenveto voimajohtohankkeen suhteesta valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin sekä arvioida hankkeen ja vaihtoehtojen

toteuttamisen suhde tavoitteiden edistämiseen. Hanketta koskevat valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ja tavoitteiden toteutuminen on tunnistettu asianmukaisesti.

Haittojen välttäminen ja lieventäminen

Voimajohto sijoittuu monin paikoin avoimelle kosteikkoalueelle tai sen reuna-alueille, joissa etenkin muuttojen aikana voi vierailta runsaastikin eri lintulajeja.

Huomiopalloja on esitetty vain kahteen eri kohteeseen (vaihtoehdon 2 Mouruahon alueen suoympäristöissä sekä Luodejängän alueelle). Johtimien merkitsemiseen tulee kiinnittää yva-selostuksessa esitettyjä toimenpiteitä suurempi huomio.

Yva-selostuksessa on todettu, että lieventämiskeinoja on käsitelty vaikutuskohtaisesti. Keskeisimmäksi lieventämiskeinoksi mainitaan pylväiden sijoittaminen. Pylväiden sijoittelu tarkentuu vasta sijoitussuunnittelussa. Yhteysviranomaisen pitää puutteena sitä, ettei liitekartoissa ole esitetty alustavaakaan suunnitelmaa pylväiden sijoittelusta, saati pylväsvälistä. Luontotyyppien kohdekuvauksissa on ansiokkaasti arvioitu vaikutuksia kullekin kohteelle. Samaan yhteyteen olisi voinut arvioida optimaalisia pylväspaikkoja. Yhteysviranomaisen painottaa, että pylväiden sijoitussuunnittelussa tulee käyttää asiantuntijoita ja tarkkaa harkintaa paikalliset olosuhteet huomioiden.

Rakentamisen aikaisten haittojen välttäminen tarkoittaa käytännössä töiden ajoittamista siten, että huomioidaan lintujen pesintä, porojen vuosikierto ja maaperän kantaminen. Töiden ajoittamisen suunnittelu tulee tehdä yhteistyössä paliskuntien kanssa.

Yhteysviranomaisen katsoo, että haitallisten vaikutusten välttämiseksi ja lieventämiseksi on esitetty toteuttamiskelpoisia ja konkreettisia toimenpiteitä kasvillisuuden ja linnuston osalta. Poronhoidon osalta haittojen välttäminen ja lieventäminen on puutteellista.

Seurantajärjestelyt

Asetus ympäristövaikutusten arviointimenettelystä edellyttää tapauksen mukaan esittämään yva-selostuksessa ehdotuksen mahdollisista merkittäviin haitallisiin ympäristövaikutuksiin liittyvistä seurantajärjestelyistä. Yva-selostuksessa todetaan, että hankkeen osalta ei nähdä tarpeelliseksi seurantaohjelman esittämistä.

Yhteysviranomaisen toteaa, että Tolvan paliskunnan poronhoitoon kohdistuvat vaikutukset ovat merkittävän haitallisia tuulivoimapuiston sijoittumisen vuoksi myös

voimajohtohankkeessa. Yva-selostuksen mukaan paliskunnalle tarjottu sopimus sisältää haittojen kompensoinnin systemaattisen seurannan perusteella.

Kompensointikeinoina ilmoitetaan esimerkiksi rakenteiden kustantaminen tai poronhoidolle aiheutuvien lisätöiden korvaaminen. Tolvan paliskunnan lausunnossa todetaan, että hankkeesta vastaava on tarjonnut Tolvan paliskunnalle sopimusta haittojen kompensoinnista ja poronhoitoon kohdistuvasta arviointi- ja seurantaohjelmasta, mutta sopimukseen ei ole vielä päästy. Yhteysviranomaisen katsoo, että yhteistyö Tolvan paliskunnan kanssa on olennaista. Hankkeesta vastaavan tulee jatkaa neuvotteluita paliskunnan kanssa.

Poronhoidon seuranta esitetään toteutettavaksi perustuen gps-pantaseurantaan yhteistyössä paliskunnan kanssa. Lisäksi tilastoidaan vuosittainen vasatuotanto ja keskeiset poronhoitotyöt seuranta-alueella. Yhteysviranomaisen katsoo, että seuranta tulisi aloittaa ennen hankkeen toteuttamista, kuten seurantasuunnitelmassa on todettu.

Aineistojen ja menetelmien käyttö sekä epävarmuustekijöiden esittäminen

Aineistojen ja menetelmien käyttö on kuvattu jokaisen arvioidun aihealueen kohdalla. Suurin puute lienee porojen gps-pantatietojen paikkatietoanalyysimenetelmien kuvaus.

Epävarmuustekijät on kuvattu yva-selostuksessa. Tekijöitä on tunnistettu jonkin verran, mutta tarkempi analyysi olisi ollut paikallaan. Poronhoidon arviointiin liittyviä epävarmuustekijöitä on tuotu esille ja käsitelty riittävästi yva-selostuksessa.

Osallistumisen järjestäminen

Osallistuminen on kuvattu arviointimenettelyn kuvauksen yhteydessä lyhyesti ja samalla viitataan kappaleeseen 9.5, joka tosin käsittelee vaikutuksia kasvillisuuteen ja luontotyyppeihin. Yva-selostuksessa on taulukoitu yva-ohjelmasta esitetyt lausunnot ja mielipiteet sekä vastineet niihin. Vaihtoehtojen laadinnan ja maastotöiden yhteydessä on ilmeisesti oltu yhteydessä maanomistajiin, mutta selostuksessa ei ole tarkemmin esitetty, miten heitä on huomioitu, saati yhteydenottojen laajuutta.

Voimajohtorakenteita suunnitellaan sijoitettavaksi yksityisten maanomistajien maille. Mielipiteissä tuotiin esille huoli siitä, ettei maanomistajien mielipidettä kuunnella eikä oteta huomioon pienipiirteisiä yksityiskohtia. Yhteysviranomaisen kehottaa tiiviiseen yhteistyöhön maanomistajien kanssa hankkeen jatkosuunnittelussa.

Poronhoitolain 53 §:n mukainen neuvottelu on pidetty. Tolvan paliskunta on tuonut esille, ettei heitä ole kuultu tai kuunneltu riittävästi poronhoidon ja siihen liittyvien vaikutusten arvioinnin osalta. Yhteysviranomaisen katsoo, että neuvotteluita tulee jatkaa.

Hankkeesta vastaavan käytettävissä oleva ja yhteysviranomaisen pätevyys

Yva-lain 33 §:n mukaisesti hankkeesta vastaavan on varmistettava, että sillä on käytettävissään riittävä asiantuntemus ympäristövaikutusten arviointiohjelman ja -selostuksen laadintaan. Arviointiselostuksessa on esitetty konsultin työryhmä, joka on osallistunut ympäristövaikutusten arviointiin. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan esitettyjen tietojen perusteella yva-selostuksen ja täydennyksien laatijoilla on ollut riittävä koulutus ja kokemus. Arviointiselostuksessa ei ole esitetty, kuka on vastannut liikennevaikutusten arvioinnista.

Yhteysviranomaisen on käyttänyt perustellun päätelmän laatimiseen asiantuntijatiimiä, johon ovat osallistuneet kaikki Lapin ely-keskuksen vastualueet. Perustellun päätelmän ratkaisija on Leena Ruokanen (FM) ja esittelijä Riikka Nevalainen (FM, DI). Perustellun päätelmän valmisteluun ovat osallistuneet seuraavat Lapin ely-keskuksen asiantuntijat: johtava vesitalousasiantuntija Timo Alaraudanjoki, ylitarkastaja Pekka Herva (FM, luonto, virkistyskäyttö), ylitarkastaja Merja Lipponen (FM, luonto), ylitarkastaja Eira Järviluoma (FM, liikenne), porotalousasiantuntija Päivi Kainulainen (FM), hydrobiologi Annukka Puro-Tahvanainen (FM, pintavedet) ja hydrogeologi Anne Lindholm (FM, pohjavedet).

Yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä

Yhteysviranomaisen katsoo, että perusteltu päätelmä merkittävistä ympäristövaikutuksista on mahdollista esitetyillä hanke- ja arviointitiedoilla. Hankkeesta vastaavan tulee hankkeen jatkovalmistelussa ottaa huomioon myös edellä tässä perustellussa päätelmässä sekä salassa pidettävässä liitteessä esille tuodut hankkeen toteuttamisessa huomioon otettavat seikat. Lupaviranomaisten tulee lisäksi varmistaa, että hankkeesta vastaava on tehnyt tässä perustellussa päätelmässä edellytetyt selvitykset ja vaikutusten arvioinnit ennen luvan käsittelyä. Lupaviranomaisen on varmistettava, että perusteltu päätelmä on ajan tasalla lupasiaa ratkaistaessa yva-lain 27 §:n mukaisesti.

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden edistäminen ja ilmastotavoitteiden saavuttaminen

Yhteysviranomaisen katsoo, että voimajohtohanke edistää tuulivoimapuiston sähkönsiirron mahdollistajana valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita ja vihreän siirtymän tavoitteita. Uusi siirtoyhteys mahdollistaa tuulivoimapuiston sähkön siirtämisen kantaverkkoon Pirttikoskelle ja lisäksi siten uusiutuvan energian osuutta Suomen sähköntuotannossa sekä osaltaan edistäisi Suomen ja Euroopan Unionin ilmastotavoitteita.

Yhteysviranomaisen katsoo, että voimajohtohanke liittyy olennaisesti tuulivoimala-alueen rakentamiseen. Yhteysviranomaisen toteaa, että Maaningan tuulivoimala-alueen yleiskaava on hylätty korkeimman hallinto-oikeuden päätöksellä 17.1.2022. Yhteysviranomaisen pitää hyvänä, että voimajohdon ympäristövaikutukset on arvioitu tulevaisuuden tarpeita ajatellen.

Hanke ja sen vaihtoehdot

Yhteysviranomaisen katsoo, että Jumiskon 110 kV voimajohdon reittivaihtoehtoja on tarkasteltu riittävästi. Hankevaihtoehtojen vertailua ei ole juurikaan esitetty. Yvaselostuksessa todetaan, ettei kumpikaan reittivaihtoehto aiheuta niin merkittäviä haittoja, että niiden perusteella hanke olisi todettavissa toteuttamiskelvottomaksi. Yhteysviranomaisen katsoo, että pohjoinen reitti ve2 on luonnonarvojen kannalta haitallisempi, mutta eteläinen reitti ve1 vaikuttaa haitallisesti matkailuyrityksiin ja asutukseen. Poronhoidon kannalta molemmat vaihtoehdot aiheuttavat merkittävän haitallisia vaikutuksia, mutta pohjoinen reitti ve2 on poronhoidon kannalta hieman edullisempi. Myös Tolvan paliskunta on kannattanut pohjoista reittivaihtoehtoa. Yhteysviranomaisen katsoo, että vaihtoehto 2 on kokonaisvaikutuksiltaan edullisempi kuin vaihtoehto 1.

Arviointimenettelyn sovittaminen yhteen muiden menettelyiden kanssa

Riisitunturin Natura 2000 -alue sijaitsee 1,1 km etäisyydellä voimajohdosta. Yvaselostuksesta ei ilmene perusteluja Natura-arvioinnin tarpeettomuudelle. Lupaviranomaisen tulee varmistaa, että vaikutukset Natura-alueisiin on arvioitu asianmukaisesti.

Vaikutukset poronhoitoon

Hankkeella on merkittäviä kielteisiä vaikutuksia poronhoitoon ja vaikutukset kohdistuvat etenkin Tolvan paliskuntaan. Poronhoidon osalta on todettu, että poronhoidon arviointiin jää useita epävarmuustekijöitä. Häiriövaikutuksen laajuus jää epäselväksi. Voimajohtoalueen läheisyydessä on useita erotusaitoja, joiden poistumista käytöstä tai siirtämistä ei ole arvioitu riittävästi. Erotusaitojen purkamisesta, siirrosta ja uudelleen rakentamisesta aiheutuu paliskunnille kustannuksia. Avoimet johtoalueet voivat hankaloittaa porojen keräämistä ja lisätöistä aiheutuu kustannuksia. Poronhoidon toimintamahdollisuudet alueella tulee turvata voimajohtohankkeesta huolimatta.

Hankkeesta vastaavan tulee jatkaa neuvotteluita Tolvan paliskunnan kanssa hankkeen yhteensovittamisen mahdollisuuksista poronhoidon kanssa ja kompensatioista. Yhteysviranomaisen katsoo, että hankkeesta vastaavan tulee sopia vaikutusten seurantasuunnitelmasta Tolvan paliskunnan kanssa ennen hankkeen rakentamista. Seurannan tulosten perusteella tulee neuvotella kompensatioista. Hankkeen vaikutukset poronhoitoon tulee minimoida.

Poronhoidon haittojen lieventämiskeinoja voivat olla esimerkiksi kantojen poistaminen ja ojien luiskaaminen kulkemisen helpottamiseksi. Harukset tulee merkitä ja voimajohdon alle jäävät poroaitarakenteet tulee maadoittaa. Mikäli alueella käytetään poronhoitotöissä helikopteria, lintupallot ovat hyvä keino johtimien näkyvyyden parantamiseksi. Poronhoidolle tai porojen vasomiselle kriittisiä aikoja tulee välttää rakentamisessa.

Yhteysviranomaisen toteaa, että Maaningan tuulivoimayleiskaavapäätös on kumottu. Korkein hallinto-oikeus perusteli päätöstään sillä, että tuulivoimarakentamisella olisi merkittävän kielteisiä vaikutuksia poronhoitoon eikä haitallisille vaikutuksille ollut esitetty lieventämiskeinoja. Yhteysviranomaisen toteaa, että voimajohdosta aiheutuvat haitalliset vaikutukset kohdistuvat samaan paliskuntaan.

Voimajohdolla on tarkoitus siirtää tuulivoimala-alueen tuottama sähkö kantaverkkoon. Voimajohdolla itsessään ei ole niin merkittäviä vaikutuksia poronhoitoon kuin kokonaisuutena tuulivoima-alueen kanssa. Yhteysviranomaisen katsoo, että voimajohdon rakentamisella yhdessä tuulivoimala-alueen kanssa on merkittävän kielteisiä vaikutuksia poronhoitoon. Haitallisten vaikutusten merkittävyys Tolvan paliskunnan poronhoidolle riippuu myös tuulivoimala-alueen koosta ja

laajuudesta. Mikäli tuulivoimahankkeen ja voimajohdon suunnittelua jatketaan, on toteuttamisen edellytyksenä haittojen lieventäminen esim. sellainen tuulivoimaloiden määrä ja sijainti, jolla sekä tuulivoimaloiden että voimajohdon yhteisvaikutusten haitallisia vaikutuksia voidaan selkeästi vähentää.

Haittojen vähentämisen kohdentaminen tulee olla sovittu ennen lupaharkintaa.

Vaikutukset luontoon

Uhanalaisiin lajeihin liittyvät huomiot on käsitelty salassa pidettävässä liitteessä, joka annetaan pyynnöstä viranomaisille viranomaiskäyttöön ja asianosaisille, joille se julkisuuslain 11 §:n perusteella on annettavissa.

Vaikutukset vesistöihin

Kitkalaisenahon tihkupinta on yva-selostuksessa jäänyt tunnistamatta. Kohde tulee ottaa huomioon hankkeen jatkosuunnittelussa.

Yhteysviranomainen toteaa, että luonnontilaisten lähteiden ympärillä tulisi säilyttää puustoa 20–30 metrin säteellä ja välttää raskaalla kalustolla kulkemista lähteiden läheisyydessä sekä lähdepurojen yli. Yhteysviranomainen toteaa edelleen, että luonnontilaisen lähteen vaarantaminen on kielletty (vesilaki, 2 luku 11 §), ja lähteisiin kohdistuvia vaikutuksia voidaan lisäksi tarkemmassa suunnittelussa vähentää pylvässiijoittelun avulla. Lupaa lähteen vaarantamiskiellosta poikkeamiseksi tulee tarvittaessa hakea Pohjois-Suomen aluehallintovirastosta (avi).

Yhteysviranomainen katsoo, että voimajohdon rakentamisella on mahdollisesti vaikutusta pintavesiin ja hankkeen jatkosuunnittelussa ja toteutuksessa tulee ottaa huomioon lieventämiskeinot. Pylväspaikat tulee sijoittaa riittävän etäälle uomasta, jotta ei synny eroosivaikutuksia. Virtavesiin ei saa aiheuttaa huuhtoumaa. Mikäli virtavesiuomia on tarpeen ylittää työkoneilla, tulee tämä tehdä routa-aikana ja tarvittaessa tilapäisen siltarakenteen kautta, jotta virtavesiuoman rantoihin ei kohdistu sortumia eikä jokiuoma muutu. Tukkeutuvat ojat ja uomat tulee avata rakentamisen jälkeen.

Vaikutukset kasvillisuuteen ja luontotyypeihin

Kuten arviointiselostuksessakin on esitetty yhteysviranomainen pitää voimajohdon ve2 itäosan metsä- ja suoluontokohteita merkittävänä kohteina. Suomosaiikkikohteet ovat luonnon monimuotoisuuden ja suomalaisen kannalta arvokkaita.

Voimajohtoreitti pirstoo vanhan metsän kohteen (Kitkalaistenahon "vanhat

kuusivaltaiset tuoreet kankaat pohjoinen") kahteen osaan. Vaikutusta vanhaan metsään yhteysviranomaisen pitää kohtalaisen negatiivisena.

Yhteysviranomaisen katsoo, että vaikutukset kasvillisuudelle ja luontotyypeille jäävät kokonaisuutena vähäisiksi, kun kasvillisuudeltaan herkät suoalueet huomioidaan rakentamisen tavoissa. Vaihtoehdolla ve2 on kielteisemmät vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen kuin vaihtoehdolla ve1 johtuen vaihtoehdolle ve2 sijoittuvista laajoista luonnontilaisista suoalueista. Suoalueilla tulee liikkua ja rakentaa vain talviaikaan maaperän kantavuuden optimoimiseksi. Suoalueiden kasvillisuus on herkkää vaurioitumiselle, mikä tulee ottaa huomioon liikennereiteissä ja kaivuualoissa. Pylväiden sijoituksessa tulee minimoida vaikutukset kasvillisuuteen ja luontotyypeille.

Vaikutukset linnustoon

Vaihtoehdon ve2 osuudella Maaningan tuulivoimapuisto – Nolimo on useampia suokokonaisuuksia, joissa esiintyy paikoin monimuotoisesti pesimälajistoa. Merkittäviä kohteita ovat Kuusamon puolella Mouruahon etelä- ja pohjoispuoliset suoalueet vesistöineen, joiden linnustoarvot havaittiin Maaninkavaaran tuulivoimahankkeen yva-menettelyn luontoselvityksissä.

Linnuston kannalta on edullisinta sijoittaa voimajohtoreitti avoimen ja metsäisen alueen rajalle ja mahdollisimman kauas tunnetuista suuren petolinnun pesimäpaikoista. Linnustollisesti arvokkaiden alueiden kohdalla rakennustyöt tulee ajoittaa pesimäkauden (1.4.–1.8.) ulkopuolelle. Lintupallojen avulla voidaan ehkäistä lintujen törmäyksiä. Huomiomerkinnät tulisi tehdä vaihtoehdon 2 Mouruahon alueen suoympäristöissä sekä Luodejängän alueella.

Yhteysviranomaisen katsoo, että tässä hankkeessa poikkeuksellisesti viimeistään lunastuslupavaiheessa tulee valitun voimajohdon osalta olla maastonselvityksiin perustuva pesimälinnustonselvitys ja vaikutusten arviointi tehtynä. Selvitys tulee tehdä lisätäydennyksessä esitetyn suunnitelman mukaisesti ja tulokset tulee hyödyntää voimajohtoreitin yksityiskohtaisessa suunnittelussa siten, ettei pesimälinnustolle aiheuteta merkittävää haittaa.

Vaikutukset maisemaan ja kulttuuriympäristöön

Mikäli hanke etenee jatkosuunnitteluun, suunnitteluun valitulla johtoreitillä on toteutettava riittävät arkeologiset selvitykset ja otettava selvitysten tulokset huomioon Posion ja Kemijärven kuntien alueella ennen hankkeen lupakäsittelyä.

Voimajohdon tarkemmassa suunnittelussa tulee varmistaa voimajohdon vaikutukset valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittäviin rakennettuihin kulttuuriympäristöihin ja maisema-alueisiin sekä jatkosuunnittelussa vähentää rakentamisesta koituvia mahdollisia näkymävaikutuksia, kuten yva-ohjelmassa on esitetty.

Perustellusta päätelmästä tiedottaminen

Perusteltu päätelmä julkaistaan sähköisenä ympäristöhallinnon verkkosivuilla osoitteessa www.ymparisto.fi/maaninkajumiskoYVA.

Menettelyn aikana saadut alkuperäiset lausunnot ja mielipiteet säilytetään ja arkistoidaan Lapin ely-keskuksen sähköisessä arkistossa.

Yhteysviranomaisen toimittaa perustellun päätelmän sekä saadut lausunnot ja mielipiteet hankkeesta vastaavalle. Yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä lähetetään tiedoksi myös lausunnon antajille ja mielipiteen esittäjille sekä hanketta käsitteleville ja muille asianomaisille viranomaisille ja vaikutusalueen kuntiin.

Suoritemaksu ja maksun määräytyminen

Suoritemaksu on 11 000 €.

Maksu määräytyy asetuksen 1259/2021 mukaisesti. Kyseessä on yva-lain 23 §:ssä tarkoitettu yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä hankkeen merkittävistä ympäristövaikutuksista tavanomaisessa hankkeessa.

Maksua koskeva oikaisuvaatimusohje on perustellun päätelmän liitteenä 1.

Asiakirjan hyväksyminen

Asiakirja on hyväksytty sähköisesti. Perustellun päätelmän on esitellyt tuulivoima-asiantuntija Riikka Nevalainen ja ratkaissut yksikön päällikkö Leena Ruokanen.

Liitteet

Liite 1 Maksua koskeva oikaisuvaatimusohje (vain hankkeesta vastaavalle)

Liite 2 Salassa pidettävä, uhanalaisia lajeja koskeva liite

Jakelu

Epv Tuulivoima Oy

Tiedoksi

Lausunnon antaneet
Mielipiteen esittäneet
Kemijärven kaupunki
Kuusamon kaupunki
Rovaniemen kaupunki
Posion kunta
Energiavirasto
Työ- ja elinkeinoministeriö
Valtioneuvosto
Maanmittauslaitos

Tämä asiakirja LAPELY/2388/2018 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument LAPELY/2388/2018 har godkänts elektroniskt

Ratkaisija Ruokanen Leena 03.06.2022 12:26

Esittelijä Nevalainen Riikka 03.06.2022 12:15